

GŁÓWNA BIBLIOTEKA PRACY I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

BIBLIOGRAFIE

(57)

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE

1996

(literatura polska i obca w wyborze)

Warszawa 1997

Główna Biblioteka
Pracy i Zabezpieczenia
Społecznego

0041540

GŁÓWNA BIBLIOTEKA PRACY I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE

1996

(literatura polska i obca w wyborze)

Opracowała: Alina Kulesza

Warszawa 1997

D. 323/97

GŁÓWNA BIBLIOTEKA PRACY I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

00-496 Warszawa
ul. Nowy Świat 11/13
tel./fax 629-96-33
621-71-34

syg 38441

Inw. 44540

17.12.97.

Social Security

1996

(Selected Polish and Foreign Literature)

*bibliogr. spec.
ubezpiecz. społ.*

SPIS TREŚCI

Przedmowa	VII
Wykaz tytułów czasopism i ich skrótów	IX
Objaśnienia skrótów nazw instytucji wydawniczych	XI
Wykaz skrótów	XII
Wykaz symboli	XII

CZĘŚĆ I

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE W POLSCE

I. ZAGADNIENIA OGÓLNE	1
II. ORGANIZACJA I FINANSOWANIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	2
1. Umowy rządowe międzynarodowe, bilateralne	2
2. Działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	3
3. Finansowanie ubezpieczeń społecznych	4
4. Obowiązki zakładu pracy	6
III. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	8
1. Zaopatrzenie emerytalno-rentowe	8
a. Podstawowy system	8
b. Odrębne systemy emerytalno-rentowe	13
c. Emerytura a praca	14
2. Zasiłki chorobowe i opiekuńcze	15
3. Zasiłki macierzyńskie i wychowawcze	19
4. Zasiłki rodzinne	20
5. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	22
6. Świadczenia z tytułu bezrobocia	23
IV. UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE GRUP POZAPRACOWNICZYCH	25
V. UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE ROLNIKÓW	27
VI. KIERUNKI ZMIAN SYSTEMU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	29

CZEŚĆ II

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE NA ŚWIECIE

I. ZAGADNIENIA OGÓLNE	45
II. PRAWO UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	50
III ORGANIZACJA I FINANSOWANIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	53
IV. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	62
1. System emerytalno-rentowy	62
a. Granica wieku emerytalnego	62
b. Świadczenia emerytalno-rentowe	66
2. Świadczenia chorobowe i macierzyńskie	73
3. Świadczenia rodzinne	80
4. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	81
5. Świadczenia z tytułu bezrobocia	85
V. UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE GRUP POZAPRACOWNICZYCH	88
VI. ROZWIĄZANIA UZUPEŁNIAJĄCE	89
1. Renty zakładowe	89
2. Ubezpieczenia prywatne, dodatkowe	92
Indeks alfabetyczny	97
Indeks krajów /regionów	102
Wykaz haseł przedmiotowych	103

CONTENTS

Preface	VII
The register of periodical titles and its abbreviations	IX
The explanations concerning the names abbreviations of publishing institutions	XI
The abbreviations register	XII
The symbols register	XII

PART I

SOCIAL SECURITY IN POLAND

I. GENERAL PROBLEMS	1
II. SOCIAL SECURITY ORGANISATION AND FINANCING	2
1. International and bilateren agreements	2
2. The activity of Social Insurance Office	3
3. Social security financing	4
4. The duties of enterprises	6
III. SOCIAL SECURITY BENEFITS	8
1. The pension scheme	8
a. The basic system	8
b. Others pension systems	13
c. Work after retirement	14
2. Sickness and nursing benefits	15
3. Maternity and parental benefits	19
4. Family benefits	20
5. Benefits against employment accidents and occupational diseases	22
6. Unemployment benefits	23
IV. SOCIAL INSURANCE OF SELF-EMPLOYED	25
V. SOCIAL INSURANCE IN THE AGRICULTURAL SECTOR	27
VI. NEW TRENDS IN SOCIAL SECURITY SYSTEM	29

PART II

SOCIAL SECURITY IN THE WORLD

I. GENERAL PROBLEMS	45
II. SOCIAL INSURANCE LAW	50
III. SOCIAL SECURITY ORGANISATION AND FINANCING	53
IV. THE SOCIAL SECURITY BENEFITS	62
1. The pension scheme	62
a. Retirement age	62
b. Retirement benefits	66
2. Sickness and maternity benefits	73
3. Family benefits	80
4. Benefits against employment accidents and occupational diseases	81
5. Unemployment benefits	85
V. SOCIAL INSURANCE OF SELF-EMPLOYED	88
VI. SUPPLEMENTARY SYSTEMS	89
1. Employee pension systems	89
2. Private and complementary insurance	92
The alphabetical index	97
The countries/regions index	102
The subject entries register	103

PRZEDMOWA

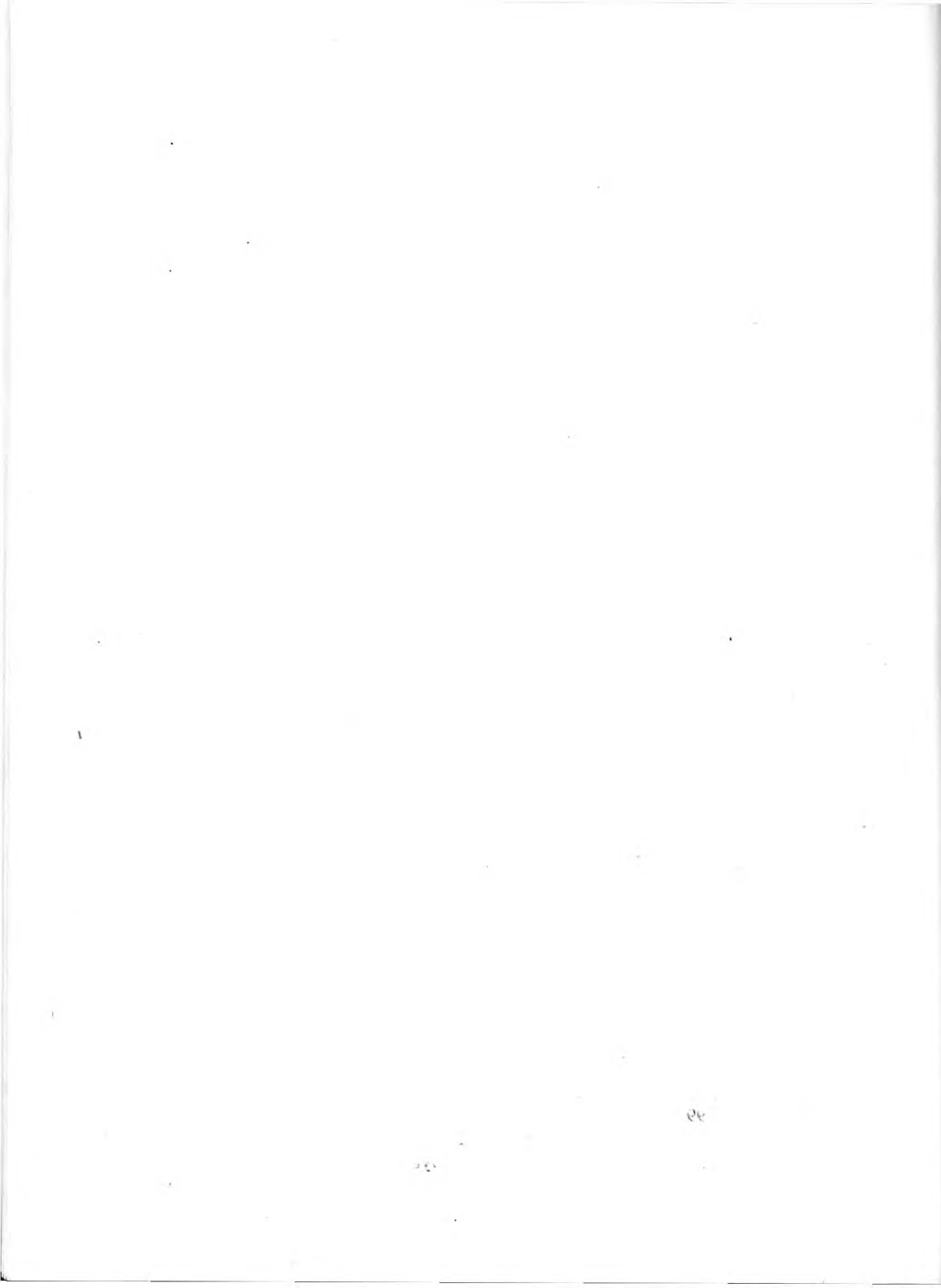
Prezentowana publikacja stanowi kontynuację bibliografii* na temat ubezpieczeń społecznych w Polsce i w świecie.

Bibliografia rejestruje - na podstawie bieżącej dokumentacji Ośrodka Informacji - prace naukowe, popularnonaukowe, popularne, wydawnictwa zwarte i artykuły z czasopism oraz prasy codziennej (w szczególności dotyczące dyskusji o reformie i przyszłym kształcie ubezpieczeń w Polsce), akty prawne wydane w 1996r. (sporadycznie występują pozycje spoza zakresu chronologicznego, poprzednio pominięte, które wpłynęły do GBPiZS w trakcie opracowywania obecnej edycji).

W bibliografii zachowano dwuczęściowy podział i układ tematyczny, dążąc - o ile pozwalał na to zebrany materiał - do ich ujednoczenia. W obrębie poszczególnych działów i poddziałów zastosowano alfabetyczne szeregowanie pozycji. W niektórych działach pewne zagadnienia zaznaczone są przez wprowadzenie hasel przedmiotowych (ich wykaz na końcu publikacji), dotyczy to zwłaszcza piśmiennictwa na temat reformy ubezpieczeń w Polsce (s. 32), projektów ubezpieczeń zdrowotnych (s. 37), wcześniejszych emerytur (s. 10 i 64); niektóre hasła występują zarówno w cz. I, jak i II. Większość pozycji, szczególnie z piśmiennictwa obcego, zawiera oprócz podstawowych danych bibliograficznych, adnotacje pozwalające zorientować się w treści i przydatności danej publikacji. Zrąb główny bibliografii uzupełniają wykazy skrótów tytułów czasopism, instytucji wydawniczych, skrótów i symboli, indeks alfabetyczny oraz indeks krajów (regionów) i wykaz hasel przedmiotowych.

Warszawa, październik 1997 r.

*Ubezpieczenia społeczne 1980-1991 : literatura polska i obca w wyborze. - Warszawa, 1993. - 422 s.; Ubezpieczenia społeczne 1992-1993 I półrocze: literatura polska i obca w wyborze. - Warszawa, 1993. - 80 s.; Ubezpieczenia społeczne: II półrocze 1993 - I półrocze 1994: literatura polska i obca w wyborze. - Warszawa, 1994. - 95 s.; Ubezpieczenia społeczne : II półrocze 1994 - 1995 : literatura polska i obca w wyborze. - Warszawa, 1995. - 197 s.

WYKAZ TYTUŁÓW CZASOPISM I ICH SKRÓTÓW

- Antidotum* - Antidotum. Zarządzanie w Opiece Zdrowotnej
- Arb. Arb.r.* - Arbeit und Arbeitsrecht
- Arb. Soz.polit.* - Arbeit und Sozialpolitik
- Arb. Wirtsch.* - Arbeit und Wirtschaft
- Bezp. Pr.* - Bezpieczeństwo Pracy
- Biul. MPiPS* - Biuletyn Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej
- Biul. Inf. KUP* - Biuletyn Informacyjny Krajowego Urzędu Pracy
- Biul. RPO* - Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich
- Bull. Inf. / INAMI* - Bulletin d'Information. Institut National d'Assurance Maladie-Invalidité
- Bundesarbeitsblatt*
- Cash* - Cash To Pieniądz
- Čelovek Tr.* - Čelovek i Trud .
- Compens. Benef. Rev.* - Compensation and Benefits Review
- Droit Soc.* - Droit Social
- Dz. U.* - Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
- Dz. Urz. ZUS* - Dziennik Urzędowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
- East-West Rev. Soc. Policy* - East-West Review of Social Policy
- Ekon. Čas. J. Econ.* - Ekonomický Časopis Journal of Economics
- Ekon. Rynek* - Ekonomia i Rynek [dod. do czas. Rzeczpospolita]
- Eur. Econ.* - European Economy
- Eur. Ind. Relat. Rev.* - European Industrial Relations Review
- Gaz. Bank.* - Gazeta Bankowa
- Gaz. Praw.* - Gazeta Prawna
- Gaz. Wybor.* - Gazeta Wyborcza
- Głos Naucz.* - Głos Nauczycielski
- Gospod. Przyszł.* - Gospodarka i Przyszłość
- Int. J. Occup. Saf. Ergon.* - International Journal of Occupational Safety and Ergonomics
- J. Collec. Negot. Publ. Sect.* - Journal of Collective Negotiations in the Public Sector
- J. Eur. Soc. Policy* - Journal of European Social Policy
- J. Labor Econ.* - Journal of Labor Economics
- Japan Labor Bull.* - Japan Labor Bulletin
- Labour Res.* - Labour Research
- Mater. Inf. ZUS* - Materiały Informacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
- Monit. Pol.* - Monitor Polski
- Neue Z. Soz.r.* - Neue Zeitschrift für Sozialrecht

- Not. Étud. Doc.* - Notes et Études Documentaires
Nowa Europa
Nowe Życie Gospod. - Nowe Życie Gospodarcze
Nowy Tyg. Pop. - Nowy Tygodnik Popularny
OECD Observ. - The OECD Observer
Personal - Personal. Zeitschrift für Human Resource Management
Personel - Personel. Jak Skutecznie Kierować i Zarządzać
Polit. Społ. - Polityka Społeczna
Polityka
Pr. Nauk. AE Wroc. - Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu
Pr. Nauk. AE Wroc., Finanse i Bankowość - Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu. Finanse i Bankowość
Pr. Nauk. AE Wroc., Mater. Konf. Finanse - Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu. Materiały Konferencyjne. Finanse
Pr. Soc. Polit - Praca a Sociálna Politika
Pr. Zabezp. Społ. - Praca i Zabezpieczenie Społeczne
Praca-Specjaliści [dod.do czas. Rzeczpospolita]
Prawo Asek. - Prawo Asekuracyjne
Prawo i Życie
Prawo Pr. - Prawo Pracy
Prawo Przeds. - Prawo Przedsiębiorcy
Prz. Rząd. - Przegląd Rządowy
Prz. Tyg. - Przegląd Tygodniowy
Prz. Ubezp. Społ. - Przegląd Ubezpieczeń Społecznych
Rev. Belge Secur. Soc. - Revue Belge de Sécurité Sociale
Ruch Praw. Ekon. - Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
Rzeczpospolita
Serwis Praw. - Serwis Prawny [dod do czas. Personel]
Słowo Dz. Katol. - Słowo. Dziennik Katolicki
Służ. Prac. - Służba Pracownicza
Służ. Zdr. - Służba Zdrowia
Soc. Secur. Bull. - Social Security Bulletin
Soz. Sicherh. - Soziale Sicherheit
Statistika
Sztand. Młod. - Sztandar Młodych
Trybuna
Tyg. Powsz. - Tygodnik Powszechny

Tyg. Prawa Gospod. - Tygodnik Prawa Gospodarczego [dod. do czas. Prawo Przedsiębiorcy]
Tyg. Solidarność - Tygodnik Solidarność
Wiad. Ubezp. - Wiadomości Ubezpieczeniowe
Wielka Księga Praw [dod. do czas. Prawo Przedsiębiorcy]
Wprost
Zent.blatt Soz.versicher. Soz.hilfe Versorg. - Zentralblatt für Sozialversicherung Sozialhilfe und Versorgung
Zesz. Nauk. / AE Krak. - Zeszyty Naukowe. Akademia Ekonomiczna w Krakowie
Zesz. Nauk., Pr. Kated. Finan. / USzczec. - Zeszyty Naukowe. Prace Katedry Finansów. Uniwersytet Szczeciński
Życie Gosp. - Życie Gospodarcze
Życie Warsz. - Życie Warszawy

OBJAŚNIENIA SKRÓTÓW NAZW INSTYTUCJI WYDAWNICZYCH

"Biblioteczka Pracownicza" - Wydawnictwo "Biblioteczka Pracownicza"
Bruylant
Bur. Intern. Trav. - Bureau International du Travail
Cent. A. Smitha - Centrum im. Adama Smitha
Dartmouth
Doc. Fr. - La Documentation Française
Dom Wydaw. ABC - Dom Wydawniczy ABC
FALL
Fund. F. Eberta - Fundacja im. Friedricha Eberta
ILO-CEET - International Labour Office. Central and Eastern European Team
Kluwer Law Intern. - Kluwer Law International
Kluwer Law Tax. - Kluwer Law and Taxation Publishers
Soc. Secur. Admin. - Social Security Administration
Uniw. Jagiell. - Uniwersytet Jagielloński
Wydaw. IFiS PAN - Wydawnictwo Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk
Wydaw. Nauk. PWN - Wydawnictwo Naukowe PWN Sp.

WYKAZ SKRÓTÓW

aut. - autor	ref. - referat
bibliogr. - bibliografia	rozm. - rozmowa
cz. - część	s. - strona
czas. - czasopismo	ser. - seria
dot. - dotyczy	spec. - specjalny
dysk. - dyskusja	suppl. - suplement
ed. - edition, editor	t. - tom
Hrsg. - Herausgeber	tab.- tabela
konf. - konferencja	tl. - tłumaczenie
nr - numer	vol. - volumin
omów. - omówienie	wkł. - wkładka
oprac. - opracowanie	wprow. - wprowadzenie
polem. - polemika	wyd. - wydanie
poz. - pozycja	wypow. - wypowiedź
przedm. - przedmowa	z. - zeszyt
rec. - recenzja	zob. - zobacz
red. - redakcja	

WYKAZ SYMBOLI

AE - Akademia Ekonomiczna
AISS - Association Internationale de la Sécurité Sociale
CBOS - Centrum Badania Opinii Społecznej
CE - Conseil de l'Europe
EWG - Europejska Wspólnota Gospodarcza
GBPiZS - Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego
GUS - Główny Urząd Statystyczny
ILO - International Labour Organization
IPiSS - Instytut Pracy i Spraw Socjalnych
ISSA - International Social Security Association
KIG - Krajowa Izba Gospodarcza
KRUS - Kasa Rolniczego Ubezpieczenia społecznego

KUP - Krajowy Urząd Pracy

MOP - Międzynarodowa Organizacja Pracy

MPiPS - Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej

NIK - Najwyższa Izba Kontroli

OCDE - Organisation de Coopération et de Développement Économiques

OECD - Organisation for Economic Cooperation and Development

(Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju)

UNDP - United Nations Development Programme

ZUS - Zakład Ubezpieczeń Społecznych

CZĘŚĆ I

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE W POLSCE

I. ZAGADNIENIA OGÓLNE

1. MUSZALSKI W.: Prawo socjalne. - Warszawa : Wydaw. Nauk. PWN, 1996. - S. 93-164 : Ubezpieczenie społeczne.

2. - : Ubezpieczenia społeczne // W: Społeczeństwo polskie w latach 1989-1994 : zagadnienia polityki społecznej / red. A. Rajkiewicz. - Warszawa : Fund. E. Eberta, 1996. - S. 109-117.

3. PROBLEMY prawa ubezpieczeń społecznych / red., wpraw. B. Wagner ; Uniwersytet Jagielloński. Katedra Prawa Pracy i Polityki Społecznej. - Kraków : FALL, 1996. - 256 s.

Treść: Wagner B.: Ewolucja regulacji prawnej ubezpieczeń społecznych. - Płażek S.: Autonomia prawa ubezpieczenia społecznego. - Chmielek-Łubińska E.: Źródła prawa ubezpieczeń społecznych. - Świątkowski A.: Podmioty stosunków prawnych ubezpieczeń społecznych. - Jędrasik-Jankowska I.: Ryzyka ubezpieczeniowe. - Wierzbińska H.: Problematyka prawna zapobiegania występowaniu ryzyk ubezpieczeniowych. - Pławucka H.: Systemy ubezpieczenia społecznego. - Gudowska B.: Prawo do rent i emerytury w orzecznictwie Sądu Najwyższego. - Romer T.: Orzecznictwo Sądu Najwyższego w zakresie zasiłków chorobowych. - Baran K. W.: Prawo do sądu a modele organizacji systemu rozstrzygania spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. - Borowczyk E.: Organizacja ubezpieczeń społecznych. - Prasznic U.: Ewolucja systemu finansowania pracowniczych ubezpieczeń społecznych. - Mitrus L.: Polskie prawo ubezpieczeń społecznych na tle standardów międzynarodowych.

4. ROMER T. : The social security cases before the courts in Poland. *East-West Rev. Soc. Policy* 1996 vol. 1 nr 1 s. 86-95.

Spory na tle zabezpieczenia społecznego rozpatrywane przez sądy w Polsce.

Sądy zajmujące się sprawami ubezpieczeń społecznych działały już w Polsce przed II wojną światową, po wojnie ich kompetencje były kilkakrotnie zmieniane; w 1975 r. zlikwidowany został Trybunał Ubezpieczeń Społecznych, lecz funkcjonowały nadal wojewódzkie sądy pracy i ubezpieczeń społecznych, jako instytucje odwoławcze od decyzji podejmowanych przez organa Zakładu

Ubezpieczeń Społecznych. W 1985 r. sądy pracy i ubezpieczeń społecznych uzyskały status odrębnych jednostek wydzielonych z sądów powszechnych; zmieniono postanowienia kodeksu postępowania cywilnego dotyczące spraw ubezpieczeń społecznych. W 1991 r. wprowadzono dalsze zmiany procedury, stwarzając możliwość składania odwołań od orzeczeń sądowych. Przedstawiono treść wybranych orzeczeń Sądu Najwyższego i znaczenie orzecznictwa dla systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce.

5. SOCJALNE aspekty społecznej gospodarki rynkowej : materiały konferencyjne : Wisła, 3-5 czerwca 1996 r. / red. E. Okoń-Horodyńska ; Akademia Ekonomiczna im. K. Adamieckiego. Katedra Ekonomii. - Katowice: AE, 1996. - 419 s. : rys., wyk. - Tabele.

Z treści: Klimczak B.: Zabezpieczenie społeczne w koncepcji ładu rynkowego. - Łukawski Z.: Podstawowe formy zabezpieczenia socjalnego w gospodarce niemieckiej. - Nagórna W.: Demokratyzacja zabezpieczenia społecznego (doświadczenia francuskie). - Sosenko B.: Socjalne aspekty funkcjonowania systemu emerytalno-rentowego w Polsce. - Gabrys L.: Reforma systemu świadczeń emerytalno-rentowych a kontynuacja transformacji systemowej. - Bernat T.: Świadczenia emerytalno-rentowe - komparacja systemu polskiego i amerykańskiego.

6. TRAFIAŁEK E.: System ubezpieczeń społecznych a problemy ludzi starszych w Polsce. *Polit. Społ.* 1996 nr 10 s. 16-20, tab.

7. WIKTOROW A.: Kobiety w ubezpieczeniu społecznym w Polsce. *Polit. Społ.* 1996 nr 8 s. 27-29.

Kobiety jako odrębny podmiot w ubezpieczeniu społecznym; propozycje na przyszłość.

II. ORGANIZACJA I FINANSOWANIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

1. Umowy rządowe międzynarodowe, bilateralne

8. BIENIASZ D.: Praca za granicą a uprawnienia do polskich świadczeń emerytalno-rentowych. *Służ. Prac.* 1996 nr 10 s. 14-15.

9. BIENIASZ D.: Tryb i zasady zwalniania polskich pracowników zatrudnionych w RFN z obowiązku ubezpieczenia społecznego. *Służ. Prac.* 1996 nr 3 s. 15-18.

Nadto: Łozińska E.: Praca w Niemczech, ubezpieczenie społeczne w Polsce. *Gaz. Praw.* 1996 nr 1 s. 36.

EICHENHOFER E.: Internationales Sozialrecht = *poz. 241.*

M. in. niemieckie umowy z Polską regulują takie kwestie, jak ubezpieczenia na wypadek śmierci i inwalidztwa, emerytalne, chorobowe oraz od wypadków przy pracy. Nie ma dotychczas umów dotyczących honorowania ubezpieczenia od bezrobocia i regulujących zakres świadczeń rodzinnych.

10. PAWŁOWSKA J.: Cudzoziemcy w Polsce. Zasady ubezpieczenia społecznego. *Personel* 1996 nr 9 s. 59-61. * Pędziński A.: Konieczność ubezpieczenia społecznego. *Prawo Przeds.* 1996 nr 4 s. 25-26.

11. - : Zatrudnienie za granicą. Ubezpieczenie społeczne Polaków pracujących za granicą. *Personel* 1996 nr 7 s. 55-57.

2. Działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

12. BAŃKOWSKA A.: Osobowość prawna, czyli warunek lepszej gospodarki. Rozm. J. Kroner. *Rzeczpospolita* 1996 nr 48: 26 II s, 11-12. * Lewandowska I.: ZUS bez hipoteki ustawowej. *Tamże* 1996 nr 55: 5 III s. 14.

Reforma Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

13. JURASZ A.: O porządkowaniu sieci placówek terenowych oddziałów ZUS. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 11 s. 1-3.

14. LITWIŃCZUK K.: Planowane dochody i wydatki ZUS w 1996 r. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 5/6 s. 1-5, tab.

15. NYRKOWSKA T.: Realizacja dochodów i wydatków ZUS w 1995 r. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 7/8 s. 1-7, tab.

3. Finansowanie ubezpieczeń społecznych

16. BASIEWICZ M.: Dylemat samarytanina. *Cash* 1996 nr 1 s. 11, tab. wykr. * Starzec K.: Jak finansować emerytury? *Nowe Życie Gospod.* 1996 nr 8 s. 28-30.

Problemy finansowania systemu emerytalnego; wiek emerytalny w Polsce i innych krajach.

17. NAWROLSKA I.: Źródła finansowania opieki zdrowotnej - ubezpieczenia zdrowotne. *Zesz. Nauk. Pr. Kated. Finan. / USzczec.* 1995 nr 7 s. 101-108.

PROBLEMY prawa ubezpieczeń społecznych = *poz. 3.*

Z treści: Borowczyk E.: Organizacja ubezpieczeń społecznych. - Prasznic U.: Ewolucja systemu finansowania pracowniczych ubezpieczeń społecznych.

Składki

18. DESKUR A.: Ocena realizacji składek na ubezpieczenie społeczne w 1995 r. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 5/6 s. 5-9, tab.

19. PAWŁOWSKA J.: Składki (nie)obowiązkowe. Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. *Personel* 1996 nr 5 s. 54-55, 57.

20. - : Ubezpieczenia społeczne. O skutkach nieterminowego regulowania składek. *Personel* 1996 nr 2 s. 51-52, 54.

21. PAWŁOWSKA-CHŁYSTOWSKA J.: Wstęp do reformy? Warunki pracy a dodatkowa składka. *Personel* 1996 nr 12 s. 48-49.

Możliwość różnicowania składki na ubezpieczenie społeczne w zależności od rodzaju i stopnia zagrożeń zdrowotnych.

22. - , PĘDZIERSKI A., WIELEMBOREK B.: Zasady opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. - Wyd. 2 uaktual. - Warszawa : „Biblioteczka Pracownicza”, 1996. - 222 s. - (*Biblioteczka Pracownicza : poradnik ; 57*).

23. PĘDZIERSKI A.: Dochód deklarowany do podstawy wymiaru składek. *Prawo Przeds.* 1996 nr 27/28 s. 29-31.

24. - : Nowe najniższe podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, na Fundusz Pracy i na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za niektórymi ubezpieczonych. Wyjaśnienia dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne oraz obowiązku ubezpieczenia społecznego. *Prawo Przeds.* 1996 nr 4 s. 25-28.

25. - : Podstawa wymiaru składek i terminy ich rozliczania. *Prawo Przeds.* 1996 nr 34 s. 24-26.

Ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w celu nauki zawodu.

26. - : Zmiana wysokości dodatkowej składki. *Prawo Przeds.* 1996 nr 44 s. 33-34. * Tenże, *Gaz. Praw.* 1996 nr 53 s. 29.

27. SKŁADKI na ubezpieczenie społeczne w Polsce i w innych krajach. *Biul. MPiPS* 1996 nr 8 s. 7-8. * Nowelizacja rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego. *Tamże* nr 12 s. 9-10.

Nadto: *Rzeczpospolita* 1996 nr 223: 24 IX wkł. s. I-IV, tab.

28. ZABIEGLIŃSKA B.: Opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne. *Służ. Prac.* 1996 nr 6 s. 12-16, nr 7/8 s. 10-14, nr 11 s. 16-20.

29. KOMUNIKAT prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego 1996 r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od marca 1996 r. do maja 1996 r. dla niektórych grup ubezpieczonych. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 3 poz. 7. * z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie podstawy wymiaru składek od czerwca 1996 r. do sierpnia 1996 r. *Tamże* nr 5 poz. 12. * z dnia 9 sierpnia 1996 r. w sprawie podstawy wymiaru składek od września 1996 r. do listopada 1996 r. *Tamże* nr 8 poz. 19. * z dnia 15 listopada 1996 r. w sprawie podstawy wymiaru składek od grudnia 1996 r. do lutego 1997 r. *Tamże* nr 10 poz. 25.

30. ROZPORZĄDZENIE Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego. [Tekst ujednolicony przez redakcję]. *Prawo Przeds.* 1996 nr 44 *Tyg. Prawa Gospod.* nr 21 s. 29-37, tab. * z dnia 3 września 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego. *Dz. U.* 1996 nr 11 poz. 532.

Zob. też poz. 151, 157, 158, 176.

4. Obowiązki zakładu pracy

31. KOBIERSKA A., SEJDEL E.: Jak sprawdzić decyzję emerytalną. *Gaz. Praw.* 1996 nr 10 s. 27. * Brzezińska A.: Jak liczyć staż pracy. Warunki otrzymania świadczenia rentowego. *Nowa Europa* 1996 nr 165: 17 VII s. 11.

32. KOWALSKA I.: Obowiązki w zakresie świadczeń emerytalno-rentowych? *Prawo Przeds.* 1996 nr 29/30 s. 35-37.

33. KOWALSKA I.: Odpowiedzialność zakładu pracy za wysokość emerytury lub renty? *Gaz. Praw.* 1996 nr 13 s. 28. * Kobierska A., Sejdel E.: Zarobki do emerytury. *Tamże* nr 45 s. 28.

34. KOWALSKA I.: Postępowanie w sprawach emerytalno-rentowych. Dokumentowanie okresów składkowych i nieskładkowych. Zaświadczenie o zatrudnieniu. *Gaz. Praw.* 1996 nr 30 s. 25, nr 32 s. 24-25, tab.

35. LISZCZ T.: Zaliczanie do okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego czasu pozostawania bez pracy z powodów politycznych. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 6 s. 57-60.

36. OBOWIĄZKOWE ubezpieczenia, składki i zasiłki. Wytyczne i instrukcje Prezesa ZUS. Stan prawny na dzień 28.08.1996 r. *Prawo Przeds.* 1996 nr 36 *Wielka Księga Praw* cz. 11 wkł. 112 s.

PAWŁOWSKA J.: Cudzoziemcy w Polsce. Zasady ubezpieczenia społecznego = *poz. 10.*

37. - : Pracodawca w ZUS. Zasady, terminy i tryb zgłaszania do ubezpieczenia. *Personel* 1996 nr 11 s. 52-53. * Staroń B.: Legitymacja ubezpieczeniowa, czyli dowód objęcia ubezpieczeniem społecznym. *Rzeczpospolita* 1996 nr 2: 3 I s. 14.

38. PĘDZIERSKI A.: Obowiązek ubezpieczenia i składki. *Prawo Przeds.* 1996 nr 9 s. 20-21.

39. RAFACZ-KRZYŻANOWSKA M.: Odprawa emerytalna i rentowa. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 3 s. 49-55.

40. SZEMPLIŃSKA E.: Odprawy emerytalno-rentowe. *Prawo Przeds.* 1996 nr 4 s. 21-24.

41. UBEZPIECZENIA społeczne. Stan prawny na dzień 31.07.1996 r. *Prawo Przeds.* 1996 nr 32/33 wkł. 104 s.

42. ROZPORZĄDZENIE min. zdrowia i opieki społecznej z dnia 27 czerwca 1996 r. w sprawie książeczek usług medycznych. *Dz. U.* 1996 nr 92 poz. 420.

Zob. też poz. 169.

III. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

1. Zaopatrzenie emerytalno-rentowe

a. Podstawowy system

BIENIASZ D.: Praca za granicą a uprawnienia do polskich świadczeń emerytalno-rentowych = *poz. 8.*

43. CZEPULIS-RUTKOWSKA Z.: Zmiany w systemie emerytalno-rentowym // W: *Polityka społeczna w latach 1994-1996 : procesy regulacyjne i ich potencjalne skutki / red. S. Golinowska ; Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa: IPiSS, 1996. - S. 229-262. - (Raport / IPiSS ; z. 11).*

44. EMERYTURY i renty '97. Informacja Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej o podziale funduszy i zasadach waloryzacji świadczeń w przyszłym roku. *Prz. Rząd.* 1996 nr 11/12 s. 144-145.

45. KOMENTARZ do ustawy o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniach społecznych. *Biul. MPiPS* 1996 nr 9 s. 7-8.

46. KRONER J.: Emeryci dotowani nierówno. *Rzeczpospolita* 1996 nr 21: 25 I s. 20. * Emerytura dla najbogatszych. Sondaż dla „Rzeczypospolitej”. [Przez] A.H.B. *Rzeczpospolita* 1996 nr 116: 20 V *Ekon. Rynek* s. 19.

47. LATOSZEK I.: Praca w szczególnych warunkach. *Śłuż. Pr.* 1996 nr 9 s. 8-9.

Wiek emerytalny pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach.

48. MAŁECKA O.: Dodatek za pracę przymusową. *Trybuna* 1996 nr 128: 1-2 VI s. 2, nr 160: 10 VII s. 8. * Pawluczuk-Bienias O.: Więcej niż jeden dodatek. *Tamże* nr 202: 29 VIII s. 11.

49. - , ZAGAWA W.: Emerytalny wentyl. Wyjątkowe świadczenia dla wyjątkowych Polaków. *Trybuna* 1996 nr 14: 17 I s. 4.

Emerytury przyznawane przez URM.

50. MAŁECKI S., PABISIAK-KARWOWSKI P.: Jeszcze o żołnierzach-górnikach. *Śłuż. Prac.* 1996 nr 3 s. 19-21. * Ciż: Zmiany dotyczące dodatku dla żołnierza-górnika. *Tamże* nr 7/8 s. 27-28.

Dodatki pieniężne do emerytur lub rent za pracę przymusową.

51. MARKOWSKA H.: Emerytury i renty przyznane w 1995 r. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 12 s. 3-9.

52. - : Najwyższe emerytury i renty w styczniu 1996 r. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 10 s. 1-5.

53. PAWLUCZUK-BIENIAS O.: Emerytura lub renta dla skazanego. *Trybuna* 1996 nr 150: 28 VI s. 12.

PROBLEMY prawa ubezpieczeń społecznych = *poz. 3.*

Z treści: Gudowska B.: Prawo do rent i emerytury w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

SOCJALNE aspekty społecznej gospodarki rynkowej = *poz. 5.*

Z treści: Sosenko B.: Socjalne aspekty funkcjonowania systemu emerytalno-rentowego w Polsce. - Bernat T.: Świadczenia emerytalno-rentowe - komparacja systemu polskiego i amerykańskiego.

54. TRZECH emerytów prezydenckich. Sejm uchwalił ustawę o emeryturach byłych prezydentów. *Gaz. Wybor.* 1996 nr 88: 13-14 IV s. 3.

55. UBEZPIECZENIA społeczne: emerytura i renty, zasiłki, wypadki przy pracy / oprac. J. Stelina. - Wyd. 3. - Gdańsk : LEX, 1996. - 494 s.

Stan prawny na dzień 1 kwietnia 1996 r.

56. WARCHOŁ A.: Prawo do renty rodzinnej. *Prawo Pr.* 1996 nr 3 s. 17-18. * Kuźniar J.: Renta rodzinna. *Tamże* nr 5 s. 17-22.

57. OBWIESZCZENIE prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 sierpnia 1996 r. w sprawie kwot najniższej emerytury i renty, dodatków do emerytury oraz kwoty świadczenia pieniężnego przysługującego osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich. *Monit. Pol.* 1996 nr 51 poz. 472.

58. ROZPORZĄDZENIE Rady Ministrów z dnia 21 maja 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. *Dz. U.* 1996 nr 63 poz. 292.

Zob. też poz. 167, 172.

W c z e ś n i e j s z e e m e r y t u r y

59. BAŃKOWSKA A.: Związki między rynkiem pracy a wcześniejszym przechodzeniem na emeryturę. *Prz. Ubezpie. Społ.* 1996 nr 9 s. 34-39, tab.

Ref. wygłoszony na V Konferencji Instytucji Ubezpieczeń Społecznych Krajów Nadbałtyckich, Warbemünde, 23-26 lipca 1996 r.

60. KOWALSKA I.: Emerytury dla zwalnianych pracowników. *Gaz. Praw.* 1996 nr 57 s. 29.

SŁONIEWSKI M.: Zasiłki i świadczenia przedemerytalne. Dla bezrobotnych z długim stażem pracy = *poz. 144.*

Renty inwalidzkie

61. BAŃKOWSKA A.: Fragment wystąpienia ...w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej na temat ustawy orzeczniczej. *Prz. Ubezpie. Społ.* 1996 nr 9 s. 12-15.

Zmiany zasad i trybu przyznawania rent inwalidzkich.

62. MOLEND A.: Zmiany zasad i trybu przyznawania rent inwalidzkich. *Służ. Prac.* 1996 nr 9 s. 15-18, nr 11 s. 12-15.

63. SOLSKA J.: Żegnaj trzecia grupo. *Polityka* 1996 nr 32 s. 17-19, tab.

Reforma systemu rentowego.

Także: Koral J., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 150: 29-30 VI s. 1, nr 162: 13-14 VII s. 3, nr 191: 17-18 VIII s. 4 ; Lots-Milewska K., *Nowa Europa* 1996 nr 149: 28 VI s. 12 ; *Nowe Życie Gospod.* 1996 nr 25 s. 33 ; *Słowo Dz. Katol.* 1996 nr 135: 15 VII s. 3 ; *Trybuna* 1996 nr 189: 9 VIII s. 18.

64. WDOVIK L.: Eksperyment w orzecznictwie inwalidzkim. *Polit. Społ.* 1996 nr 5/6 s. 9-11.

65. WILMOWSKA-PIETRUSZYŃSKA A.: Budowa systemu orzecznictwa lekarskiego w ubezpieczeniach społecznych w Polsce / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1996. - 56,[16] s., 17 rys. - Tabele.

Analiza zadań i organizacji orzecznictwa w Polsce; analiza systemów ubezpieczeń emerytalno-rentowych i rozwiązań problemu orzecznictwa o niepełnosprawności w wybranych krajach - Francji, RFN.

Zob. też poz. 170.

Waloryzacja świadczeń

EMERYTURY i renty'97. Informacja Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej o podziale funduszy i zasadach waloryzacji świadczeń w przyszłym roku = *poz. 44*.

66. KOWALCZYK E., SEJDEL E.: Waloryzacja emerytur i rent w 1996 r. *Prz. Ubezpie. Społ.* 1996 nr 5/6 s. 11-12.

Nadto: Kowalski B., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 51: 29 II s. 2 ; Kowalska I., *Gaz. Praw.* 1996 nr 24 s. 24-25 ; [Horbowy A.] *AHO, Nowa Europa* 1996 nr 31: 6 II s. 14 ; Kołodko G. W., *Polityka* 1996 nr 36 s. 83 ; Bondar J., *Prawo i Życie* 1996 nr 41 s. 1, 5 ; [Małecka O.] *OLA, Trybuna* 1996 nr 40: 16 II s. 2 ; Bączkowski A., *Tamże* nr 239: 11 X s. 2.

67. KOWALSKA I.: Zaległa waloryzacja. *Gaz. Praw.* 1996 nr 14 s. 1, 28.

Nadto: Koral J., Skipietrow N., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 56: 6 III s. 3 ; Skipietrow N., *Tamże* nr 64: 15 III s. 4, nr 102: 30 IV-3 V s. 3 ; Koral J., *Tamże* nr 125: 30 V s. 2 ; Skipietrow N., *Tamże* nr 161: 12 VII s. 1, nr 165: 17 VII s. 3, nr 166: 18 VII s. 1, nr 197: 24-25 VIII s. 1, 4 ; Koral J., *Tamże* nr 252: 28 X s. 6 ; *Rzeczpospolita* 1996 nr 302: 30 XII s. 1, 2 ; Zagawa W., Wodzicki M. Z., *Trybuna* 1996 nr 62: 13 III s. 4 ; [Małecka O.] *OLA, Tamże* nr 98: 25 IV s. 3 ; *Tamże* nr 126: 30 V s. 2 ; Zagawa W., *Tamże* nr 166: 17 VII s. 3, nr 167: 18 VII s. 1.

Za marzec 1992 r. i IV kwartał 1995 r.

68. MOJKOWSKI J.: Konto seniora. *Polityka* 1996 nr 10 s. 59-61, tab. *
Tenże: Spór o epizod. Podwyżki emerytur przed Trybunałem. *Tamże* nr 12 s. 15.

Nadto: Jończyk J., *Rzeczpospolita* 1996 nr 62: 13 III s. 17 ; Rączka K., *Tamże* nr 68: 20 III s. 17 ; Jończyk J., *Tamże* nr 151: 1 VII s. 16 ; Jankiewicz A., *Trybuna* 1996 nr 91: 17 IV s. 1 ; Zagawa W., *Tamże* nr 201: 28 VIII s. 3, nr 202: 29 VIII s. 1, nr 239: 11 X s. 1, nr 240: 12-13 X s. 4.

69. WARCHOŁ A.: Emerytury, renty, zasiłki. *Prawo Pr.* 1996 nr 9 s. 28-30.
* Janiszewska M.: Waloryzacja emerytur i rent we wrześniu 1996 roku. *Służ.*

Prac. 1996 nr 6 s. 11-12. * Waloryzacja emerytur i rent od 1 września 1996 r. *Tamże* nr 9 s. 12-14.

Nadto: [Koral J.] *JOL, Gaz. Wybor.* 1996 nr 237: 10 X s. 3, nr 238: 11 X s. 1, 4, nr 251: X 26-27 s. 5 ; Piasecka-Sobkiewicz M., *Prawo i Życie* 1996 nr 42 s. 5 ; Kroner J., *Rzeczpospolita* 1996 nr 237: 10 X s. 12 ; [Wojtulewicz I.] */woj/, Słowo Dz. Katol.* 1996 nr 155: 12 VIII s. 3 ; *Życie Warsz.* 1996 nr 210: 7-8 IX s. 6, tab.

70. USTAWA z dnia 25 października 1996 r. o waloryzacji emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw. *Dz. U.* 1996 nr 136 poz. 636.

Omów.: IPR, *Gaz. Wybor.* 1996 nr 255: 31 X - 1 XI s. 4 ; Małecka O., *Trybuna* 1996 nr 258: 4 XI s. 2, nr 261: 7 XI s. 9 ; Piotrowski H., *Tygodnik Solidarność* 1996 nr 16 s. 19.

Zob. też poz. 174.

b. Odrębne systemy emerytalno-rentowe

71. KRONER J.: Emerytalne zamysły strażaków. Wbrew reformie ubezpieczeń społecznych. *Rzeczpospolita* 1996 nr 287: 10 XII s. 16.

72. MAŁECKI S., PABISIAK-KARWOWSKI P.: Zmiana właściwości wojskowych organów emerytalnych. *Służ. Prac.* 1996 nr 1 s. 12-13.

73. - , - : Zmiana wojskowej ustawy emerytalnej. Zmiany w przepisach dotyczących inwalidów wojennych i wojskowych. *Służ. Prac.* 1996 nr 3 s. 14-15.

74. [ZAGAWA W.] ZAG: 1,3 proc. za rok wojny. Ubezpieczeniowy staż dla żołnierzy Wehrmachtu i Polskich Sił Zbrojnych. *Trybuna* 1996 nr 13: 16 I s. 2.*
Taż: Nienaruszalne mundurowe emerytury. *Tamże* nr 38: 14 II s. 11.

75. USTAWA z dnia 30 listopada 1995 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. *Dz. U.* 1996 nr 1 poz. 1.

76. ROZPORZĄDZENIE min. obrony narodowej z dnia 27 maja 1996 r. w sprawie zakresu, szczegółowych zasad i trybu korzystania ze świadczeń socjalnych przez osoby uprawnione do wojskowego zaopatrzenia emerytalnego oraz członków ich rodzin. *Dz. U.* 1996 nr 64 poz. 311.

77. ROZPORZĄDZENIE min. obrony narodowej oraz zdrowia i opieki społecznej z dnia 3 czerwca 1996 r. zm. rozporządzenie w sprawie świadczeń zdrowotnych dla żołnierzy, członków ich rodzin oraz emerytów i rencistów wojskowych i członków ich rodzin. *Dz. U.* 1996 nr 65 poz. 321.

78. ROZPORZĄDZENIE min. spraw wewnętrznych z dnia 12 kwietnia 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad waloryzacji policyjnych emerytur i rent. *Dz. U.* 1996 nr 51 poz. 223. * z dnia 26 listopada 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad postępowania i właściwości organów w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i uprawnionych członków ich rodzin. *Tamże* nr 139 poz. 652.

79. ZARZĄDZENIE min. sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 1995 r. w sprawie ustalenia wykazu chorób i schorzeń pozostających w związku ze służbą w Służbie Więziennej, z tytułu których przysługują renty i odszkodowania. *Monit. Pol.* 1996 nr 7 poz. 84, tab.

Zob. też poz. 139.

c. Emerytura a praca

80. EMERYT więcej dorobi. Wzrosną zasiłki. *Gaz. Wybor.* 1996 nr 41: 17-18 II s. 3. * Pawluczuk-Bienias O.: Potrącenia z emerytury i renty. *Trybuna*

1996 nr 25: 30 I s. 10. * Taż: Ile może zarobić emeryt i rencista? *Tamże* nr 63: 14 III s. 11.

81. KOBIERSKA A., SEJDEL E.: Zatrudnianie emerytów i rencistów. *Prawo Przeds.* 1996 nr 34 *Raport* [nr] 22 wkł. 16 s.

Składka ubezpieczeniowa, wysokość dochodu wpływająca na utrzymanie, zawieszenie świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości.

82. MARTAN L., WILIMOWSKI J.: Kto to jest emeryt i ile może zarobić. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 12 s. 59-62, tab.

83. TYMOREK K.: Zasady rozliczania pracujących emerytów i rencistów za 1995 rok. *Służ. Prac.* 1996 nr 1 s. 10-12.

84. KOMUNIKAT prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego w sprawie wysokości kwot dochodu równych 60% i 120% kwoty przeciętnego wynagrodzenia miesięcznie od 1 marca 1996 r. *Monit. Pol.* 1996 nr 12 poz. 149. * z dnia 15 maja w sprawie wysokości kwot dochodu równych 60% i 120% kwoty przeciętnego wynagrodzenia miesięcznie od 1 czerwca 1996 r. *Tamże* nr 33 poz. 341. * z dnia 15 listopada 1996 r. w sprawie wysokości kwot dochodu równych 60% i 120% kwoty przeciętnego wynagrodzenia miesięcznie oraz kwot granicznych dochodu w 1996 r. *Tamże* nr 71 poz. 666.

2. Zasiłki chorobowe i opiekuńcze

85. GÓRECKA R.: Podstawa wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego pracownikom. *Personel* 1996 nr 3 *Serwis Prawny* nr 3 s. 8-15. * Taż: Świadczenia i zasiłki. Terminy wypłat i przedawnienie roszczeń. *Tamże* nr 12 s. 55.

86. JĘDRASIK-JANKOWSKA I.: Świadczenia pieniężne za czas niezdolności do pracy z powodu choroby. - Warszawa: Dom Wydaw. ABC, 1996. - 174 s.

87. KONOPIELKO P.: Świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. *Prawo Przeds.* 1996 nr 16 s. 28-31.

88. KRONER J.: Renta albo zasiłek chorobowy. *Rzeczpospolita* 1996 nr 1: 2 I s. 12.

Choroba przy pracy rencisty na czas określony.

89. - : Zasiłki chorobowe w spółce. W sądzie apelacyjnym. *Rzeczpospolita* 1996 nr 295: 295 XII s. 14.

90. MONDYGRAF S.: Zasiłek chorobowy po ustaniu zatrudnienia. *Prawo Przeds.* 1996 nr 15 s. 25-26

91. MROZOWSKA M.: Zasiłki [chorobowe, rodzinne i pielęgnacyjne]. *Prawo Pr.* 1996 nr 4 s. 28-30.

92. PERŁO H.: Ustalanie uprawnień i wypłata świadczeń z tytułu choroby. *Prawo Przeds.* 1996 nr 25 s. 20-22.

Nadto: Ślązak A., *Gaz. Praw.* 1996 nr 24 s. 26 ; Taż, *Rzeczpospolita* 1996 nr 80: 3 IV s. 16.

93. PIĘTKA H., STAROŃ B.: Wypłata zasiłków z ubezpieczenia społecznego w okresie akcji protestacyjnej lekarzy. *Służ. Prac.* 1996 nr 12 s. 20-22.

94. STAROŃ B.: Zasiłek pielęgnacyjny w 1996 roku. *Służ. Prac.* 1996 nr 2 s. 19.

95. -, PIĘTKA H.: Nowe przepisy w sprawie orzekania o czasowej niezdolności do pracy. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 11 s. 8-13.

96. TYMOREK K.: Świadczenia pieniężne przysługujące podczas choroby. *Służ. Prac.* 1996 nr 11 s. 15-16. * Taż: Wyjaśnienia dotyczące świadczeń pieniężnych przysługujących podczas choroby. *Służ. Prac.* 1996 nr 9 s. 15-18.

97. - : Wyjaśnienia dotyczące zasiłków chorobowych. *Służ. Prac.* 1996 nr 2 s. 16-19.

98. - : Zasiłek opiekuńczy. *Służ. Prac.* 1996 nr 11 s. 20-24.

99. TYMOREK K.: Zasiłki chorobowe : oraz wynagrodzenie za czas choroby, zasiłki macierzyńskie, opiekuńcze, porodowe, wyrównawcze, pogrzebowe, świadczenie rehabilitacyjne. - Warszawa : „Biblioteczka Pracownicza”, 1996. - 156 s. - (*Biblioteczka Pracownicza: poradnik* ; 67).

100. WARCHOŁ A.: Zasiłki chorobowe od 1 stycznia 1996 r. *Prawo Pr.* 1996 nr 2 s. 18-22. * Zasady ustalania prawa do zasiłków chorobowych od 1 stycznia 1996 r. *Prawo Przeds.* 1996 nr 2 s. 6-7.

101. KOMUNIKAT prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie wysokości zasiłków z ubezpieczenia społecznego. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 5 poz. 11. * z dnia 19 sierpnia 1996 r. w sprawie wysokości zasiłków z ubezpieczenia społecznego, zasiłku pielęgnacyjnego oraz granicy dochodu uprawniającej do zasiłku rodzinnego. *Tamże* nr 8 poz. 18. * z dnia 30 października 1996 r. w sprawie wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w związku z akcją protestacyjną służby zdrowia. *Tamże* nr 9 poz. 24.

102. OBWIESZCZENIE prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego 1996 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w II kwartale 1996 r. *Monit. Pol.* 1996 nr 12 poz. 148. * z dnia 15 maja 1996 r. w III kwartale 1996 r. *Tamże* nr 33 poz. 340. * z dnia 9 sierpnia 1996 r. w IV kwartale 1996 r. *Tamże* nr 51 poz. 474. * z dnia 21 listopada 1996 r. w I kwartale 1997 r. *Tamże* nr 71 poz. 665.

103. WYTYCZNE nr 4 prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 grudnia 1995 r. w sprawie niektórych zasad przyznawania i wypłaty świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przysługujących pracownikom. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 1 poz. 1.

Zob. też poz. 55, 77, 160, 163.

Świadczenia rehabilitacyjne

104. JONCZYK J.: Rehabilitacja jako świadczenie z ubezpieczenia społecznego. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 4 s. 18-24.

105. TYMOREK K.: Świadczenia rehabilitacyjne. *Śluž. Prac.* 1996 nr 12 s. 22-23.

106. ROZPORZĄDZENIE min. pracy i polityki socjalnej z dnia 28 listopada 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia organów właściwych do orzekania o istotnym ubytku zdolności fizycznych, psychicznych lub umysłowych ograniczających zdolność do wykonywania pracy zarobkowej, a także o stopniu zdolności osoby niepełnosprawnej do pracy zarobkowej. *Dz. U.* 1996 nr 145 poz. 677.

107. ROZPORZĄDZENIE Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 1996 r. w sprawie kierowania na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej oraz pokrywania kosztów tej rehabilitacji. *Dz. U.* 1996 nr 145 poz. 674.

3. Zasiłki macierzyńskie i wychowawcze

108. GÓRECKA R.: Zasiłek macierzyński. Warunki i zasady przyznawania. *Personel* 1996 nr 8 s. 54-56. * Taż: Zasiłek porodowy. Świadczenia przysługujące pracownicy z tytułu urodzenia dziecka. *Tamże* nr 7 s. 49-50.

109. - : Zasiłek wychowawczy. Stan prawny po zmianach. *Personel* 1996 nr 10 s. 50-51.

110. KONOPIELKO P.: Zmiany w urloпах i zasiłkach wychowawczych. *Prawo Przeds.* 1996 nr 27/28 s. 31-32.

111. PERŁO H.: Zmiany w przepisach o urloпах i zasiłkach wychowawczych. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 7/8 s. 8-12.

Nadto: Kraszewska O., *Rzeczpospolita* 1996 nr 159: 10 VII s. 13 ; Tomala G., *Życie Warsz.* 1996 nr 67: 19 III s. 8.

112. TYMOREK K.: Nowe zasady ustalania uprawnień do zasiłków wychowawczych. *Służ. Prac.* 1996 nr 9 s. 5-7.

113. - : Zasiłek macierzyński. *Służ. Prac.* 1996 nr 7/8 s. 14-17.

114. URLOPY i zasiłki wychowawcze. *Prawo Przeds.* 1996 nr 29/30 *Raport* [nr] 17 wkł. 24 s.

115. WOJTASZCZYK E.: Świadczenia z ubezpieczenia społecznego z tytułu macierzyństwa. *Prawo Pr.* 1996 nr 5 s. 13-16.

116. - : Urlopy i zasiłki wychowawcze. *Prawo Pr.* 1996 nr 7 s. 26-28.

117. WRATNY J.: Nowa regulacja urloпów i zasiłków wychowawczych. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 9/9 s. 50-57.

118. KOMUNIKAT prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 listopada 1996 r. w sprawie wysokości zasiłków z ubezpieczenia społecznego. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 10 poz. 26.

119. OBWIESZCZENIE prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego 1996 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji i kwot zasiłku wychowawczego oraz granicy dochodu uprawniającego do zasiłku wychowawczego. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 3 poz. 5. * z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji i kwot zasiłku wychowawczego. *Tamże* 1996 nr 5 poz. 10. * z dnia 21 listopada 1996 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji i kwot zasiłku wychowawczego. *Monit. Pol.* 1996 nr 71 poz. 664.

120. ROZPORZĄDZENIE Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych. *Dz. U.* 1996 nr 60 poz. 277.

121. WYTYCZNE nr 2 prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 czerwca 1996 r. w sprawie niektórych zasad przyznawania i wypłaty zasiłków wychowawczych. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 6 poz. 14.

122. ZARZĄDZENIE nr 14 prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 czerwca 1996 r. uchylające instrukcję w sprawie szczegółowych zasad i trybu wypłaty zasiłków wychowawczych. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 6 poz. 13.

Zob. też poz. 55, 87, 103, 160.

4. Zasiłki rodzinne.

123. DŹIDO P.: Zasiłki rodzinne na 1996 rok. *Cash* 1996 nr 17 s. 36. * Zasiłki. *Nowy Tyg. Pop.* 1996 nr 16 s. 4-5.

Nadto: [Wojtulewicz I.] /woj/, *Słowo Dz. Katol.* 1996 nr 64: 29-31 III s. 3 ; Jaworska-Spićak E., *Trybuna* 1996 nr 50: 28 II s. 10, nr 173: 25 VII s. 12.

124. PERŁO H.: Ustalanie uprawnień. *Prawo Przeds.* 1996 nr 10 s. 23-25.

Nowe zasady ustalania prawa do zasiłku rodzinnego.

125. PIASECKA-SOBKIEWICZ M.: Kto dostanie zasiłek rodzinny. *Prawo i Życie* 1996 nr 40 s. 4-5. * Kroner J.: Korekta do zasiłków rodzinnych. *Rzeczpospolita* 1996 nr 224: 25 IX s. 14.

126. STAROŃ B.: Zasady ustalania uprawnień do zasiłku rodzinnego. *Służ. Prac.* 1996 nr 9 s. 18-19.

127. USTALANIE prawa do zasiłków rodzinnych na okres od 1 września 1995 r. do 29 lutego 1996 r. *Prawo Przeds.* 1996 nr 3 s. 6-7.

128. USTAWA z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (tekst ujednoczony przez redakcję). *Prawo Przeds.* 1996 nr 4 *Tyg. Prawa Gospod.* nr 3 s. 3-10.

129. KOMUNIKAT prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego 1996 r. w sprawie wysokości zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz granicy dochodu uprawniającej do zasiłku rodzinnego. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 3 poz. 6.

130. OBWIESZCZENIE prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego 1996 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji oraz stawki zasiłku rodzinnego. *Monit. Pol.* 1996 nr 12 poz. 147.

Zob. też poz. 55, 101, 159.

5. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

131. AUGUSTYNOWICZ A., KRUKOWSKI T.: Ubezpieczenie OC pracodawców. *Gaz. Praw.* 1996 nr 28 s. 26. * Rafacz-Krzyżanowska M.: Cywilna odpowiedzialność zakładu pracy za wypadki przy pracy. *Śłuż. Prac.* 1996 nr 3 s. 7-11.

Świadczenia z tytułu wypadków i chorób zawodowych.

132. CUBAŁA A.: Kto winien zapłacić. Odszkodowanie za wypadki. *Nowa Europa* 1996 nr 37: 13 II s. 13. * Jaworska-Spičak E.: Odszkodowanie za wypadek przy pracy. *Trybuna* 1996 nr 101: 29 IV s. 8. * Taż: Odszkodowania za wypadki przy pracy. Od lipca br. *Tamże* nr 173: 25 VII s. 5.

133. HILDEBRANDT Z.: Podwyższenie jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. *Śłuż. Prac.* 1996 nr 1 s. 13-14, nr 4 s. 28-29, nr 10 s. 16-17.

134. LATOSZEK I.: Świadczenia powypadkowe. Zasady i tryb przyznawania. *Personel* 1996 nr 11 s. 58-61.

135. SZYMAŃSKA J.: Ubezpieczenie od wypadków według „S”. *Tyg. Solidarność* 1996 nr 20 s. 18. * Wstępne założenia do zmiany systemu ubezpieczeń od wypadków przy pracy i chorób zawodowych (skrót). *Tamże* nr 20 s. 18.

136. ŚWIĄTKOWSKI A.: Zamiast powrotu do pracy - odszkodowanie. *Prawo i Życie* 1996 nr 2 s. 30. * Wypadek przy pracy i co dalej? *Tamże* 1996 nr 35 s. 17, nr 36 s. 27.

UBEZPIECZENIA społeczne: emerytury i renty, zasiłki, wypadki przy pracy = poz. 55.

137. USTAWA z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. [Tekst ujednolicony przez redakcję]. *Prawo Przeds.* 1996 nr 14 *Tyg. Prawa Gospod.* nr 10 s. 12-17.

138. OBWIESZCZENIE min. pracy i polityki socjalnej z dnia 4 marca 1996 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. *Monit. Pol.* 1996 nr 16 poz. 218. * z dnia 5 września w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. *Tamże* nr 57 poz. 524. * z dnia 11 grudnia 1996 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. *Tamże* nr 83 poz. 730.

139. ROZPORZĄDZENIE min. sprawiedliwości z dnia 29 grudnia 1995 r. w sprawie trybu przyznawania i wypłaty odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Służbie Więziennej. *Dz. U.* 1996 nr 5 poz. 37.

Zob. też poz. 177.

6. Świadczenia z tytułu bezrobocia

140. [BARLIK E., GESTERN A.] E.B., A.G.: Bezrobotny absolwent. Stypendia zamiast zasiłku. *Rzeczpospolita* 1996 nr 126: 31 V dod. *Praca-Specjaliści* s. VII, tab.

141. MROZOWSKA M.: Zasiłki dla bezrobotnych. *Prawo Pr.* 1996 nr 3 s. 30-32.

142. REALIZACJA prawa do zasiłku dla bezrobotnych. *Biul. RPO* 1996 nr 2 s. 44-46.

143. SEMPRICH Ż.: Trudniej o zasiłki dla bezrobotnych. *Rzeczpospolita* 1996 nr 246: 21 X s. 17. * Taż: Zasiłki dla bezrobotnych. *Tamże* nr 250: 25 X s. 16. * Taż: Zmiany modelowe w świadczeniach dla bezrobotnych. *Tamże* nr 271: 21 XI s. 17. * Tańska M.: Zasiłki po nowemu. *Życie Warsz.* 1996 nr 271: 20 XI s. 2.

Nowelizacja zasiłków dla bezrobotnych.

144. [SŁONIEWSKI M.] MI.S.: Zasiłki i świadczenia przedemerytalne. Dla bezrobotnych z długim stażem pracy. *Rzeczpospolita* 1996/1997 nr 303: 31.XII-1.I s. 14.

145. UBEZPIECZENIA od bezrobocia według Solidarności. *Tyg. Solidarność* 1996 nr 22 s. 15.

146. UCHMAN J.: Zasiłki dla bezrobotnych - wybrane aspekty funkcjonowania. *Pr. Nauk. AE Wroc.* 1996 nr 723 *Finanse i Bankowość* nr 3 s. 27-33, wykr.

147. WSPARCIE zasiłków. Z budżetu dla Funduszu Pracy. [Przez] A.F.P. *Rzeczpospolita* 1996 nr 121: 25-26 V s. 2. * [Kroner J.] K.J.: Droższe zasiłki dla bezrobotnych. Budżet po ośmiu miesiącach. *Tamże* 1996 nr 218: 18 IX s. 9.

Nadto: Okołowska A., *Życie Warsz.* 1996 nr 93: 19 VII s. 2 ; Górecka-Czuryłło M., *Tamże* nr 148: 26 VI *Stolica* s. III.

148. OBWIESZCZENIE min. pracy i polityki socjalnej z dnia 8 maja 1996 r. w sprawie wysokości zasiłku dla bezrobotnych. *Monit. Pol.* 1996 nr 30 poz. 319. * z dnia 26 lipca 1996 r. *Tamże* nr 47 poz. 357. * z dnia 18 października 1996 r. *Tamże* nr 64 poz. 594.

149. ROZPORZĄDZENIE Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1996 w sprawie przyznania bezrobotnym, zamieszkałym w niektórych województwach i gminach objętych zakresem działania rejonowych urzędów pracy, prawa do zasiłku i stypendium, przysługującego bezrobotnym zamieszkałym w gminach

zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym. *Dz. U.* 1996 nr 1 poz. 340.

IV. UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE GRUP POZAPRACOWNICZYCH

150. BRZEZIŃSKA A.: Zatrudniony u rodziny. Ubezpieczenie społeczne praktykantów w zawodzie. *Nowa Europa* 1996 nr 36: 12 II s. 13.

151. LEWANDOWSKA I.: Ubezpieczenie pracujących na zlecenie. Kto płaci, kiedy, ile i jak. *Rzeczpospolita* 1996 nr 224: 25 IX s. 19.

152. PAWŁOWSKA J.: Kontrakty menedżerskie. Umowa o zarządzanie a ubezpieczenie społeczne. *Personel* 1996 nr 4 s. 55-57.

153. -: Spółka cywilna. Ubezpieczenie wspólników. *Personel* 1996 nr 10 s. 57-58.

154. -: Spółka komandytowa - ubezpieczenie społeczne wspólników. *Prawo Przeds.* 1996 nr 38 s. 38-39.

155. - : Ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą. *Personel* 1996 nr 1 s. 50-52, 54. * Ubezpieczenie społeczne i działalność gospodarcza. *Prawo i Życie* 1996 nr 34 s. 16.

Toż, Gaz. Praw. 1996 nr 3 s. 26-27.

156. -: Ubezpieczenie zleceniobiorców. *Personel* 1996 nr 6 s. 57-60.

157. PRZEPISY o obowiązku ubezpieczenia, składkach na ubezpieczenie, świadczeniach z ubezpieczenia społecznego osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1996. - 89 s. - Tabele.

158. PRZEPISY o obowiązku ubezpieczenia społecznego i składkach na ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą / Zakład Ubezpieczeń Społecznych. - Warszawa : ZUS, 1996. - 58 s. - (*Przepisy / ZUS ; cz. 8*). - Tabele.

159. STAROŃ B.: Świadczenia z ubezpieczenia społecznego oraz zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne dla osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia. *Służ. Prac.* 1996 nr 6 s. 16-19.

160. - : Zasady wypłaty zasiłków. Dla osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia. Zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia. *Służ. Prac.* 1996 nr 7/8 s. 17-18.

161. SZYMAŃSKA S.: Kontrowersje wokół problemu ubezpieczenia społecznego osób współpracujących z osobą prowadzącą działalność gospodarczą. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 4 s. 54-58.

162. WOJTASZCZYK E.: Świadczenia z ubezpieczenia społecznego dla zleceniobiorców i agentów. *Prawo Pr.* 1996 nr 9 s. 23-24, nr 10 s. 24-27, nr 12 s. 23-26.

163. - : Świadczenia chorobowe dla osób wykonujących pracę nakładczą. *Prawo Pr.* 1996 nr 8 s. 11-12.

164. INSTRUKCJA nr 1 prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 stycznia 1996 r. zm. instrukcję w sprawie zgłoszeń do ubezpieczenia społecznego, rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego, opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, na Fundusz Pracy i na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz legitymacji ubezpieczeniowych osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej

lub umowy zlecenia oraz osób współpracujących. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 2 poz. 3.

165. WYTYCZNE nr 1 prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego 1996 r. w sprawie niektórych zasad przyznawania i wypłaty świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych osobom prowadzącym działalność gospodarczą i osobom z nimi współpracującym. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 4 poz. 8.

166. ZARZĄDZENIE nr 5 prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego 1996 r. uchylające instrukcję w sprawie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych dla rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek. *Dz. Urz. ZUS* 1996 nr 5 poz. 9.

V. UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE ROLNIKÓW

167. BALBUS M.: Emerytura dla rolnika. *Nowe Życie Gospod.* 1996 nr 25 s. 31-32.

168. DELEKTA M.: W pętli uwarunkowań. Rozm. I. Ryniewicz. *Gaz. Bank.* 1996 nr 34 s. 13. * Tenże: Wieś się starzeje. Rozm. W. Zagawa. *Trybuna* 1996 nr 19: 23 I s. 8. * Jagieliński R.: Spirytus na emerytury rolnicze? Rozm. H. Dowda. *Tamże* nr 152: 2 VII s. 1, 3.

Dotacje państwa do ubezpieczeń społecznych rolników.

169. KORAL J., SKIPIETROW N.: Walka o składkę. Ile państwo ma dopłacać do rolniczych emerytur. *Gaz. Wybor.* 1996 nr 158: 9 VII s. 3. * Kowalski J. K.: Szczodre państwo. *Nowa Europa* 1996 nr 21: 25 I s. 3. * Jaka składka na II kwartał. *Trybuna* 1996 nr 63: 14 III s. 11. * Składka na

ubezpieczenie - 42 zł. *Tamże* nr 150: 28 VI s. 12. * Składka bez zmian. *Tamże* nr 202: 29 VIII s. 11.

170. LEJK-KĘPKA A.: Jak starać się o rolniczą rentę inwalidzką? *Trybuna* 1996 nr 202: 29 VIII s. 11.

171. - : Kto ma prawo do renty rodzinnej? *Trybuna* 1996 nr 150: 28 VI s. 12. * Jaworska-Spićak E.: Świadczenia rodzinne. *Tamże* nr 249: 23 X s. 10.

ORGANIZACJA i finansowanie ubezpieczeń zdrowotnych = *poz. 224*.

Z treści: Daszewski K.: Ubezpieczenie społeczne rolników - pięć lat po reformie. - Dziubanowski W., Dudek J.: Problemy funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników w regionie silnie zindustrializowanym na przykładzie województwa katowickiego. - Koczur W.: Rolnicze ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie (wybrane zagadnienia).

172. PAWLUCZUK-BIENIAS O.: Emerytury, renty - zasady wypłaty. *Trybuna* 1996 nr 278: 28 XI s. 15. * Taż: Świadczenia dla deportowanych do pracy przymusowej. *Tamże* nr 278 s. 15. * Lejk-Kępka A.: Premia dla emerytów i rencistów. *Tamże* nr 302: 27 XII s. 1.

Formy wypłat emerytur w KRUS.

173. SOLSKA J.: Lekką ręką. Fundusze celowe - miliardy poza kontrolą. *Polityka* 1996 nr 45 s. 30, 32, tab.

M. in. dotacje rozporządzane przez KRUS w świetle raportu NIK.

174. WALORYZACJA emerytur i rent rolnych. Od 1 września. *Trybuna* 1996 nr 202: 29 VIII s. 11. * Zaległa waloryzacja dla rolników. Zgodnie z orzeczeniem Trybunału. *Tamże* nr 150: 28 VI s. 12.

175. USTAWA z dnia 12 września 1996 r. o zm. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. *Dz. U.* 1996 nr 124 poz. 585.

Nadto: Ujednolicony tekst ustawy. *Rzeczpospolita* 1996 nr 258: 5 XI wkl. s. I-IV, nr 259: 6 XI s. V-VI.

176. OBWIESZCZENIE prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 6 marca 1996 r. w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie w II kwartale 1996 r. *Monit. Pol.* 1996 nr 16 poz. 226. * z dnia 14 sierpnia 1996 r. w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie w IV kwartale 1996 r. *Tamże* nr 54 poz. 498. * z dnia 5 grudnia 1996 r. w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie w I kwartale 1997 r. *Tamże* nr 80 poz. 721.

177. ROZPORZĄDZENIE min. rolnictwa i gospodarki żywnościowej z dnia 3 stycznia 1996 r. zm. rozporządzenie w sprawie określenia szczegółowych zasad ustalania wysokości jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej i chorób zawodowych oraz zasiłku chorobowego. *Dz. U.* 1996 nr 3 poz. 21. * z dnia 4 kwietnia 1996 r. zm. rozporządzenie w sprawie określenia szczegółowych zasad ustalania wysokości jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej i chorób zawodowych oraz zasiłku chorobowego. *Tamże* 1996 nr 42 poz. 185. * z dnia 12 lipca 1996 r. zm. rozporządzenie w sprawie określenia szczegółowych zasad ustalania wysokości jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej i chorób zawodowych oraz zasiłku chorobowego. *Tamże* nr 85 poz. 389.

VI. KIERUNKI ZMIAN SYSTEMU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

178. BARBONE L.: Decyzja w rękach polityków. *Gaz. Bank.* 1996 nr 25 s. 10, wykr. * Emerytury przed reformą. Bank Światowy radzi, jak przygotować się do starości. *Gaz. Wybor.* 1996 nr 94: 20-21 IV s. 2.

Bank Światowy o reformie emerytur w Polsce; wpływ zreformowanego systemu ubezpieczeń na budżet narodowy.

179. BOROWCZYK E.: Reforma ubezpieczeń społecznych. *Bezp. Pr.* 1996 nr 4 s. 11-12.

180. BOROWSKI M.: Nie ma złotej rybki. *Nowe Życie Gospod.* 1996 nr 46 s. 16. * Bakinowski M.: Krokodyle łyż. *Prz. Tyg.* 1996 nr 47 s. 20. * Borowski M.: To już jest reforma [ubezpieczeń społecznych]. *Życie Gospod.* 1996 nr 51/52 s. 70.

Reforma finansowania ubezpieczeń społecznych ; składka na ZUS.

CZAJKA Z.: Emerytury podstawowe w Unii Europejskiej - wnioski dla Polski = *poz.* 274.

181. GOLINOWSKA S.: Nowe funkcje instytucji ubezpieczeniowych w świetle reformy ubezpieczeń społecznych. *Prawo Asek.* 1996 nr 4 s. 3-7.

182. - : Prognoza pogody na jesień życia. Rozm. A. Fandrejewska. *Rzeczpospolita* 1996 nr 267: 1 XII s. 3. * Taż: Pieniądze na starość. Rozm. M. Nowak. *Życie Warsz.* 1996 nr 229: 23 XII s. 6.

Konieczność przeprowadzenia reformy systemu ubezpieczeń społecznych.

183. GARLIŃSKA G.: Fabryki dla emerytów. *Życie Gospod.* 1996 nr 47 s. 14-15.

Nadto: Wiśniewski M. *Gaz. Bank.* 1996 nr 30 s. 7, tab. ; Wrabec P., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 238: 11 X s. 24 ; [Małecka O.] *OLA, Trybuna* 1996 nr 87: 12 IV s. 10.

Koszty wyjścia z obecnego systemu emerytalno-rentowego. Koncepcje finansowania reformy ubezpieczeń społecznych.

184. JONCZYK J.: Zagadnienie reaktywowania ubezpieczenia brackiego (spółek brackich). *Ruch Praw. Ekon.* 1996 z. 4 s. 1-9.

Idea wskrzeszenia spółki brackiej i jej relacje do ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego.

185. MAJCHEREK J. A.: Dziedzictwo Bączkowskiego. System ubezpieczeń społecznych czeka na gruntowną reformę. *Tyg. Powsz.* 1996 nr 50 s. 3.

Nadto: Koral J., *Gaz. Wyb.* 1996 nr 263: 12 XI s. 4 ; Boni M., *Tamże* 1996 nr 282: 4 XII s. 6.

186. NAGEL W.: Zabezpieczenie społeczne - w poszukiwaniu strategii działania i zmian instytucjonalnych w ubezpieczeniach społecznych // W: *Habitat a rozwój społeczny Polska '96 / Fundacja Zabezpieczenia Społecznego ; [United Nations Development Programme]. - Warszawa : UNDP, 1996. - S. 71-77.*

187. NAWACKI L.: Reforma za progiem. Pod pojęciem „gruntowna reforma” nie każdy rozumie to samo...Rozm. J. Sokólska. *Personel* 1996 nr 5 s. 50-53.

Nadto: Tenże, *Nowa Europa* 1996 nr 42: 19 II s. 12.

188. NAWROLSKA I.: Transformacja systemu ubezpieczeń społecznych : wybrane kierunki reform. *Zesz. Nauk., Pr. Kated. Finan. / USzczec.* 1995 nr 7 s. 83-100.

PENSIONS reform in Central Europe = *poz. 284.*

M. in. problemy reformy systemu emerytalnego w Polsce.

189. RUTKOWSKI W.: Dylematy reformy zabezpieczenia społecznego w Polsce. *Polit. Społ.* 1996 nr 10 s. 1-8.

190. - : Sprawiedliwość w zgodzie z efektywnością. *Nowe Życie Gosp.* 1996 nr 17 s. 31-32.

Zmiany systemu ubezpieczeń społecznych i ich wpływ na ład społeczny.

191. RYMSZA M.: Kierunki ewolucji systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 7 s. 1-14.

192. SMULSKA G.: Ile państwa? Ile własnej przezorności? *Nowe Życie Gosp.* 1996 nr 9 s. 37. * Cymer A.: Jeśli umiesz liczyć... *Tamże* nr 38 s. 42. * Piasecka-Sobkiewicz M.: Każdy na własne konto. *Prawo i Życie* 1996 nr 43 s. 4.

Model repartycyjno-kapitałowy ubezpieczeń społecznych.

193. SMULSKA G.: Koszty reformy [ubezpieczeń społecznych] i koszty zaniechania. *Nowe Życie Gosp.* 1996 nr 25 s. 34.

Omów. seminarium zorganizowanego przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa, 7 VI 1996 r.

SOCJALNE aspekty społecznej gospodarki rynkowej = *poz. 5.*

Z treści: Gabryś L.: Reforma systemu świadczeń emerytalno-rentowych a kontynuacja transformacji systemowej.

194. TOPIŃSKI W.: Szara przyszłość. Rozm. E. Narbutt. *Cash* 1996 nr 10 s. 15. * Wóycicka I.: Czy czterdziestolatki mają szansę? *Gaz. Bank.* 1996 nr 18 s. 21. * Godziwie zabezpieczyć na starość. Oprac. MDW. *Gaz. Praw.* 1996 nr 10 s. 28, tab. * Mroczek K.: Demograficzny wskaźnik powodzenia. *Słowo Dz. Katol.* 1996 nr 81: 24 IV s. 6.

Reforma systemu emerytalno-rentowego.

195. WIKTOROW A.: System emerytalno-rentowy: przesłanki i możliwości reformowania / Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, - Gdańsk: IBGR, 1996. - 91 s. - (*Transformacja Gospodarki*; 65). - Tabele, bibliogr.

Rec.: Czepulis-Rutkowska Z., *Polit. Społ.* 1996 nr 5/6 s. 24-26.

Nadto: Wiktorow A.: Kłopoty starego świata. *Gaz. Bank.* 1996 nr 44 s. 19.

Dyskusja nad projektami reformy

196. BĄCZKOWSKI A.: Emerytura na trzy segmenty. Rozm. M. Kasprzak. *Prawo i Życie* 1996 nr 32 s. 13-14. * Tenże: Grzech zaniechania a brawura. Rozm. W. Zagawa. *Trybuna* 1996 nr 133: 8-9 VI s. 1, 7.

197. FORMUŁA świadczenia emerytalno-rentowego. *Biul. MPiPS* 1996 nr 8 s. 2-6, tab. * Emerytura 2000. *Tamże* nr 10 s. 3-6. * Witczak J.: Emerytura 2000. *Biul. Inf. KUP* 1996 nr 11 s. 19-20.

Nadto: Koral J., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 26: 31 I s. 4, nr 31: 6 II s. 3, nr 243: 17 X s. 3 ; MW, *Gaz. Praw.* 1996 nr 21 s. 26 ; [Smulska G.] GS, *Nowe Życie Gospod.* 1996 nr 21 s. 27, tab. ; Fandrejewska A., *Rzeczpospolita* 1996 nr 155: 5 VII s. 3 ; Tomala G., *Życie Warsz.* 1996 nr 88: 13-14 IV s. 1, 3.

198. GOLINOWSKA S.: Między skrajnościami. *Gaz. Bank.* 1996 nr 6 s. 1, 9. * Dąbrowska Z.: Zdażyć przed Bączkowskim. *Prz. Tyg.* 1996 nr 43 s. 1, 8.

Różne projekty reform systemu ubezpieczeń społecznych.

199. KOWALSKA I.: Jaki wiek emerytalny? *Gaz. Praw.* 1996 nr 69/70 s. 49-50. * Kiedy na emeryturę. Oprac. [G. Smulska] G.S. *Nowe Życie Gospod.* 1996 nr 17 s. 33, tab.

Nadto: *Gaz. Wybor.* 1996 nr 89: 15 IV s. 28 ; Horbowy A., *Nowa Europa* 1996 nr 76: 29 III s. 13, tab. ; Kroner J., *Rzeczpospolita* 1996 nr 214: 13 XI s. 1 ; Banach J., *Tamże* nr 222: 23 IX s. 16. ; *Trybuna* 1996 nr 29: 3-4 II s. 12 ; Małecka O., *Tamże* nr 84: 9 IV s. 4 ; *Tyg. Solidarność* 1996 nr 14 s. 19, tab. ; Tomala G., *Życie Warsz.* 1996 nr 98: 23 IV s. 4.

200. KRUŻEL Z.: Ile dostanie emeryt. *Nowy Tyg. Pop.* 1996 nr 26 s. 6, tab. * Jaka będzie emerytura. Na co mogą liczyć emeryci po reformie ubezpieczeń społecznych. Oprac. K. Hajdu-Popławska. *Prawo i Życie* 1996 nr 37 s. 17-18, 23-24.

201. [MODEL reformy systemu emerytalno-rentowego i ścieżki dojścia: kolejny etap dyskusji]. *Gospod. Przyszłość* 1996 wyd. spec. s. 3-136, tab. wykr.

Treść: Golinowska S.: Reforma systemu emerytalno-rentowego w Polsce. Kolejny etap projektowania i dyskusji. - Nawacki L.: O rządowym projekcie reformy ubezpieczeń społecznych. - Mazur M.: Cele i uwarunkowania reformy systemu ubezpieczeń społecznych. Projekt przygotowany w Ministerstwie Finansów. - Projekt NSZZ „Solidarność”. Wstępne założenia reformy ubezpieczeń emerytalno-rentowych. - Topiński W., Wiśniewski M.: Propozycja reformy ubezpieczeń emerytalno-rentowych. - Reforma systemu emerytalno-rentowego - koncepcja Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych. Omówienie. - Fundusze emerytalne. Oprac. J. Czekaj, K. Pater, J. Łańcucki. - Dyskusja:

Starzec K.: Jak finansować emerytury. - Gruszecki T.: Prywatyzacja a reforma ubezpieczeń. - Drygalski J.: Rola majątku państwowego w reformie systemu ubezpieczeń społecznych. - Wiktorow A.: Cele społeczne i ekonomiczne reformy ubezpieczeń. - Mech C.: Konieczność powstania funduszy emerytalnych jako konsekwencja reformy systemu emerytalnego. - Wróbel J. K.: Głos w dyskusji nad reformą ubezpieczeń społecznych. - Rutkowski M.: Stracona szansa. - Komentarz do programu reformy ubezpieczeń społecznych min. pracy.

Omów: A.F.T. *Rzeczpospolita* 1996 nr 25: 30 I s. 2.

202. PROGRAM reformy ubezpieczeń społecznych. *Biul. MPiPS* 1996 nr 6 s. 2-5, tab. * Synteza raportu z przebiegu konsultacji projektu reformy ubezpieczeń społecznych. *Tamże* 1996 nr 6 s. 6-10. * Symulacja efektów wprowadzenia rządowego projektu reformy ubezpieczeń społecznych. Oprac. SM. *Gaz. Praw.* 1996 nr 18/19 s. 6-7, tab.

Nadto: Wysocka B., *Gaz. Praw.* 1996 nr 18/19 s. 1, 6 ; Rutkowski W., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 242: 16 X s. 5. ; [Horbowy A.] AHO, *Nowa Europa* 1996 nr 32: 7 II s. 14, nr 52: 1 III s. 14, nr 108: 10 V s. 13, tab., nr 259: 8 XI s. 20 ; *Nowy Tyg. Pop.* 1996 nr 9 s. 5, nr 14/15 s. 4-5, tab. , nr 21 s. 5-6, tab. ; Rutkowski M., *Rzeczpospolita* 1996 nr 85: 10 IV s. 12 ; T.P. *Tamże* nr 86: 11 IV s. 2 ; Olczyk E., Pileczyński J., *Tamże* nr 88: 13-14 IV s. 1, 2. ; Wojtulewicz I., *Słowo Dz. Katol.* 1996 nr 73: 12-14 IV s. 2, 3, nr 74: 15 IV s. 3, nr 76: 17 II s. 6, nr 79: 22 IV s. 3, nr 202: 17 X s. 1, 3, nr 216: 7 XI s. 7 ; Małecka O., *Trybuna* 1996 nr 29: 3-4 II s. 12 ; Zagawa W., *Tamże* nr 98: 25 IV s. 1, 2 ; *Tyg. Solidarność* 1996 nr 9 s. 16.

203. RYMSZA M.: Reforma ubezpieczeń społecznych według koncepcji NSZZ „Solidarność”. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 8/9 s. 3-16, tab.

Nadto: Urbaniak M., *Gaz. Bank.* 1996 nr 17 s. 3 ; Lewicka E., *Tamże* nr 19 s. 8, tab. ; Skapietrow N., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 32: 7 II s. 4 ; Koral J., *Tamże* nr 37: 13 II s. 4, nr 44: 21 II s. 5, nr 93: 19 IV s. 4 ; *Słowo Dz. Katol.* 1996 nr 78: 19-21 IV s. 3 ; [Bondar J.] BOJ, *Trybuna* 1996 nr 93: 19 IV s. 2 ; Lewicka E., *Tyg. Solidarność* 1996 nr 16 s. 3 ; Dołowska A., *Tamże* nr 17 s. 14.

204. WARUNKI porozumienia. *Nowe Życie Gosp.* 1996 nr 17 s. 34. * Żukowski M.: Szansa w kompromisie. *Tamże* nr 21 s. 25-26.* Wiktorow A.: Światło w tunelu? *Tamże* nr 34 s. 19-21, tab.

Propozycje zmian systemu emerytalnego: MPiPS, Ministerstwa Finansów i NSZZ „Solidarność”.

Nadto: Koral J., Skapietrow N., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 87: 12 IV s. 32 ; Nawacki L., *Tamże* nr 87 s. 16 ; Mazur M., *Tamże* nr 87 s. 16-17 ; Koral J., [Skapietrow N.] SKI, *Tamże* nr 98: 25 IV s. 2 ; [Koral J.] JOL, *Tamże* nr 255: 31 X-1 XI s. 3 ; *Słowo Dz. Katol.* 1996 nr 222: 18 XI s. 10 ; Malecka O., *Trybuna* 1996 nr 88: 13-14 IV s. 2 ; Zagawa W., *Tamże* nr 256: 31 X-1. XI s. 4.

205. ZIELIŃSKI T.: W ślepych zaułku. *Rzeczpospolita* 1996 nr 278: 29 XI s. 17.

Spór o reformę ubezpieczeń społecznych.

206. ROZPORZĄDZENIE Rady Ministrów dnia 2 lipca 1996 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do spraw Reformy Zabezpieczenia Społecznego. *Dz. U.* 1996 nr 88 poz. 398.

Fundusze emerytalne / ubezpieczenia dodatkowe

207. BIEŁOWICKI G., FRANKOWSKI M.: Zakładowe plany emerytalne. Reforma ubezpieczeń społecznych. *Życie Gosp.* 1996 nr 49 *Raporty o Gospodarce* s. I-XI.

208. BŁĘDOWSKI K.: Fundusze emerytalne a rozwój gospodarczy. *Nowe Życie Gospod.* 1996 nr 34 s. 22-23, wykr.

209. DOLINIAK K.: Na razie Eldorado. *Cash* 1996 nr 48 *Ubezpieczenia* s. 1. * Kasprzak M., Okraśniński A.: Renta z asekuracją. *Prawo i Życie* 1996 nr 25 s. 25.

Dobrowolne ubezpieczenie na życie i dożycie, jako element systemu emerytalnego. Ubezpieczenia z funduszem inwestycyjnym, jako forma oszczędzania na dodatkową emeryturę.

210. JONCZYK J.: Dodatkowe zabezpieczenie społeczne na wypadek inwalidztwa i starości. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 5/6 s. 21-28, nr 10 s. 17-25, tab., nr 11 s. 13-20, tab.

Fundusze emerytalne.

211. MAJKOWSKI S.: Fundusze emerytalne. *Gaz. Praw.* 1996 nr 18/19 s. 24-25. * Bołdok J.: Starość na swoim. Fundusze emerytalne. *Polityka* 1996 nr 2 s. 61-63, tab.

Nadto: Naszkowska K., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 70: 22 III s. 24 ; Kostrz-Kostecka A., *Rzeczpospolita* 1996 nr 32: 7 II s. 18 ; A.F.T. *Tamże* nr 243: 17 X s. 2.

W rządowym programie reformy ubezpieczeń społecznych.

212. MLECZAK K.: Ubezpieczenia emerytalne. *Cash* 1996 nr 48 s. 14. * Pogodna jesień. Pierwsze prawdziwe grupowe ubezpieczenie emerytalne. *Nowa Europa* 1996 nr 43: 20 II dod. spec. *Ubezpieczenia grupowe na życie* s. 8-9, tab. * Mazur M.: Tabliczka dzielenia. *Polityka* 1996 nr 51 s. 66, 68 tab.

Ubezpieczenia wykupywane przez przedsiębiorców z tzw. funduszu emerytalnego (emerytury dodatkowe).

213. ODMIENNE stany świadomości. Ubezpieczenia społeczne. Oprac. A. Gutkowska. *Nowe Życie Gosp.* 1996 nr 30 s. 42-43.

Omów. badań CBOS pt. Postrzeganie systemu ubezpieczeń społecznych oraz preferencje dotyczące uczestnictwa w kapitałowych funduszach emerytalnych.

214. OLSZEVIK M.: Reformy nie ma, ale rynek już jest. *Gaz. Bank.* 1996 nr 40 *Polisa* nr 10 s. I, IV-V. * Maj G.: Emerytura w godzinę. *Trybuna* 1996 nr 97: 24 IV s. 8.

Nadto: Stanek J., *Gaz. Praw.* 1996 nr 20 s. 24 ; Taukert A., *Gaz. Wybor.* 1996 nr 39: 15 II s. 16 ; [Wojtulewicz I.] /woj/, *Słowo Dz. Katol.* 1996 nr 215: 6 XI s. 3 ; Wysocki J., *Trybuna* 1996 nr 73: 26 III s. 1, 2 ; Warchoł A., *Tamże* nr 74: 27 III s. 4.

Rola towarzystw ubezpieczeniowych w zreformowanym systemie ubezpieczeń społecznych. Ubezpieczenia na życie wykupywane przez pracodawców dla pracowników bez opłaty składek na ZUS.

STUDIA z zakresu prawa pracy i polityki społecznej = *poz. 245.*

Z treści: Świątkowski A.: Wprowadzenie systemów świadczeń dobrowolnych : gospodarza konieczność czy polityczna moda?

215. UBEZPIECZENIA wzajemne - doświadczenia europejskie i szanse rozwoju w Polsce. Oprac. M. A. Kornatowski. *Antidotum* 1996 nr 9/10 s. 9-24.

I Polsko-Europejska Konferencja Rozwoju Ubezpieczeń Wzajemnych, Warszawa, 17-18.04.1996 r.

216. WĘGRZYN M.: Perspektywy tworzenia funduszy emerytalnych w Polsce. *Pr. Nauk AE Wroc.* 1996 nr 723 *Finanse i Bankowość* nr 3 s. 19-26, tab.

217. [WOJTULEWICZ I.] woj: Fundusz emerytalny. *Słowo Dz. Katol.* 1996 nr 90: 10-12 V s. 3.

Projekt ustawy opracowany przez Unię Własności Pracowniczej.

Projekty ubezpieczeń zdrowotnych

218. CO zawiera ustawa. *Sluż. Zdr.* 1996 nr 76/77 s. 2-4.

Nadto: Bomba Z., *Sluż. Zdr.* 1996 nr 76/77 s. 5-7 ; Kopczyk J., *Tamże* nr 76/77 s. 8 ; Balicki M., *Tamże* nr 76/77 s. 9-10 ; Marciniak G., *Tamże* nr 76/77 s. 10-11 ; Kowolik S., *Tamże* nr 76/77 s. 12 ; Cygonik G., *Tamże* nr 76/77 s. 13 ; *Tamże* nr 76/77 s. 13 ; Miżejewski C., *Tamże* nr 76/77 s. 14 ; Kurzbauer R., *Tamże* nr 76/77 s. 14 ; Żochowski J., *Tamże* nr 76/77 s. 14-15.

Sprawozdanie Komisji Nadzwyczajnej ds. rozpatrzenia projektów ustaw o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym oraz wystąpienia posłów z poszczególnych klubów poselskich.

219. KLICH J.: Reforma ubezpieczeń zdrowotnych - jej projekt i zmiany. *Polit. Społ.* 1996 nr 4 s. 12-15. * Klukowska K.: Wylecz się sam. *Życie Gosp.* 1996 nr 48 s. 16, 18-19.

Nadto: Bukiel K., *Sluż. Zdr.* 1996 nr 19 s. 12-13 ; Dąbkowska M., *Tamże* nr 32/33 s. 6.

220. KORNATOWSKI M. A.: Projekty ustaw ubezpieczeniowych. *Rzeczpospolita* 1996 nr 28: 2 II s. 4.

Projekty ustaw: o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym sygnowany przez premiera oraz drugi podpisany przez prezydenta, przygotowany przez Społeczną Komisję Zdrowia przy KK NSZZ "Solidarność".

221. KRASUCKI P.: Wstępne warunki wdrożenia systemu ubezpieczeń zdrowotnych. *Antidotum* 1996 nr 5 s. 18-23, tab. * Michałak J., Karwat R.: Zdrowie na raty. *Wprost* 1996 nr 21 s. 74-75. * Michałak J., Romanowska D.: Skok na kasy. *Tamże* nr 47 s. 74-75.

Rządowy projekt ubezpieczeń zdrowotnych.

Nadto: Majkowski S., *Gaz. Praw.* 1996 nr 68 s. 25 ; Grzonkowski S., Kuszewski K., *Sztand. Młod.* 1996 nr 93: 15 V s. 8 ; [Bondar J.] BOJ, *Trybuna* 1996 nr 56: 6 III s. 4, nr 238: 10 X s. 8 ; Grzonkowski S., *Tyg. Solidarność* 1996 nr 15 s. 18.

222. MIESZKAŃCY Wielkopolski o ubezpieczeniach zdrowotnych. Opinie, oczekiwania, postulaty. *Sluż. Zdr.* 1996 nr 72 s. 6-7.

223. MONTGOMERY K.: Reforma czy antyreforma? Ustawa o ubezpieczeniach zdrowotnych. *Gaz. Wybor.* 1996 nr 282: 4 XII s. 5. * To nie ta reforma. KIG o ubezpieczeniach zdrowotnych. *Trybuna* 1996 nr 283: 4 XII s. 5.

Opinia Krajowej Izby Gospodarczej o składkach w projekcie ubezpieczeń zdrowotnych.

NAWROLSKA I.: Źródła finansowania opieki zdrowotnej - ubezpieczenia zdrowotne = *poz. 17.*

224. ORGANIZACJA i finansowanie ubezpieczeń zdrowotnych: materiały z ogólnopolskich konferencji naukowych Bystra Śląska, 6-7 grudnia 1994, 6-8

grudnia 1995 / red., wstęp L. Frąckiewicz ; Akademia Ekonomiczna im. K. Adamieckiego. Katedra Polityki Społecznej i Gospodarczej. - Katowice : AE, 1996. - 191 s. - Tabele.

Treść: Szumlicz T.: Funkcje ubezpieczenia w polityce społecznej. - Włodarczyk C.: Ubezpieczenia zdrowotne jako polityczny problem reformy opieki zdrowotnej. Czy polskie doświadczenia mogą być dla kogoś przydatne? - Piotrowska-Marczak K.: Ubezpieczenia zdrowotne w Polsce - szanse i zagrożenia. - Magnuszewska-Otulak G.: Reformowanie zabezpieczenia społecznego - ważniejsze dylematy. - Myszkowska M.: Konsekwencje opóźnień we wprowadzaniu zmian w finansowaniu ochrony zdrowia. - Rączaszek A.: Wybrane procesy demograficzne istotne dla polityki ochrony zdrowia. - Frąckiewicz-Wronka A.: Ocena funkcjonowania ochrony zdrowia (na podstawie badań CBOS). - Golinowska S.: Problemy z reformowaniem systemu emerytalno-rentowego. - Zgryzek K.: Próba porównawczej analizy struktury organizacyjnej kas chorych w projektach „rządowym” i „prezydenckim” ustawy o ubezpieczeniach zdrowotnych. - Węgrzyn M.: Ocena systemu alokacji środków finansowych w służbie zdrowia. - Zgryzek K.: Prawa pacjenta - problem ciągle otwarty. - Daszewski K.: Ubezpieczenie społeczne rolników - pięć lat po reformie. - Dziubanowski W., Dudek J.: Problemy funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników w regionie silnie zindustrializowanym na przykładzie województwa katowickiego. - Koczur W.: Rolnicze ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie (wybrane zagadnienia). - Gierszewska R., Szatur-Jaworska B.: Pomoc społeczna w Polsce - reforma i jej efekty. - Mitrega D.: Systemy zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia, ich typologia, praktyka i kierunki zmian w niektórych krajach Europy Zachodniej. - Knappe E.: Ustawowe ubezpieczenie chorobowe w Niemczech - wzór dla krajów wschodnio- i środkowoeuropejskich? - Ostaszewski K. M.: Ubezpieczenia społeczne w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie.

225. RUTKOWSKA M.: Ubezpieczenia zdrowotne - wskazania dla Polski. *Antidotum* 1996 nr 5 s. 1 s. 34-37. * Dzido P.: Pod dyktando Europy. *Cash* 1996 nr 10 s. 38.

Próba zharmonizowania przepisów polskich z europejskimi w zakresie ubezpieczeń zdrowotnych.

226. RYNIIEWICZ I.: Pod ścianą: ubezpieczenia zdrowotne. *Gaz. Bank.* 1996 nr 24 s. 1, 8. * Staręga-Piasek J.: Cierpimy na nadmiar problemów. Rozm. I. Ryniewicz. *Tamże* nr 24 s. 14.

227. SOWADA C.: Uwagi o programach ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce. *Polit. Społ.* 1996 nr 10 s. 14-16.

228. SZKOP W.: O projektach ubezpieczeń zdrowotnych. Rozm. Halina Żeglicka. *Polit. Społ.* 1996 nr 4 s. 1-3

229. TYMOWSKA K.: Dlaczego ich nie będzie: powszechne ubezpieczenia zdrowotne. *Gaz. Bank.* 1996 nr 36 s. 1, 15. * Taż: Celowe działania czy chaos: ubezpieczenia zdrowotne. *Nowe Życie Gosp.* 1996 nr 4 s. 44-45. * Taż: Życie nie znosi próżni. *Służ. Zdr.* 1996 nr 1 s. 11-12.

Nadto: Balicki M., *Gaz. Bank.* 1996 nr 37 s. 22 ; Tymowska K., *Rzeczpospolita* 1996 nr 293:17 XII s. 19 ; Wojtulewicz I., *Słowo. Dz. Katol.* 1996 nr 243: 17 XII s. 10.

230. WOJTCZAK A.: Czy pieniądz pójdzie za pacjentem? Rozm. B. Jastrzębska. *Nowe Życie Gosp.* 1996 nr 12 s. 28-29. * Walewski P.: Szkielec rządowy. *Polityka* 1996 nr 50 s. 17. * Żochowski R. J.: Godzina zero. *Wprost* 1996 nr 15 s. 64-65.

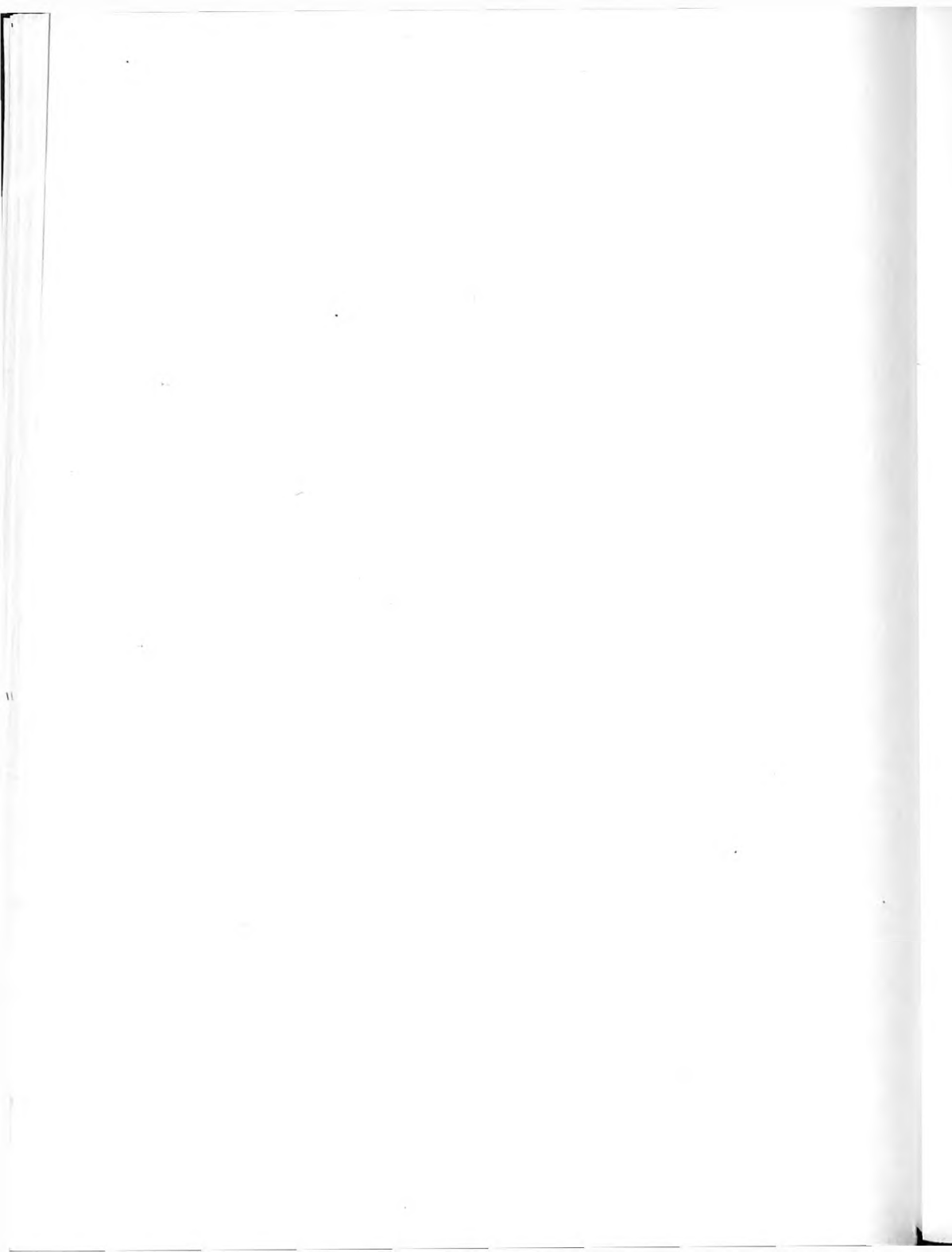
Projekt ustawy o ubezpieczeniach zdrowotnych.

Nadto: *Gaz. Wybor.* 1996 nr 260: 7 XI s. 4 ; Semprich Ż., *Rzeczpospolita* 1996 nr 148: 27 VI s. 14, nr 213: 12 IX s. 14, nr 215: 14/15 IX s. 21, nr 249: 24 X s. 16, nr 259: 6 XI s. 14, nr 260: 7 XI s. 16, nr 282: 4. XII s. 16 ; Fandrejewska A., *Tamże* nr 284: 6 XII s. 3 ; E.O., *Tamże* nr 295: 19. XII s. 1 ; Semprich Ż., *Tamże* nr 296: 20 XII s. 14 ; *Służ. Zdr.* 1996 nr 68/69 s. 1, 10 ; Żochowski R. J., *Trybuna* 1996 nr 287: 9 XII s. 2 ; Zagawa W., *Tamże* nr 296: 19 XII s. 1, 3 ; Kamińska T., *Tyg. Solidarność* 1996 nr 33 s. 3.

CZĘŚĆ II

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE NA ŚWIECIE

I. ZAGADNIENIA OGÓLNE

231. ANDRIES M.: La protection du revenu minimum des allocataires dans trois etats - providence d'Europe continentale. *Rev. Belge Secur. Soc.* 1996 nr 4 s. 771-794, bibliogr.

Ochrona dochodu minimalnego uprawnionych do zasiłków w trzech krajach opiekuńczych Europy kontynentalnej.

Analiza mechanizmów zapewniających uprawnionym gwarantowany dochód minimalny na przykładzie Niemiec, Holandii i Belgii. W krajach opiekuńczych gwarancje takie są realizowane przez: systemy minimalnej płacy, minimalne zasiłki z ubezpieczenia społecznego, systemy pomocy socjalnej, obowiązki alimentacyjne. Systemy trzech analizowanych państw charakteryzują się: zróżnicowanym wg zawodów modelem ubezpieczeń społecznych (dla pracowników, funkcjonariuszy państwowych, pracujących na własny rachunek itp.), ścisłym związkiem między prawem do świadczeń a składkowym okresem pracy, uzależnieniem wysokości świadczeń od dochodu i wysokości świadczeń z okresu aktywności zawodowej. W Belgii system ubezpieczeń społecznych oparty jest na kontrolowanych zasiłkach zapewniających minimum egzystencji, na gwarantowanym dochodzie dla osób starszych i na zasiłkach dla niepełnosprawnych. W Niemczech zasady równowartości ubezpieczeń społecznych są w porównaniu z Belgią bardziej zaawansowane, uniezależnione od typu gospodarstwa. Specyficzna sytuacja w Holandii polega na istnieniu obok ubezpieczeń związanych z pracą, gwarancji dla wszystkich obywateli.

232. ANNUAL statistical supplement 1995 to the Social Security Bulletin / Social Security Administration. Office of Research and Statistics. - Washington : Soc. Secur. Admin., 1995. - 412 s.

Roczny dodatek statystyczny do Biuletynu Zabezpieczenia Społecznego.

Coroczny dodatek statystyczny zawiera dane obrazujące działalność i sytuację w dziedzinie zabezpieczenia społecznego i spraw socjalnych w USA do 1994 r. z uwzględnieniem danych za lata poprzednie. Tabele i wykresy zawierają dane o liczbie osób objętych różnymi systemami, w tym pracujących na własny rachunek, o poziomie zarobków i składek, statusie ubezpieczonych, o obliczaniu świadczeń ubezpieczeniowych i ich aktualizacji, rodzajach i poziomie świadczeń, w tym o emeryturach i rentach dla osób, które z powodów zdrowotnych nie mogą pracować, o świadczeniach dla małżonków i dzieci po śmierci głównego żywiciela, o świadczeniach dla osób przechodzących na

wcześniejsze emerytury. Dane obrazują zależności pomiędzy zarobkami a świadczeniami, wysokość obciążeń podatkowych różnych grup uprawnionych do świadczeń i skutki aktualizacji świadczeń. W części poświęconej ubezpieczeniom chorobowym w ramach programów Medicare (obejmującego osoby starsze) i Medicaida (osoby o niskich dochodach) przedstawiono zakres tych form zabezpieczenia i ich koszty, w tym leczenia szpitalnego, pobytu w domach opieki i świadczeń dodatkowych; zaprezentowano także systemy ubezpieczeń uzupełniających koszty leczenia szpitalnego. Dane charakteryzują również program OASD (obejmujący osoby starsze), system ubezpieczeń SSI (dla pracowników państwowych i instytucji stanowych), ubezpieczeń na wypadek bezrobocia i zagrożeń zawodowych, uprawnienia w niektórych stanach do zasiłków w przypadku krótkiej choroby, system ubezpieczeń górniczych, dla weteranów, dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.

233. CINQUANTE ans de sécurité sociale ... et après? - Bruxelles: Bruylant, 1995. - 10 vol.

Vol. 1: La sécurité sociale: reflets de la société. [Ubezpieczenie społeczne : odbicia społeczeństwa]. - 145 s. - Rozwój belgijskiego systemu ubezpieczenia społecznego pracowników najemnych od 1.01. 1945 r.

Vol. 2: Le difficile équilibre des chiffres. [Trudna równowaga cyfr]. - 144 s. - M. in fundusze ubezpieczeń społecznych i wydzielonych (od 1963 r.) ubezpieczeń zdrowotnych.

Vol. 3: Affaire de familles. [Sprawa rodziny]. - 105 s. - M. in. zasiłki rodzinne.

Vol. 4: Où va la santé? [Dokąd zmierza zdrowie]. - 136 s. - M. in. stan zdrowia i system ubezpieczeń zdrowotnych.

Vol. 5: Quand le travail nuit à la santé. [Jak praca szkodzi zdrowiu]. - 155 s. - Bibliogr. - M. in. ubezpieczenia na wypadek chorób zawodowych; obciążenie pracodawców składkami z tytułu wypadków przy pracy.

Vol. 6: Quand le travail vient à manquer. [Jeżeli wkrótce zabraknie pracy]. - 152 s. - M. in. wcześniejsze emerytury dla pozbawionych pracy starszych pracowników.

Vol. 7: Quand vient le temps de la retraite. [Kiedy przychodzi czas emerytury]. - 144 s. - Belgijskie systemy emerytalne i źródła ich finansowania.

Vol. 8: Par-delà les frontières. [Poza granicami]. - 111 s. - Problem ujednoczenia zasad ubezpieczeń społecznych między państwami Unii Europejskiej.

Vol. 9: Travailleurs et employeurs: des revendications aux projets de société. [Pracownicy i pracodawcy: o roszczeniach w imię społeczeństwa]. - 106 s.

Vol. 10: Les politiques: de l'opinion à la décision. [Polityka: opinie o decyzjach.] - 113 s. - Belgijskie instytucje ubezpieczeń społecznych i polityka rządu.

234. DERAMON J., VOLOVITCH P.: Protection sociale: une comparaison Allemagne, France, Royaume-Uni: chiffres repères / Ministère des Affaires Sociales de la Santé et de la Ville ; Bureau Statistiques des Études et des Systèmes d'Information. - Paris : Doc. Fr., 1994. - 25 s. - Tabele.

Opieka socjalna: dane porównawcze z Niemiec, Francji i Wielkiej Brytanii.

Dane statystyczne z zakresu opieki socjalnej (ubezpieczenia społeczne, interwencjonizm państwowy, systemy pracodawców i ubezpieczeń wzajemnych). We Francji, RFN i Wielkiej Brytanii sektor odpowiedzialny za ubezpieczenia społeczne pokrywa całość ubezpieczeń obowiązkowych, stosując porównywalny system rozliczeń. RFN minimalnie wyprzedza W. Brytanię w wysokości udziału nakładów na opiekę socjalną; poza wydatkami na odszkodowania dla ofiar wojny i pomoc społeczną, niemieckie społeczności finansują większą część świadczeń socjalnych. We Francji wydatki na opiekę medyczną ambulatoryjną, pomoce medyczne i lekarstwa są opłacane przez pacjenta, a następnie zwracane z funduszu ubezpieczeń zdrowotnych. W Anglii i RFN leczenie i lekarstwa opłacają częściowo pacjenci w formie zryczałtowanej. Różnią się systemy i wysokość świadczeń na starość. W niemieckim systemie większość wydatków (ponad 80%) dla seniorów pokrywana jest ze składek pracowników najemnych oraz pracujących na własny rachunek; wysokość emerytury zależy od średniej płacy otrzymywanej w całym okresie aktywności zawodowej; istnieje także możliwość dodatkowego dobrowolnego ubezpieczenia. W Wielkiej Brytanii zryczałtowana emerytura bazowa należy się w pełnej stawce pracownikom najemnym, którzy opłacali składki przez 44 lata mężczyźni i 39 lat kobiety; krótszy czas składkowy powoduje zmniejszenie emerytury. We Francji reforma zmierza w kierunku sukcesywnego przedłużania okresu składkowego upoważniającego do pełnej emerytury oraz do wydłużania okresu bazowego, jako podstawy obliczania wysokości emerytury. W Niemczech ciężar pomocy bezrobotnym dzielony jest między system ubezpieczeń, instytucję pomocy społecznej i fundusze państwowe.

235. FERRERA M.: The „southern model” of welfare in social Europe. *J. Eur. Soc. Policy* 1996 nr 1 s. 17-37, tab. bibliogr. s. 36-37.

Południowy model dobrobytu społecznego w Europie.

Podobieństwa i różnice systemów państwa opiekuńczego krajów Europy południowej: Grecji, Włoch, Hiszpanii i Portugalii. Systemy, mające zagwarantować dochody minimalne, mają charakter fragmentaryczny i są mało skuteczne, cechuje je dualizm: chronią one w dużym stopniu i skutecznie osoby, zatrudnione w formie zinstytucjonalizowanej i tylko w niewielkim stopniu zatrudnionych w formie niezinstytucjonalizowanej. Odróżnia to systemy południowoeuropejskie od istniejących w innych krajach europejskich, zwłaszcza nordyckich. Niedostateczne jest zabezpieczenie młodzieży, samotnych rodziców, ludzi starych, inwalidów, bezrobotnych. Systemy ubezpieczeń zdrowotnych mają charakter uniwersalny, usługi są świadczone głównie przez placówki prywatne. Systemy ubezpieczeniowe, zbiurokratyzowane i zdominowane przez partie polityczne, przeżywają kryzys strukturalny; rosnące wydatki, zwłaszcza na emerytury i budżety socjalne powodują narastanie poczucia zagrożenia ekonomicznego i marginalizację społeczną, sprzyjają wybranym grupom społecznym. Nieprawidłowości te kolidują z zasadami przyjętymi przez Unię Europejską.

236. MANACKA R.: Niemiecki system ubezpieczeń społecznych jako przykład działalności liberalnego państwa dobrobytu. *Pr. Nauk. AE Wroc. Mater. Konf. Finanse* 1996 nr 737 s. 51-58.

237. PLOUG N., KVIST J.: Social security in Europe : development or dismantlement? - Hague : Kluwer Law Intern., 1996. - 94 s. - Bibliogr. s. 90-92.

Zabezpieczenie społeczne w Europie: rozwój czy demontaż?

System zabezpieczenia społecznego istnieje w Europie Zachodniej ponad 100 lat i pomimo zmian zachodzących na świecie nie uległ zasadniczym przemianom. Oceniono teoretyczne podstawy struktur organizacyjnych i mechanizmów finansowania oraz ich praktyczne funkcjonowanie. Na przykładach Danii, Szwecji, Finlandii, Norwegii, Holandii, RFN, Wielkiej Brytanii i Francji zaprezentowano różne modele ubezpieczeń emerytalnych. Każdy z nich kładzie nacisk na różne aspekty starości, obejmuje nieco inny krąg osób, opiera się na różnych mechanizmach finansowania i kryteriach przyznawania świadczeń. Analizowano przyczyny obecnego kryzysu państwa opiekuńczego i europejskich systemów zabezpieczenia: instytucjonalne, demograficzne - starzenie się społeczeństw, bezrobocie, rozpad tradycyjnego modelu rodziny.

238. La SÉCURITÉ sociale : guide d'éducation ouvriere. - Geneve : Bur. Intern. Trav., 1995. - 107 s.

Ubezpieczenia społeczne : poradnik do szkolenia robotników.

Poradnik, adresowany do krajów pozbawionych skutecznego systemu ubezpieczeń społecznych, wyjaśnia takie zagadnienia, jak: czym są ubezpieczenia społeczne i kogo mają chronić, na czym polegają ubezpieczenia chorobowe, od wypadków przy pracy, inwalidztwa, bezrobocia, na starość, przysługujące rodzinie, jakie są zasady finansowania ubezpieczeń, ich aspekty gospodarcze, administracyjne. Ideałem byłoby zapewnienie każdemu członkowi wspólnoty jednakowej opieki z ubezpieczeń społecznych przez całe życie. W rozwiniętych systemach ubezpieczeniowych przyznawanie świadczeń socjalnych przybiera różne formy, takie jak ulgi finansowe, subwencje mieszkaniowe, dofinansowanie transportu, bezpłatna opieka lekarska, określone świadczenia i zasiłki. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych są kosztowne, przed ich ustanowieniem należy znaleźć źródło i sposób finansowania poszczególnych dziedzin. W krajach uprzemysłowionych krytykowane są wysokie i stale rosnące koszty ubezpieczeń pokrywane ze składek opłacanych przez pracodawców i pracowników, natomiast pod adresem krajów rozwijających się wysuwane są zarzuty ograniczania świadczeń i niesprawiedliwego ich podziału.

239. SOCIAL protection in the Visegrád countries : four country profiles / ed. M. Cichon ; International Labour Office. Central and Eastern European Team. - Budapest : ILO-CEET, 1995. - 172 s.- Tabele. - Bibliogr.

Ochrona socjalna w krajach Grupy Wyszehradzkiej.

Podstawy systemów zabezpieczenia społecznego w Czechach, Słowacji, Polsce i na Węgrzech rozwinęły się w latach osiemdziesiątych XIX w. według wzorów krajów Europy Zachodniej. Po II Wojnie Światowej przyjęto w nich rozwiązania wzorowane na modelu obowiązującym w ZSRR, od którego nastąpił odwrót po zmianach ustrojowych. Przedstawiono syntetycznie główne tendencje w dziedzinie zmian systemów emerytalnych, opieki zdrowotnej, bezrobocia i pomocy społecznej oraz szczegółowe raporty o każdym kraju. Zawierają one informacje m. in. o zadaniach instytucji zabezpieczenia społecznego na szczeblu centralnym i w terenie, charakterystykę systemów, w tym emerytalnych - powszechnych i specjalnych dla pewnych grup, świadczeń inwalidzkich, świadczeń rodzinnych, świadczeń dla bezrobotnych oraz ubezpieczeń zdrowotnych.

SOCJALNE aspekty społecznej gospodarki rynkowej = *poz. 5.*

Z treści: Łukawski Z.: Podstawowe formy zabezpieczenia socjalnego w gospodarce niemieckiej. - Nagórna W.: Demokratyzacja zabezpieczenia społecznego (doświadczenia francuskie).

II. PRAWO UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

ACKER S.: Zentrale Fragen der Altersversorgung. Entwicklung und Perspektiven der Altersversicherung in Frankreich, Österreich, Schweden, Spanien und Deutschland unter Berücksichtigung der neuen gesellschaftlichen Herausforderungen = *poz. 266.*

M. in. porównanie rozwiązań prawnych systemów ubezpieczeń we Francji, Austrii, Szwecji, Hiszpanii i RFN.

240. BIŃCZYCKA-MAJEWSKA T.: Podstawowe normy wspólnotowe w dziedzinie zabezpieczenia społecznego. *Prz. Ubezp. Społ.* 1996 nr 2/3 s. 17-30.

CINQUANTE ans de sécurité sociale ... et après = *poz. 233.*

Vol. 8: Par-delà les frontières. - Problem ujednoczenia zasad ubezpieczeń społecznych między państwami Unii Europejskiej.

241. EICHENHOFER E.: Internationales Sozialrecht - München : C.H. Beck, 1994.- 306 s.

Międzynarodowe prawo socjalne.

Międzynarodowe prawo socjalne ma zadanie określić zakres obowiązywania norm innych państw odnośnie regulacji socjalnych na terenie własnego państwa oraz zakres funkcjonowania własnych norm na terenie innych państw. Znaczenie międzynarodowego prawa socjalnego wzrasta w miarę postępu procesu integracji gospodarczej; do jego rozwoju przyczyniły się szybkie i wielowymiarowe procesy integracji w Europie Zachodniej. Prawo ponadpaństwowe bierze stopniowo górę nad prawem, wynikającym z umów bilateralnych, które w przypadku Unii Europejskiej całkowicie utraciły swoje znaczenie. Niemcy mają obszerne regulacje w zakresie prawa socjalnego w państwach, nie będącymi członkami Unii; np. umowy z Polską regulują takie

kwestie, jak ubezpieczenia na wypadek śmierci i inwalidztwa, emerytalne, chorobowe oraz od wypadków przy pracy. Nie ma dotychczas umów dotyczących honorowania ubezpieczenia od bezrobocia i regulujących zakres świadczeń rodzinnych. Omówione zostały dokładnie kwestie dotyczące różnic, wynikających z interpretacji poszczególnych umów Niemiec z państwami nie będącymi członkami Unii Europejskiej. Najbardziej wymagają interpretacji umowy o wzajemnym honorowaniu ubezpieczeń społecznych. Konsekwencje wynikające z odmiennego w różnych państwach definiowania niektórych ubezpieczeń obowiązkowych, członkostwa w kasie ubezpieczeniowej, roli udziału w opłacaniu części składki przez pracodawcę, są na tyle poważne, że należy dysponować ekspertami, znającymi szczegółowo prawo wewnętrzne państw, z którymi zawierane są umowy.

242. EUROPEJSKIE prawo pracy i ubezpieczeń społecznych / red., wstęp L. Florek ; Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1996. - 343 s. - (*Studia i Materiały* / IPiSS).

Z treści: Uścińska G.: Zasady koordynacji ustawodawstw krajowych w dziedzinie zabezpieczenia społecznego - analiza prawnoporównawcza. - Bińczycka-Majewska T.: Zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej. - Szurgacz H.: Europejska konwencja o zabezpieczeniu społecznym. - Uścińska G.: Prawo zabezpieczenia społecznego Rady Europy.

243. PEREČEN' osnovnyh l'got po sisteme social'nogo obespečenija. *Človek Tr.* 1996 nr 9 s. 23-40, tab.

Wykaz podstawowych ulg wynikających z ubezpieczenia społecznego pracowników.

W układzie tabelarycznym przedstawione są informacje o uprawnieniach i ulgach socjalnych przysługujących na podstawie powszechnego ubezpieczenia pracowniczego obywatelom Rosji wg stanu prawnego z 15.07.1996 r..

244. [SIXIEME] 6 Conférence des ministres européens responsables de la sécurité sociale : Lisbonne, 29-31 mai 1995 r. Travaux du Conseil de l'Europe dans le domaine de la sécurité sociale : conventions, resolutions, recommandations / Conseil de l'Europe. - Strasbourg: CE, 1995. - 141 s.

Szosta konferencja europejskich ministrów odpowiedzialnych za ubezpieczenia społeczne. Prace Rady ds. Europy w dziedzinie ubezpieczeń społecznych : konwencje, rezolucje , zalecenia.

Tymczasowe Układy Europejskie dotyczą m. in. świadczeń na starość, rent inwalidzkich i rodzinnych, świadczeń chorobowych, macierzyńskich, z tytułu bezrobocia, wypadków przy pracy, chorób zawodowych, dodatków pogrzebowych i świadczeń rodzinnych. Europejski Kodeks o ubezpieczeniach społecznych zmierza do podniesienia na odpowiedni poziom ubezpieczeń społecznych we wszystkich krajach. Kodeks ten reguluje m. in. zasady ubezpieczenia w 9 klasycznych branżach, obliczanie świadczeń, sposób zawieszania określonych świadczeń. Uaktualniony kodeks zawiera m. in. warunki ratyfikacji, zakres osobowy, poziom i okres wypłacania świadczeń, warunki przyznawania, gwarancje równych praw dla obu płci. Tymczasowa Konwencja Europejska ubezpieczeń społecznych reguluje relacje między umawiającymi się stronami i międzynarodowymi organizacjami wg podstawowych zasad prawa międzynarodowego: równość traktowania, niepowtarzalność stosowanej legislacji, zachowanie przyjętych praw, słuzenie świadczeniami za granicą.

245. STUDIA z zakresu prawa pracy i polityki społecznej / red. A. Świątkowski ; Uniwersytet Jagielloński. - Kraków : Uniw. Jagiell., 1996. - 344 s. - Tabele. - Bibliogr. - Summ.

Z treści: Mitrus L.: Zagadnienia ubezpieczeń społecznych w Układzie Europejskim. - Greve B.: Dobrowolne systemy emerytalne w Danii. - Bertels J.: Emerytury a akty prawne Unii Europejskiej. - Cocquyt W.: Dodatkowe systemy emerytalne: integrujący element naszych ubezpieczeń społecznych? Przykład włoski. - Świątkowski A.: Wprowadzenie systemów świadczeń dobrowolnych : gospodarcza konieczność czy polityczna moda? - Wierzbńska H.: Francuski system ubezpieczenia pracownika od ryzyka bezrobocia.

246. WILLOT G., DEFROY G.: Détachement des travailleurs étrangers en Belgique. *Rev. Belge Secur. Soc.* 1966 nr 1 s. 183-215, tab.

Delegowanie pracowników cudzoziemskich na teren Belgii.

Przepisy prawne, konwencje i uregulowania dotyczące statusu cudzoziemskich pracowników najemnych, zatrudnionych na terenie Belgii. Belgijski system ubezpieczeń społecznych obejmuje każdego pracownika najemnego zatrudnionego w Belgii przez pracodawcę usytuowanego na terenie tego kraju. Stałym pracodawcą belgijskim jest osoba fizyczna zamieszkała w Belgii, lub osoba prawna posiadająca w Belgii siedzibę socjalną lub administracyjną. Przy braku ustawowej definicji siedziby przedsiębiorstwa, sąd arbitrażowy podporządkował temu pojęciu każde przedsiębiorstwo lub ośrodek działalności, odznaczający się pewną stabilnością. Międzynarodowe umowy o ubezpieczeniach społecznych zawierane przez Belgię z innymi państwami

pociągają analogiczne zobowiązania do równego traktowania, określania stosownej legislacji, utrzymywania nabytych praw, wywozu świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Istnieje zasada podporządkowania pracownika przepisom prawnym kraju wykonywania pracy.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego

247. DŽUPA J: Medzinárodná asociácia sociálneho zabezpečenia. *Pr. Soc. Polit.* 1996 nr 2 s. 18.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego.

Od początku istnienia celem Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego była ochrona, wspieranie i rozwój różnych dziedzin zabezpieczenia społecznego na całym świecie oraz doskonalenie systemów i metod w tej dziedzinie. Praca tej organizacji opiera się przede wszystkim na wymianie informacji i doświadczeń. Przedstawiono strukturę organizacyjną oraz zadania i funkcje organów statutowych stowarzyszenia oraz formy aktywności przedstawicieli Stowacji w różnych jego organach.

III. ORGANIZACJA I FINANSOWANIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

ADELHARD K., WEITKUNAT R.: Veränderungen der Altersstruktur und rentensicherheit in Deutschland. Modellrechnung auf der Basis einer idealisierten Alterspyramide = *poz. 267.*

M. in. omów. dyskusji nad modelami finansowania ubezpieczenia emerytalnego w RFN.

248. BRÄHLER-BOYAN C.: Die Mitgliedschaft in der Sozialen Pflegeversicherung und die Beitragszahlung. *Zentr.blatt Soz.versicher. Soz.hilfe Versorg.* 1996 nr 1 s. 3-7.

Członkostwo w społecznym ubezpieczeniu pielęgnacyjnym i opłacanie składek.

Ustawowym ubezpieczeniem pielęgnacyjnym objęte są wszystkie osoby podlegające ustawowemu ubezpieczeniu chorobowemu. Przynależność do samorządnych kas ubezpieczenia pielęgnacyjnego jest obowiązkowa. Kasy te, chociaż zachowują własną osobowość prawną, działają w ścisłej współpracy z kasami ubezpieczenia chorobowego, wykorzystują ich struktury organizacyjne oraz system przepływu informacji. Składki wnoszone są w połowie przez pracodawcę i pracobiorcę. Ubezpieczeniem pielęgnacyjnym objęci są też emeryci, za których połowę składki opłaca instytucja ubezpieczenia emerytalnego; renciści i osoby korzystające z zasiłku chorobowego (połowę składki wnosi odpowiednia kasa ubezpieczeniowa), żołnierze zawodowi i odbywający służbę wojskową (składka opłacana jest z budżetu federacji); bezrobotni (składkę wnosi Federalny Urząd Pracy). Według art. 47 ustawy o ubezpieczeniu pielęgnacyjnym, z obowiązku opłacania składki zwolnieni na stałe lub czasowo mogą być członkowie rodzin osób ubezpieczonych; osoby oczekujące na przyznanie renty inwalidzkiej, osoby pobierające zasiłek macierzyński lub wychowawczy, osoby przebywające w placówkach świadczących usługi pielęgnacyjne.

249. CHOIX de données sur la protection sociale et son environnement dans les pays de l'Union européenne / Ministère des Affaires Sociales de la Santé et de la Ville. - Paris : Doc. Fr., 1994. - 78 s. : wykr. - Tabele.

Wybór danych nt. opieki socjalnej i związanych z nią problemów w krajach Unii Europejskiej.

Dane statystyczne dotyczące źródeł finansowania i kierunków dotowania opieki socjalnej w latach 1980-1992. Informacje dotyczą stawek redystrybucji i postępu wydatków na ochronę zdrowia, macierzyństwa i rodziny, na emerytury pracownicze i renty rodzinne, na przeciwdziałanie bezrobociu. Struktura źródeł finansowania opieki socjalnej jest zróżnicowana. Tradycyjnie są to składki pracodawców, ubezpieczonych, udział państwa i inne źródła; np. w Danii w 1992 r. państwo finansowało ponad 81% wydatków, a w Grecji mniej niż 16%. Innym skrajnym przykładem są Hiszpania i Włochy, gdzie w latach 1980-1992 składki wnoszone przez pracodawców trzykrotnie przewyższały składki ubezpieczonych, w innych krajach proporcje te zmierzają do wyrównania poziomu. Zróżnicowana jest również struktura wydatków na opiekę socjalną, zależna od kierunków polityki socjalnej (macierzyństwo, rodzina, emerytury), lub też świadcząca o kondycji ekonomicznej państwa. Odszkodowania w przypadku choroby obejmują rekompensatę za utracone zarobki oraz całkowite lub częściowe koszty leczenia. Najwyższy udział tych wydatków w dochodzie

narodowym był w RFN (1992 r. - 7,71%), najniższy w Grecji (1992 r. - 1,69%); natomiast świadczenia dla inwalidów w badanym okresie były największe w Luksemburgu. Odszkodowania za wypadki w pracy lub w drodze do pracy stanowią w krajach Unii raczej wyrównany procent dochodu - około 1% i poniżej.

CINQUANTE ans de sécurité sociale ... et après = *poz.* 233.

Vol. 2: Le difficile équilibre des chiffres. - M. in fundusze ubezpieczeń społecznych i wydzielonych (od 1963 r.) ubezpieczeń zdrowotnych.

Vol. 7: Quand vient le temps de la retraite. - Belgijskie systemy emerytalne i źródła ich finansowania.

250. CONTROVERSY over government's austerity programme. *Eur. Ind. Relat. Rev.* 1996 nr 269 s. 13-15.

Kontrowersje wokół rządowego programu oszczędnościowego.

Program rządu niemieckiego zakłada m. in. ograniczenie do 80% wysokości obecnie wypłacanych zasiłków chorobowych przez pierwsze 6 tygodni absencji pracownika, wprowadzenie miesięcznego okresu po upływie którego pracownik nabywałby uprawnienia do świadczeń socjalnych, zniesienie zakładanych podwyżek zasiłków opiekuńczych; podniesienie wieku emerytalnego kobiet z 60 do 63 lat, obniżenie emerytur Niemcom emigrującym z państw Europy Wschodniej, ograniczenie z 7 do 3 lat okresu państwowej opieki nad studentami, zmniejszenie długości i częstotliwości okresów leczenia przysługujących emerytom i rencistom.

DERAMON J., VOLOVITCH P.: Protection sociale = *poz.* 234.

M. in. składki na ubezpieczenie społeczne we Francji, RFN i W. Brytanii.

251. GILAIN B., Van PARIJS P.: L'allocation universelle: un scénario de court terme et son impact distributif. *Rev. Belge Secur. Soc.* 1996 nr 1 s. 5-86.

Powszechny zasiłek: krótkoterminowy scenariusz i zderzenie przy rozdzielaniu.

Problem zapewnienia powszechnych świadczeń pieniężnych, jako gwarantowanego, niekwestionowanego dochodu. Korzystając z opracowanego w Ministerstwie Finansów modelu mikrosymulacji, przedstawiono różne sposoby finansowania powszechnego zasiłku miesięcznego w wysokości 8000 FB przypadających na dorosłego obywatela. Informacje te mają służyć do

zrozumienia idei powszechnego świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania. W Belgii, podobnie jak w innych krajach, od wielu lat dyskutuje się nad przyszłością ubezpieczeń społecznych, ale nie rozwiązano kwestii kosztów oraz skutków takiego powszechnego rozdawnictwa. Model mikrosymulacji ma ułatwić zmierzenie wpływu reformy fiskalnej na czysty dochód gospodarstw domowych. Oszacowanie kosztów przedsięwzięcia wykazało, że sfinansowanie powszechnych zasiłków nawet na skromnym poziomie wymaga poważnego podniesienia stopy opodatkowania.

252. GONNOT J.-P., KEILMAN N., PRINZ Ch.: Social security, household and family dynamics in ageing societies. - Dordrecht : Kluwer Acad., 1995. - 235 s.

Zabezpieczenie społeczne, rodzina i jej dynamika w starzejących się społeczeństwach.

Starzenie się społeczeństwa rzutuje na wydatki systemów zabezpieczenia społecznego. Międzynarodowy Instytut Systemów Analiz Stosowanych w Laxenburgu przeprowadził badania nt. oceny wpływu zmian struktury demograficznej na przyszłe wydatki emerytalne, wydatki na renty wdowie i sieroce, renty inwalidzkie w krajach uprzemysłowionych. Analizowano skutki zmian demograficznych i ich związki z problemem emerytur na podstawie danych z Austrii, Kanady, Czech, Słowacji, Finlandii, Grecji, Węgier, Włoch, Holandii, Norwegii i Polski. Zmiany demograficzne wskazują, że w perspektywie kilkunastu lat zabraknie środków na sfinansowanie systemów emerytalnych wg dotychczasowych zasad. Konieczne są reformy systemowe, w tym podniesienie granicy wieku emerytalnego, zmiany zasad finansowania, zmiany poziomu zarobków. Na przykładzie Szwecji przedstawiono zasady finansowania wydatków na emerytury państwowe. Na przykładzie Austrii analizowano wpływ struktury rodzin na system zabezpieczenia społecznego; system emerytalny może być instrumentem polityki prorodzinnej i pronatalnej, potwierdza to model holenderski.

253. HANNAH R.: Equity considerations in public sector retirement system governance: a case study of the Tennessee consolidated retirement system. *J. Coll. Negot. Publ. Sect.* 1996 nr 1 s. 45-61, tab.

Ustalenia nt. równości w systemie zarządzania emeryturami pracowników sektora publicznego: studium przypadku zjednoczonego systemu emerytalnego stanu Tennessee.

W USA szczególnie dużą rolę odgrywają, z uwagi na wysokość wkładu finansowego, systemy ubezpieczeń pracowników sektora publicznego, a więc

także zasady funkcjonowania i skład urzędów kierujących tymi systemami. Przedstawiono sposób w jaki powstał, w wyniku kolejnych połączeń różnych instytucji. Zjednoczony System Emerytalny stanu Tennessee. Jego celem było zapewnienie wypłacalności i racjonalizacja świadczeń. Połączenie różnych systemów spowodowało konieczność uporządkowania sytuacji grup ubezpieczonych objętych poprzednio różnymi systemami (nauczycieli, pracowników administracji stanowej, pracowników oddziału politycznego, policjantów, strażaków, sędziów, radców prawnych, funkcjonariuszy i agentów służb publicznych) w zakresie wieku i stażu pracy wymaganego do emerytury, zasad obliczania świadczeń, poziomu składek opłacanych przez pracownika i pracodawcę. Statut Systemu Tennessee określa zasady: podziału środków przeznaczonych dla różnych grup ubezpieczonych, przynależności ubezpieczonego do różnych grup jednocześnie, ograniczania możliwości przyznawania przywilejów, sposobów ujednolicania świadczeń. Oceniono możliwości stworzenia jednolitego systemu, zapewniającego równość ubezpieczeń dla różnych grup pracowników stanowych.

254. KONCEPCJA transformácie sociálnej sféry Slovenskej republiky. *Pr. Soc. Polit.* 1996 nr 1 s. 5-24, tab.

Koncepcja transformacji sfery socjalnej w Republice Słowacji.

Rządowy program socjalny do 2015 r. przewiduje wzrost uczestnictwa obywateli w finansowaniu sfery ubezpieczeń zdrowotnych, zmiany w systemie zabezpieczenia społecznego, w tym ubezpieczenia społecznego, chorobowego, wypadkowego, socjalnej pomocy państwa, ubezpieczeń dodatkowych i indywidualnych. Pokazane zostały niektóre międzynarodowe aspekty tej transformacji.

255. LAMAIGNÈRE P.: La loi de financement de la sécurité sociale; un débat morose pour une étrange politique sociale. *Droit Soc.* 1996 nr 12 s. 1058-1060.

Ustawa o finansowaniu ubezpieczeń społecznych: smutna debata na temat dziwnej polityki socjalnej.

Francuski projekt ustawy o finansowaniu ubezpieczeń społecznych zakłada zwiększenie wydatków na dodatki rodzinne dla uczących się dzieci, ale jednocześnie dąży się do zahamowania skutków decyzji z 1994 r. o podniesieniu wieku dzieci uprawnionych do świadczeń rodzinnych - z 18 do 20 lat (22 dla uczących się). Prognozy budżetu na lata 1998 i 1999 wskazują, że mimo optymistycznych hipotez gospodarczych, budżet socjalny znajdzie się w impasie, a deficyt będzie musiał być pokryty przez skarb państwa.

256. MARBURGER H.: Befreiung von der Versicherungspflicht zur Rentenversicherung bei Zugehörigkeit zu einer berufsständischen Versicherungs- oder Versorgungseinrichtung. *Zent.blatt Soz.versicher. Soz.hilfe Versorg.* 1996 nr 6 s. 161-164.

Zwolnienie z obowiązku ubezpieczenia przy przynależności do instytucji ubezpieczeniowej lub zaopatrzeniowej.

Zwolnienie z obowiązku ubezpieczeniowego obejmuje z mocy ustawy urzędników państwowych oraz administracji krajów związkowych, sędziów, żołnierzy, również - na wniosek zainteresowanych - przedstawiciele tych zawodów, które mają swoje własne, zawodowe instytucje spełniające rolę kas ubezpieczeniowych. Warunkiem zwolnienia jest wykonywanie zawodu w charakterze pracownika najemnego, a nie osoby pracującej samodzielnie, tj. na własny rachunek wykonującej zawód. Wzrost tendencji do zwalniania się z obowiązku ubezpieczeniowego stanowił zagrożenie dla finansów świadczeń emerytalnych ubezpieczonych. Aby ograniczyć to ryzyko, ustawodawca wprowadził utrudnienia w zwalnianiu się z obowiązku opłacania składek ubezpieczeniowych. Obecnie możliwość ubiegania się o zwolnienie przysługuje jedynie przedstawicielom tych zawodów, w których przynależność do izby zawodowej jest obligatoryjna. Wysokość opłacanych w izbie składek musi być zbliżona do tej, powyżej której w obowiązkowym ubezpieczeniu świadczenie emerytalne nie wzrasta proporcjonalnie, ale pozostaje na w miarę stałym poziomie. Oznacza to, że w praktyce ze zwolnienia mogą korzystać tylko najlepiej zarabiający, których świadczenie emerytalne byłoby niewspółmiernie niskie do uzyskiwanych dochodów z pracy. W stosunku do osób, które wcześniej zostały na swój wniosek zwolnione z obowiązku opłacania składki ubezpieczeniowej, ustawa pozostawia dowolność. W miejsce zwolnień generalnych, stosowanych do całej grupy zawodowej, wprowadzono obecnie zwolnienia indywidualne.

257. MEXICO: privates Kontensystem für Rentenversicherung. *Bundesarbeitsblatt* 1996 nr 7/8 s. 37-38.

Meksyk: system kont osobistych dla ubezpieczeń emerytalnych.

Od 1.021. 1997 r. wprowadzono w meksykańskich instytucjach ubezpieczeniowych konta osobiste do ewidencji wpłat z tytułu ubezpieczeń emerytalnych. System ten powinien zwiększyć oszczędności instytucji ubezpieczeniowych i ułatwić inwestowanie zgromadzonych w nim kapitałów. Ustawa pozwala na tworzenie, obok systemu ubezpieczeń obowiązkowych, systemów ubezpieczeń dobrowolnych. Ubezpieczenia obowiązkowe obejmują ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków, chorobowe, macierzyńskie,

inwalidzkie. Ustawa przekazuje na rzecz nowych kont dotychczasowe wpłaty wniesione na rzecz państwowego systemu zabezpieczenia społecznego. Nowy system obejmuje pracowników najemnych, członków spółdzielni produkcyjnych, osoby pracujące na własny rachunek, wykonujące prace nakładczą, pracowników służb publicznych. Składki na rzecz ubezpieczeń na starość kształtują się na poziomie 11,5% płacy brutto; opłacają je pracodawca, pracownik i państwo. Zarządzanie kasami powierzono bankom i instytucjom ubezpieczeniowym oraz towarzystwom zajmującym się inwestowaniem. Nadzór nad nowo powstającym systemem sprawować będzie specjalna Komisja ds. Ubezpieczeń Rentowych.

258. MOORE S. D.: Europejskie rządy chcą wydawać mniej na opiekę zdrowotną. *Gaz. Wybor.* 1996 nr 302: 30 XII s. 22. * Balicka M.: Niepokojna starość Europy. Podcinanie finansów publicznych. *Polityka* 1996 nr 7 s. 59. *

Finansowanie ubezpieczeń społecznych.

259. PIENIAŻEK R.: Wybrane zagadnienia rachunkowości programów emerytalnych o zdefiniowanym świadczeniu : wg standardów obowiązujących w USA. *Zesz. Nauk. / AE Krak.* 1996 nr 467 s. 75-82.

PLOUG N., KVIST J.: Social security in Europe = *poz.* 237.

M. in. teoretyczne podstawy struktur organizacyjnych i mechanizmów finansowania ubezpieczeń społecznych oraz ich praktyczne funkcjonowanie w Danii, Szwecji, Finlandii, Norwegii, Holandii, RFN, Wielkiej Brytanii i Francji.

260. PUZOWSKI J.: Nadzór składkowy w zakładach pracy w Republice Federalnej Niemiec. *Prz. Ubezpiec. Społ.* 1996 nr 11 s. 20-23.

261. RODE R., STANDFEST E.: Perspektiven der Rentenversicherung und die Gesetzentwürfe der Koalition. *Soz. Sicherh.* 1996 nr 8/9 s. 287-291.

Perspektywy ubezpieczenia rentowego i zamierzenia ustawodawcze koalicji.

W 1996 r. rząd RFN zmienił przyjęte założenia rozwoju gospodarczego, także dotyczące zamierzeń z zakresu systemu rentowego. Konieczne stało się podwyższenie składek z 19,2% do 20,6% w 1997 r. Zamierza się przesunąć granicę wieku emerytalnego dla osób z długim stażem ubezpieczeniowym z 60 i 63 do 65 lat w 2001 r. Dopuszcza się możliwość wcześniejszego przechodzenia na emeryturę dla bezrobotnych, przy czym w tym wypadku renty mają ulec obniżeniu. Zamierza się wprowadzić granicę wydatków na

rehabilitację poprzez skracanie okresu wypłacania świadczeń. Okresy pobierania zasiłku dla bezrobotnych oraz choroby, w których nie opłaca się składek, nie będą wliczane do okresu przyjmowanego do podstawy wymiaru renty. Mają ulec zmianie przepisy obowiązujące w przypadku zbiegu świadczeń dla bezrobotnych i innych dochodów, także zasady zaliczania lat szkolnych (nauki w szkole zawodowej i wyższej) do okresu pracy dającego prawo do zasiłku dla bezrobotnych. Powołana została komisja rządowa, która ma opracować projekt zmian systemu rentowego na lata po 2000 r., podobne zadania otrzymały komisje powołane przez partie polityczne. Mają one zająć się problemami finansowania systemów rentowych, określeniem możliwości obniżenia poziomu rent, które obecnie stanowią 70% średniego zarobku po 45 latach pracy; opracowanie zasad ugody w sprawie poziomu składek, możliwości przesunięcia granicy wieku emerytalnego, zwiększenia roli rynku pracy jako czynnika finansowania systemów rentowych.

262. RYMSZA M., SEMENOWICZ A.: Zasady funkcjonowania ubezpieczenia społecznego w Stanach Zjednoczonych. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 5 s. 14-26, tab.

Miejsce ubezpieczenia społecznego w systemie zabezpieczenia społecznego oraz zasady jego finansowania; ubezpieczenia dodatkowe.

263. SCHIEBER S.J.: The sleeping giant awakens: U.S. retirement policy in the 21st century. *Compens. Benef. Rev.* 1996 nr 1 s. 20-31, tab. wykr.

Rozbudzenie śpiącego olbrzyma: polityka emerytalna USA w XXI w.

Prognozy demograficzne (wzrost udziału osób powyżej 65 roku życia, spadek aktywności zawodowej grupy osób starszych w porównaniu z XIX w. i okresem przed II wojną światową, ale wzrost udziału pracujących starszych kobiet, wydłużenie życia zawodowego społeczeństwa) oraz nowe problemy systemu emerytalnego w USA. Kryzys systemu zabezpieczenia emerytalnego wynika m. in. z tego, że bieżące składki ubezpieczeniowe służą finansowaniu emerytur bieżących, tj. nie stanowią oszczędności z całego życia, jak tego oczekuje pracownik. Skrócenie okresu aktywności zawodowej i wydłużenie okresu życia po przejściu na emeryturę wymaga podwyższenia składek i zwiększenia oszczędności zbiorowych. Konieczna jest też zmiana sposobu postrzegania systemów emerytalnych i ich możliwości. Podjęte w USA działania, mające poprawić tę sytuację, zakładają utrzymanie zasady obliczania składek jako określonego procentu płacy, wypłaty świadczeń zgodnie z obecnie obowiązującymi zasadami. Rozważane są też inne scenariusze; pracodawcy muszą określić, w jakim stopniu dofinansowywane przez nich programy emerytalne odpowiadają strategii firmy.

264. SOCIAL summit defuses crisis while reform continues. *Eur. Ind. Relat. Rev.* 1995 nr 265 s. 15-17.

Szczyt społeczny a kontynuacja reform.

Do najważniejszych postanowień szczytu trójstronnego poświęconego kryzysowi społecznemu we Francji, w którym uczestniczyli premier A. Juppé, przedstawiciele największych pracodawców i organizacje związkowe pracowników należy stworzenie funduszu amortyzacji długu publicznego na okres 13 lat, z którego będą finansowane potrzeby społeczne. Środki zostaną zgromadzone poprzez nałożenie podatku na wszystkie osiągnięte dochody (z wyjątkiem zasiłków socjalnych) w wysokości 0,5% kwoty dochodu. Postanowiono, iż kwota wydatków ogółem na opiekę szpitalną i środki medyczne w 1996 r. wzrośnie maksymalnie o 2,1%, a dzienny koszt pobytu pacjenta w szpitalu refundowany z ubezpieczenia społecznego wzrośnie z 55 do 70 FF; emerytury i renty wzrosną przeciętnie o 2%, a minimalne świadczenia zasiłkowe o 2,1%. Od 01.01. 1996 r. wprowadzony został nowy 6% podatek od wszystkich pracodawców; uzyskane w ten sposób środki przeznaczone mają być na finansowanie dodatkowych inicjatyw w sferze bezpieczeństwa socjalnego pracowników.

265. VOS F.L.: Le financement de l'assurance maladie-invalidité apres l'instauration de la gestion globale en 1995. *Bull. Inf. / INAMI* 1996 nr 1 s. 7-17.

Finansowanie ubezpieczenia w razie choroby-inwalidztwa, po wprowadzeniu ogólnego zarządu w 1995 r.

Zgodnie z ustawą z 30.03.1994 r. belgijski Urząd Państwowy ds. Ubezpieczeń Społecznych zobowiązany jest do zapewnienia zarządzania ogólnymi finansami ubezpieczeń społecznych, czyli do przejęcia zarządu nad wspólnymi finansami, przekazania rządowi prac nad ustalaniem budżetu wraz z kontrolą wydatków i dochodów, do sprawowania corocznej kontroli nad sumą składową, do oceniania sposobu zarządzania zasobami i rezerwami. Ustawa reguluje zasady finansowania ubezpieczeń obowiązkowych na wypadek choroby lub inwalidztwa i wymienia będące w dyspozycji źródła finansowania tych ubezpieczeń. Komitet zarządzający funduszami ponosi pełną odpowiedzialność za zaspokojenie potrzeb, w razie niedoboru powinien on zrównoważyć budżet sięgając do rezerw niektórych instytucji, otwierając linię kredytową do swej dyspozycji lub zaciągnąć pożyczkę. Ocena wprowadzonego w Belgii systemu całościowego zarządzania finansami socjalnymi wypadła pozytywnie.

IV. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

1. System emerytalno-rentowy

a. Granica wieku emerytalnego

266. ACKER S.: Zentrale Fragen der Altersversorgung. Entwicklung und Perspektiven der Altersversicherung in Frankreich, Österreich, Schweden, Spanien und Deutschland unter Berücksichtigung der neuen gesellschaftlichen Herausforderungen. *Soz. Sicherh.* 1996 nr 10 s. 384-388.

Centralne problemy zabezpieczenia na starość. Rozwój i perspektywy ubezpieczenia na starość we Francji, Austrii, Szwecji, Hiszpanii i Niemczech.

W większości krajów europejskich systemy zabezpieczenia społecznego znajdują się w stanie kryzysu, dotyczy to szczególnie ich stanu finansowego, zakresu świadczeń i wyłączenia coraz liczniejszych grup osób uprawnionych z systemu świadczeń. W krajach Unii Europejskiej występuje tendencja do podnoszenia granicy wieku emerytalnego i jej uelastyczniania m. in. poprzez pracę osób starszych w niepełnym wymiarze czasu i systemy emerytur częściowych, do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, rozwoju dodatkowych systemów emerytalnych, zrównywania uprawnień mężczyzn i kobiet, zaostrzenia wymagań dotyczących ochrony ubezpieczeń i świadczeń, zwiększenia składek i ograniczenia świadczeń, dostosowywania emerytur do wahań gospodarki, zaostrzenia kryteriów oceny niezdolności do pracy, ograniczenia zabezpieczenia w zależności od wieku. Porównano rozwiązania prawne systemów ubezpieczeń we Francji, Austrii, Szwecji, Hiszpanii i RFN w tym emerytury, renty inwalidzkie, zabezpieczenie członków rodziny po śmierci głównego żywiciela i sierot.

267. ADELHARD K., WEITKUNAT R.: Veränderungen der Altersstruktur und Rentensicherheit in Deutschland. Modellrechnung auf der Basis einer idealisierten Alterspyramide. *Soz. Sicherh.* 1996 nr 6 s. 217-223, tab. wyk.

Zmiany struktury wieku i pewności uzyskania emerytury w Niemczech. Rachunek modelowy na podstawie idealnej piramidy wieku.

W ostatnich latach coraz częściej dyskutuje się w RFN nad sposobami finansowania ubezpieczenia emerytalnego. Powodem niepokoju jest niekorzystny stosunek między liczbą zatrudnionych i emerytów; obecnie 37 mln

pracujących opłaca składki ubezpieczenia emerytalnego, z którego finansowane są świadczenia dla 18 mln emerytów. Porównanie danych demograficznych z rachunkiem modelowym wskazuje na istnienie coraz bardziej pogłębiających się różnic między stanem faktycznym, a postulowanym z punktu widzenia kształtu idealnej piramidy wieku. Stosunkowo największe rozbieżności dotyczą najmłodszych grup wiekowych, do 30 roku. Jakkolwiek osiągnięcie idealnej piramidy wieku nie wydaje się możliwe, to analiza pozwala na wskazanie konsekwencji pogłębiających się dysproporcji. Np. uzyskanie idealnej piramidy wieku doprowadziłoby do wzrostu współczynnika obciążenia osób w wieku produkcyjnych osobami w wieku poprodukcyjnym do 2,4 : 1; taka sytuacja umożliwiłaby obniżenie składki na ubezpieczenie emerytalne z 19,2% do 13,7%, ale oznaczałaby ona równoczesny wzrost obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym (obecnie na 1 osobę przypadają prawie 3 w wieku produkcyjnym, a przy osiągnięciu idealnej piramidy relacja ta wynosiłaby 1 : 1).

268. RODE R., ADAMY W.: Altersteilzeit statt Frühverrentung oder was bringt das neue Altersteilzeitgesetz? *Soz. Sicherh.* 1996 nr 10 s. 376-383, tab.

Skrócony czas pracy dla pracowników starszych zamiast wcześniejszego przechodzenia na emeryturę czyli co nowego wnosi ustawa?

Obowiązujące od 1.01.1996 r. przepisy umożliwiają pracownikom elastyczne przechodzenie na emeryturę. Mają one ograniczyć wcześniejsze przechodzenie na emeryturę i zmniejszyć z tym związane ryzyko dla systemów ubezpieczeń emerytalnych. Dotychczasowa praktyka spotkała się z krytyką; zakłady pracy, zwłaszcza wielkie, dążąc do ograniczenia kosztów socjalnych, w tym kosztów składek, chętnie przenosiły pracowników w wieku przedemerytalnym na wcześniejszą emeryturę. W RFN liczba pobierających wcześniejsze emerytury wzrosła w latach 1992-1994 z 47 do 99 tys. Nowe przepisy, uwzględniające ustalenia traktatu z Maastricht, przewidują m. in. możliwość elastycznego, stopniowego przechodzenia na emeryturę po 55 roku życia w formie pracy w niepełnym wymiarze. Pracownik może uzyskiwać do 50% dotychczasowych zarobków brutto, wypłacanych przez pracodawcę oraz 20% dopłat wypłacanych ze środków biura pracy. Następuje też zwiększenie wpłat na ubezpieczenie emerytalne do poziomu odpowiadającego 90% składki opłacanej przy pełnym czasie pracy. Równocześnie przewiduje się stopniowe podwyższanie w latach 1977-1999 granicy wieku emerytalnego z 60 do 63 lat, rozszerza się możliwość korzystania z emerytury przez niektóre grupy bezrobotnych, tworzy mechanizmy chroniące przed możliwością obniżania emerytury. Pracownicy pracujący w skróconym z powodu wieku czasie są traktowani z punktu widzenia prawa pracy, jak zatrudnieni w pełnym wymiarze.

269. SEIKE A.: The pensionable age and the extension of the mandatory - retirement age. *Japan Labor Bull.* 1996 nr 10 s. 4-8, bibliogr.

Wiek emerytalny i wprowadzenie prawa przechodzenia na emeryturę.

Starzenie się społeczeństwa japońskiego spowodowało wprowadzenie w 1994 r. zmian granicy wieku emerytalnego: zostanie on stopniowo podniesiony z 60 do 65 lat w 2013 r. Już teraz pracownicy, którzy przekroczyli 60 lat mogą korzystać z częściowej emerytury, wynoszącej 50% pełnych należnych świadczeń, i łączyć ją z pracą zawodową. Płace tych pracowników są na ogół niższe, a czas pracy krótszy niż przed emeryturą. Podniesienie granicy wieku emerytalnego ma na celu poprawę sytuacji społeczeństwa, w tym także osób starszych, powyżej 65 roku życia, które w 2013 r. będą stanowiły 20% całego społeczeństwa.

270. TOWARDS a flexible pension scheme. *Eur. Ind. Relat. Rev.* 1996 nr 272 s. 21-23.

W kierunku elastycznego systemu rentowego.

W 1993 r. holenderskie organizacje pracodawców i pracowników osiągnęły porozumienie, które w sposób centralny regulowało funkcjonowanie rynku pracy. W ramach reformy systemu zasiłkowego zaproponowano model wcześniejszych emerytur (55, 60 lat kobiety i mężczyźni), co spowodowało obniżenie przeciętnego wieku przechodzenia na emeryturę z 61,6 lat w 19985 r. do 59,9 lat w 1992 r. Istnieje również model elastycznych zasiłków emerytalnych (możliwość przejścia na emeryturę przed ukończeniem 65 lat w zamian za wyższe składki ubezpieczeniowe, praca po przekroczeniu wieku emerytalnego, możliwość otrzymywania wyższej emerytury po zwiększeniu miesięcznej składki ubezpieczeniowej, emerytury dla współmałżonków). W Holandii funkcjonują także emerytury państwowe, wypłacane z funduszu zabezpieczenia socjalnego w wysokości minimum socjalnego, oraz dodatki wypłacane w ramach emerytur państwowych, które budzą liczne kontrowersje.

W c z e ś n i e j s z e e m e r y t u r y

CINQUANTE ans de sécurité sociale ... et après =poz. 233.

Vol. 6: Quand le travail vient à manquer. - M. in. wcześniejsze emerytury dla pozbawionych pracy starszych pracowników.

271. GRADUAL retirement in the OECD countries / ed. L. Delsen, C. Reday-Mulvey. - Aldershot : Dartmouth, 1996. - 206 s.

Stopniowe przechodzenie na emeryturę w państwach OECD.

Historyczne uwarunkowania zjawiska i definicja terminu "emerytura stopniowa". Czynniki warunkujące zagadnienie emerytur stopniowych: demograficzne, perspektywy rynku pracy i jego struktura, strategie wprowadzania wcześniejszych emerytur. Charakterystyka zjawiska stopniowego wychodzenia siły roboczej z rynku pracy i przechodzenia na emeryturę w Szwecji, Francji, RFN, Wielkiej Brytanii, Holandii, Japonii i USA. Ocena wolumenu emerytów w badanych państwach, struktury funduszy emerytalnych, sugestie odnośnie prowadzonej polityki wobec emerytów w następnych okresach.

272. NEW route to early retirement? *Eur. Ind. Relat. Rev.* 1996 nr 272 s. 24-26.

Nowa droga do wcześniejszych emerytur?

1.08.1996 r. wprowadzono w RFN nowe prawo regulujące kwestie przedterminowego i częściowego przechodzenia pracowników na emeryturę. Zmiany te miały na celu ochronę przed zwolnieniami z pracy ludzi w wieku przedemerytalnym oraz zmniejszenie obciążenia finansowego na fundusz ubezpieczeń społecznych. Określono minimalny wiek pozwalający na przejście na wcześniejszą emeryturę (60-63 lata) w latach 1997-1999, instrumenty zachęcające starszych pracowników (powyżej 55 lat) do pracy na część etatu. Przedstawiono kontrpropozycję centrali związkowej przemysłu metalowego - IG Metall, która daje gwarancje zatrudnienia ludziom w wieku 55-65 lat, a pracodawcom ma przynieść oszczędności z tytułu niższego poziomu składek ubezpieczeniowych.

RODE R., STANDFEST E.: Perspektiven der Rentenversicherung und die Gesetzentwürfe der Koalition = *poz. 261*.

M. in. planowana w RFN zmiana granicy wieku emerytalnego.

273. ROIK V., ČERNÝŠEV S.: Social'noe strachovanie dosročnych professional'nych pensij: principy i metody. *Čelovek Tr.* 1996 nr 8 s. 44-48.

Ubezpieczenie społeczne uprawniające do wcześniejszej renty pracowniczej: zasady i metody.

Najwięcej przypadków chorób zawodowych i wypadków przy pracy notuje się w rosyjskim przemyśle wydobywczym i przetwórstwie zasobów mineralnych. Przyczyniają się do tego trudne warunki pracy, w tym klimatyczne. Rosyjski system ubezpieczeń pracowniczych nie uwzględnia tego rodzaju nasilonego ryzyka, stosuje tylko preferencyjny system emerytalny dla osób zatrudnionych w ekstremalnie trudnych warunkach. Powołując się na konwencje MOP, regulujące analogiczne problemy, przedstawiono koncepcję wprowadzenia, jako obowiązkowego ubezpieczenia dającego prawo do wcześniejszej renty pracowniczej na skutek utraty zdolności do pracy w następstwie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej. Zaprezentowano szczegółowe zasady wprowadzenia takiego ubezpieczenia i szacunkowe koszty oraz potencjalną liczbę uprawnionych do tego rodzaju świadczeń.

b. Świadczenia emerytalno-rentowe

CINQUANTE ans de sécurité sociale ... et après = *poz. 233*.

Vol. 7: Quand vient le temps de la retraite. - Belgijskie systemy emerytalne.

274. CZAJKA Z.: Emerytury podstawowe w Unii Europejskiej - wnioski dla Polski. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 7 s. 15-26, tab.

275. DZIUBIŃSKA-MICHALEWICZ M.: Główne kierunki zmian w systemie emerytalnym Szwecji. *Polit. Społ.* 1996 nr 10 s. 29-32, tab.

276. ESTIENNE J.-F.: Vieillesse et retraites au Japon. Une adaptation économique et sociale? *Not. Étud. Doc.* 1996 nr 6 s. 7-140, tab. bibliogr.

Proces starzenia się i emerytury w Japonii. Co z przystosowaniem ekonomicznym i społecznym?

Na przykładzie japońskim przeanalizowano gospodarcze i społeczne konsekwencje starzenia się społeczeństwa. Japonia jest jedynym bogatym krajem, w którym w ciągu stulecia stan ludności potroił się; wzrósł udział ludności w wieku 65 lat i powyżej. Według prognoz OCDE na rok 2050, japońscy seniorzy będą stanowili 28,8% ludności, co na tle innych badanych krajów uprzemysłowionych stawia ten kraj w korzystnej sytuacji; np. w prognozie dla Szwecji przewidziano prawie 40% seniorów. Japoński system emerytalny oparto na koncepcjach podziału i kapitalizacji. Emerytury państwowe pochłaniają znaczną część dochodu narodowego; w 1975 r. ich

koszt wynosił 3,1%, w 1986 r. 7,0%, a w 1993 r. 10,7%. Podstawowe założenia reformy z 1994 r., to: etapowe podwyższanie wieku emerytalnego z 60 do 65 lat (wobec mężczyzn zakończenie reformy ma nastąpić w 2013 r., a kobiet 2018), wprowadzenie przepisów opóźniających przechodzenie na emeryturę, indeksacja emerytur wg wskaźnika opartego na płacach netto w miejsce płac brutto, zlikwidowanie możliwości kumulowania świadczeń z tytułu bezrobocia oraz emerytury, podwyższenie składek emerytalnych.

277. GRUZ social'nych l'got stanovitsja nepod''jemnym. *Čelovek Tr.* 1996 nr 7 s. 57-60.

Ciężar ulg socjalnych jest trudny do udźwignięcia.

Rosyjskie prawo wyróżnia się szczególną mnogością ulg socjalnych dla różnych kategorii obywateli, tymczasem tylko do wywiązania się z zobowiązań wynikających z ustawy o weteranach z 1996 r. potrzeba 53 tryliony rubli. Takiej kwoty nie jest w stanie wypłacić ani budżet centralny, ani budżety regionalne, na których spoczywa większość zobowiązań z tego tytułu. Omówiono przebieg dyskusji w Dumie nad rozwiązaniem problemu ulg socjalnych, nad możliwościami ich ograniczenia; niektórzy uczestnicy spotkania wskazywali grupy, które można z prawa do ulg wyłączyć bez ryzyka gwałtownego pogorszenia ich sytuacji życiowej.

HANNAH R.: Equity considerations in public sector retirement system governance = *poz.* 253.

M. in. Zjednoczony System Emerytalny stanu Tennessee.

278. KOWALAK T : Problemy społeczne Stanów Zjednoczonych / Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej; Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego; Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. - Warszawa : IPiSS, 1996. - 220 s.

M.in. emerytury i renty

279. KOZÁK J.: Poznámky k valorizaci důchodů. *Statistika* 1996 nr 1 s. 9-20, wykr

Uwagi o waloryzacji emerytur.

Analiza faktycznego wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych w okresie 1990-1995 r., który charakteryzował się znacznym, skokowym ich przyrostem, objęła wszystkie rodzaje świadczeń ubezpieczeniowych z wyłączeniem rent

rodziny (wdowich i sierocych). Nominalna wysokość świadczeń emerytalno-rentowych wzrosła w badanym okresie ponad dwukrotnie, ale faktycznie już od połowy 1993 r. realna wartość świadczeń społecznych zaczęła spadać mimo dokonywanej w tym czasie waloryzacji. Szczególnie jest to widoczne po zastosowaniu przez autora własnego (różnego od oficjalnego) wskaźnika wzrostu inflacji. Funkcjonujący obecnie w Czechach system waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych długo może utrzymywać realną ich wartość na poziomie z roku 1990.

280. LEUTNER R.: Budgetkonsolidierung und Sozialpolitik. *Arb. Wirtsch.* 1996 nr 5 s. 10-15, tab.

Konsolidacja budżetu a polityka społeczna.

Mimo, że polityka społeczna Austrii na rok 1996 zakładała ograniczenia budżetowe, nie mogły one powodować obniżenia świadczeń emerytalnych; zmiany zasad musiały uwzględniać istnienie okresu przejściowego. W finansowaniu ubezpieczeń powinny wzrosnąć udziały osób pracujących na własny rachunek i prowadzących własne gospodarstwo. Nie ulega zmianie wiek przechodzenia na emeryturę osób, które przez dłuższy okres opłacały składki (35 lat). Nowe regulacje przewidują wydłużenie tego okresu, ale będą wliczane różne okresy nieskładkowe. Okres przejściowy wchodzenia nowych zasad w życie wynosi 5 lat (od 1.01.1997 r.). Osoby dotknięte bezrobociem w wieku 55 (60) lat pragnące przejść na wcześniejszą emeryturę muszą udokumentować, że pobierały zasiłek przez 52 tygodnie. Zostały zastrzeżone warunki uzyskania wcześniejszych emerytur. Nie zmieniono okresów uprawniających do uzyskania renty inwalidzkiej, lecz nałożono obowiązek podejmowania działań rehabilitacyjnych. Granicę wieku wcześniejszego przechodzenia na emeryturę z przyczyn zdrowotnych ustalono na 55 lat dla kobiet i 57 dla mężczyzn, lecz wydłużono okres opłacania składek do 140 miesięcy. Zmieniono zasady wyliczania wysokości świadczeń emerytalnych, wprowadzono nowe zasady przeliczania emerytur dla osób samotnych i żyjących w związku małżeńskim; zmieniono zasady waloryzacji świadczeń, zwiększono świadczenia dla osób wymagających opieki.

281. PALME J.: Severský model sociálneho zabezpečenia. *Ekon. Čas. J. Econ.* 1996 nr 11 s. 815-828, wyk. tab.

Północny model zabezpieczenia społecznego.

Systemy zabezpieczenia społecznego w Danii, Finlandii, Norwegii i Szwecji mają tyle wspólnych elementów, że mówi się o nich, jako o północnym modelu zabezpieczenia. Istnieją jednocześnie w tych krajach poważne różnice w pojmowaniu istoty państwa socjalnego. Zaprezentowano próbę wyjaśnienia

czym jest model skandynawski i na czym polega jego fenomen; utworzono bowiem system uniwersalny w tym sensie, że wprowadzono emerytury starcze i zasiłki dla wszystkich dzieci; system oparto na kryterium obywatelstwa. W 1959 r. wprowadzono w Szwecji dodatkowe ubezpieczenia emerytalne, których wysokość zależała od uprzednich dochodów z pracy. Była to strategia wychodząca naprzeciw potrzebom dochodowego zabezpieczenia ludności w większości aktywnej zawodowo; z pewnymi różnicami została ona powielona w pozostałych krajach skandynawskich. Kraje skandynawskie stosują stosunkowo wysokie zasiłki na dzieci, znaczne ulgi podatkowe dla rodzin oraz dość szerokie wsparcie dla matek samotnie wychowujących dzieci.

282. PAŃSTWOWE systemy emerytalne kontra wyż demograficzny. *Cash* 1996 nr 6 *Twoja Przyszłość* s. IV-V.

Kanada, USA, Holandia, Wielka Brytania.

283. PENSIONS gap. Pensioners pulled apart. *Labour Res.* 1996 nr 2 s. 19-21, wykr.

Luka emerytalna. Emeryci oddzieleni.

Polityka zmniejszania poziomu emerytur pracowników państwowych spowodowała w niektórych krajach - Francja, Włochy, Hiszpania - napięcia społeczne i strajki. Podobne działania w Wielkiej Brytanii nie wywołały takich reakcji, gdyż emerytury pracownicze w tym kraju są oparte na innych zasadach; składają się one z podstawowej emerytury państwowej mało skorelowanej z zarobkami oraz z emerytur uzupełniających, wypłacanych z systemów ubezpieczeń dodatkowych związanych z pracą w konkretnej firmie lub gałęzi gospodarki, do których pracownicy należą indywidualnie. W porównaniu z innymi krajami Unii, w Wielkiej Brytanii nastąpiło silne rozwarstwienie sytuacji materialnej emerytów sektora publicznego i prywatnego. Łączny poziom dochodów emerytów w stosunku do zarobków należy do najniższych w krajach Unii (77%); maleje udział rent wypłacanych przez państwo w dochodach emerytów, rośnie natomiast rola emerytur z systemów zakładowych lub zawodowych. Sytuacja osób, które nie mają dostępu do tych systemów - w tym pracujących w małych zakładach, w większości kobiet - jest coraz trudniejsza, powoduje to narastanie zróżnicowania pewnych grup rencistów. Tendencja do przerzucania odpowiedzialności za ubezpieczenia emerytalne na osoby indywidualne nie jest - wg Komisji Europejskiej - zgodna z tendencjami panującymi w innych krajach europejskich; model ten, jeśli ma nie powodować ubóstwa, wymaga zwiększenia odpowiedzialności i roli pracodawców w tworzeniu systemów emerytalnych.

284. PENSIONS reform in Central Europe. *Eur. Econ.* 1996 nr 2 suppl. C. s. 1-22.

Reforma emerytalna w Europie Centralnej.

Zeszyt poświęcony problemom reformy systemów emerytalnych w Bułgarii, Czechach, Estonii, na Litwie, Łotwie i na Węgrzech, w Polsce, Rumunii, Rosji, Słowacji i Słowenii. Reformy te są konsekwencją zmian demograficznych, wzrostu udziału osób zależnych ekonomicznie w całej populacji, na co dodatkowo niekorzystnie wpływa granica wieku emerytalnego, niższa niż w krajach Europy Zachodniej, łatwość przechodzenia na rentę, opartą przede wszystkim na kryterium utraty zdrowia, a nie kryterium utraty zdolności do pracy. Inne czynniki pogarszające stan systemów zabezpieczenia społecznego, to malejące wpłaty z tytułu składek, wysokie koszty pracy, wysoki udział bezrobotnych w całej populacji i związany z tym duży udział wydatków na zasiłki. Reformy systemów w poszczególnych krajach są zróżnicowane. Wspólne tendencje, to podwyższanie granicy wieku emerytalnego, ograniczanie przywilejów grupowych, zmiany zasad wypłacania rent inwalidzkich, wprowadzanie nowych zasad indeksacji emerytur i rent, rozwijanie systemów prywatnych ubezpieczeń dobrowolnych i obowiązkowych ubezpieczeń dodatkowych dla pewnych grup.

285. PENSIONS reform in force. *Eur. Ind. Relat. Rev.* 1996 nr 264 s. 31-34.

Reforma emerytalna weszła w życie.

We Włoszech 1.01.1996 r. weszła w życie reforma systemu emerytalnego. Do tej daty obywatele Włoch mieli, zgodnie z art. 38 Konstytucji, prawo do zaopatrzenia w przypadku niezdolności do pracy i braku środków do życia; pracownicy do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w przypadku niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy, choroby, inwalidztwa, starości i bezrobocia. Prawo do emerytury nabywano po 20 latach opłacania składki, którą wnosili pracownicy i pracodawcy; świadczenia wypłacano na zasadzie solidarności międzypokoleniowej. Niezależnie od Funduszu Emerytalnego niektórzy pracownicy mogli ubezpieczać się dodatkowo w autonomicznych instytucjach ubezpieczeniowych, w takim przypadku opłacali na rzecz INPS tylko 10% składki wpłaconej w autonomicznej instytucji, jako swój wkład na rzecz solidarności społecznej. Trudności finansowe systemu wynikały ze wzrostu liczby emerytów (obecnie na 1 emeryta przypada jedna osoba opłacająca składkę). Reforma w 1992 r. podniosła granicę wieku emerytalnego z 60 do 65 lat dla mężczyzn i z 55 do 60 lat dla kobiet; wydłużono okresy zarobkowania, przyjmowane jako podstawa do naliczania świadczeń emerytalnych, ograniczono uprawnienia do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę. W 1994 r. sprywatyzowano

autonomiczne instytucje ubezpieczeniowe. W 1996 r. wydzielono system emerytur państwowych, ujednociono system ubezpieczeń prywatnych i publicznych, stworzono możliwość korzystania z ubezpieczeń dodatkowych, ujednociono wiek emerytalny mężczyzn i kobiet (stopniowo 57-65 lat).

PLOUG N., KVIST J.: Social security in Europe = *poz. 237.*

Na przykładach Danii, Szwecji, Finlandii, Norwegii, Holandii, RFN, Wielkiej Brytanii i Francji zaprezentowano różne modele ubezpieczeń emerytalnych. Każdy z nich kładzie nacisk na różne aspekty starości, obejmuje nieco inny krąg osób, opiera się na różnych mechanizmach finansowania i kryteriach przyznawania świadczeń.

286. RADZIMIŃSKA T.: Europejskie emerytury. *Nowe Życie Gospod.* 1996 nr 19 s. 13. * Emerytury po łotewsku. Oprac. TER. *Tamże* nr 21 s. 28, tab.

RODE R., STANDFEST E.: Perspektiven der Rentenversicherung und die Gesetzentwürfe der Koalition = *poz. 261.*

M. in. planowane w RFN zmiany w ubezpieczeniu rentowym.

SCHIEBER S.J.: The sleeping giant awakens: U.S. retirement policy in the 21st century = *poz. 263.*

M. in. zmiany demograficzne i konieczność nowego postrzegania systemów emerytalnych i ich możliwości.

287. SIEGENTHALER J.K.: Poverty among single elderly women under different systems of old-age security: a comparative review. *Soc. Secur. Bull.* 1996 nr 3 s. 31-44, tab. bibliogr. s. 42-44.

Ubóstwo samotnych starszych kobiet w różnych systemach zabezpieczenia osób starszych: przegląd porównawczy.

Analiza porównawcza statusu ekonomicznego starszych samotnych kobiet we Francji, RFN, Holandii, Szwecji, Szwajcarii i USA, systemów świadczeń emerytalnych oraz narodowych systemów zabezpieczenia społecznego. Oceniano rozmiary ochrony socjalnej i rolę współczynnika określającego minimalny poziom świadczeń, relatywną efektywność różnych typów zabezpieczenia starszych kobiet przed ubóstwem.

288. SUPPANZ H.: Canada. The pension system: options for reform. *OECD Observ.* 1996/1997 nr 203 s. 35-36.

Kanada. System emerytalny: opcje reformy.

Na kanadyjski system zabezpieczenia emerytalnego składają się świadczenia finansowane z podatków, mające zapewnić ludziom starym podstawowy stały dochód, świadczenia z publicznego systemu emerytalnego, uzależnione od zarobków, oraz emerytury prywatne. Emerytury stanowią około 60% poprzednich dochodów. Starzenie się społeczeństwa i trudności w pokrywaniu przyszłych świadczeń zmusiły do reformy systemu. Od 2001 r. zostaną połączone podsystemy świadczeń socjalnych zapewniających stały dochód i świadczeń emerytalnych. Stopniowo wzrosną składki emerytalne opłacane przez pracodawców, osoby pracujące na własny rachunek i pracowników w ramach ubezpieczeń emerytalnych. Wzrost kosztów ubezpieczeń prywatnych będzie kompensowany zmianami systemu podatkowego. W okresie przejściowym osoby już korzystające ze świadczeń będą miały prawo wyboru korzystniejszego dla siebie ubezpieczenia. Zmiany systemowe przyniosą korzyści osobom biedniejszym, ewentualne straty osób lepiej sytuowanych mają być kompensowane zmianami systemu podatkowego.

289. UDAROVA N.: Kriteriai dlja naznačenija l'gotnych pensij. *Čelovek Tr.* 1996 nr 9 s. 41.

Kryteria określania rent specjalnych.

Krytyczna sytuacja rosyjskiego systemu rent specjalnych, przyznawanych według preferencyjnych zasad, wiąże się z bardzo dużą liczbą, w stosunku do ogółu zatrudnionych, pracujących w szczególnych trudnych warunkach pracy, a z drugiej strony z brakiem stymulatorów do zwiększania bezpieczeństwa i poprawy warunków pracy. Wypłaty świadczeń rentowych oraz wcześniejszych emerytur dla osób zatrudnionych w trudnych warunkach przeciążyły Fundusz Emerytalny i załamały jego wypłacalność. Problem stanowi określenie wielkości środków niezbędnych na te świadczenia tak, aby zachowując należne preferencje w korzystaniu ze świadczeń, zapewnić gwarancję ich wypłacenia osobom uprawnionym w należnej wysokości.

290. WOODS J.R.: Pension benefits amon the aged: conflicting measures, unequal distributions. *Soc. Secur. Bull.* 1996 nr 3 s. 3-30, tab. bibliogr.

Świadczenia emerytalne: wymiar i nierówna dystrybucja.

Charakterystyka kilku metod pomiaru zagregowanych świadczeń emerytalnych w 1990 r. w USA. Analiza wskazała, że najważniejszymi

czynnikami powstawania sprzeczności systemowych są: odmienny sposób dystrybucji kwot globalnych, zróżnicowanie typów płatności i nieprawidłowości zaliczania ich do 'dochodów zasiłkowych, wiek świadczeniobiorców. Problem stanowi niesprawiedliwa dystrybucja zasiłków emerytalnych i innych świadczeń na rzecz osób starszych. Dane pochodzące z dwóch niezależnych źródeł potwierdzają, że główny strumień funduszy skoncentrowany jest w kierunku grup reprezentujących wyższy poziom dochodów. Oznacza to występowanie znacznych różnic w dochodach osób starszych w USA. Stanowi to sygnał do wprowadzenia zmian w polityce emerytalnej państwa i w sferze zabezpieczenia społecznego.

291. ŽURAVLEV V.: Pensionnye sistemy stran Central'noj i Vostočnoj Evropy : opyt reformirovanija. *Čelovek Tr.* 1996 nr 9 s. 42-44.

Systemy emerytalno-rentowe w krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

Wraz z wprowadzeniem w Rosji reform rynkowych pojawił się problem adaptowania systemu świadczeń emerytalno-rentowych do nowych warunków ekonomicznych. Po roku 1991 wielokrotnie zmieniano zasady w tym systemie, były to próby uniezależnienia go od środków budżetu państwa. Jednak nie osiągnięto pozytywnych efektów, a w pierwszej połowie lat 90-ych realna wartość świadczeń zmniejszyła się trzykrotnie. Przytoczono przykłady rozwiązań zastosowanych w systemach emerytalno-rentowych na Węgrzech, w Czechach, w Słowacji, Polsce, Rumunii i Albanii; we wszystkich tych krajach trwają prace nad reformą ubezpieczeń. Wskazano, które z rozwiązań - np. sprzyjających powiązaniu wysokości świadczeń z indywidualną sumą składek lub indywidualnym wkładem pracy - można zastosować w warunkach rosyjskich. Rozważano problem granicy wieku emerytalnego i tendencji występujących w tym zakresie także w krajach zachodnich.

2. Świadczenia chorobowe i macierzyńskie

ANNUAL statistical supplement 1995 to the Social Security Bulletin =
poz. 232.

W części poświęconej ubezpieczeniom chorobowym w ramach programów Medicare (obejmującego osoby starsze) i Medicaid (osoby o niskich dochodach) przedstawiono zakres tych form zabezpieczenia i ich koszty, w tym leczenia szpitalnego, pobytu w domach opieki i świadczeń dodatkowych:

zaprezentowano także systemy ubezpieczeń uzupełniających koszty leczenia szpitalnego, uprawnienia w niektórych stanach do zasiłków w przypadku krótkiej choroby.

292. CHAMORAND E.: Le système de santé américain: poids du passé et perspectives. *Not. Étud. Doc.* 1996 nr 5 s. 5-141.

Amerykański system zdrowotny: ciężar przeszłości i perspektywy.

Analizowano niedociągnięcia w funkcjonowaniu amerykańskiego lecznictwa zarówno prywatnego, jak i zintegrowanych sieci opieki zdrowotnej kontrolowanych przez towarzystwa ubezpieczeniowe. Amerykanie niechętnie leczyli się w szpitalach państwowych i szpitalnictwo prywatne musiało znaleźć sposób finansowania swej działalności.

CINQUANTE ans de sécurité sociale ... et après = *poz. 233.*

Vol. 4: Où va la santé? - M. in. stan zdrowia i system ubezpieczeń zdrowotnych.

CONTROVERSY over government's austerity programme = *poz. 250.*

M. in. planowane w RFN ograniczenie do 80% wysokości obecnie wypłacanych zasiłków chorobowych przez pierwsze 6 tygodni absencji pracownika, zmniejszenie długości i częstotliwości okresów leczenia przysługujących emerytom i rencistom.

DERAMON J., VOLOVITCH P.: Protection sociale = *poz. 234.*

M. in. we Francji wydatki na opiekę medyczną ambulatoryjną, pomoce medyczne i lekarstwa są opłacane przez pacjenta, a następnie zwracane z funduszu ubezpieczeń zdrowotnych. W Anglii i RFN leczenie i lekarstwa opłacają częściowo pacjenci w formie zryczałowanej.

293. MERTEN D.: Krankenversicherung zwischen Eigenverantwortung und Staatsversorgung. *Neue Z. Soz.r.* 1996 nr 12 s. 593-599.

Ubezpieczenie chorobowe pomiędzy działaniem na własną odpowiedzialność a zabezpieczeniem państwowym.

W 1950 r. wydatki na leczenie na 1 ubezpieczonego wynosiły w RFN 37 DM rocznie, w 1994 r. 789 DM, przy uwzględnieniu inflacji nastąpił 6-krotny wzrost wydatków. Spowodowało to konieczność zwiększenia składek

ubezpieczeniowych opłacanych przez pracodawcę i pracownika. Coraz częściej wysuwane są propozycje zmiany koncepcji ubezpieczeń chorobowych i zasad ich funkcjonowania: ubezpieczony powinien być zainteresowany kosztami świadczeń lekarskich i ich skutecznością (obecnie o leczeniu decyduje kasa chorych); efektywności leczenia służyć powinien udział ubezpieczonego w kosztach leczenia. Reforma ubezpieczeń chorobowych musi także uwzględniać problemy związane z wolnością lekarza w wykonywaniu zawodu, obecnie ograniczoną przez kasy chorych.

294. MIŚKIEWICZ M.: Ubezpieczenia zdrowotne w Korei. *Służ. Zdr.* 1996 nr 32/33 s. 1, 6-7, tab.

ORGANIZACJA i finansowanie ubezpieczeń zdrowotnych = poz. 224.

Z treści: Mitrega D.: Systemy zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia, ich typologia, praktyka i kierunki zmian w niektórych krajach Europy Zachodniej. - Knappe E.: Ustawowe ubezpieczenie chorobowe w Niemczech - wzór dla krajów wschodnio- i środkowoeuropejskich?

295. ORZECZOWSKI M.: Ostry spór o zasiłek chorobowy [w RFN]. *Nowa Europa* 1996 nr 86: 11 IV s. 26, tab. * Rybiński M.: Konflikt wokół wynagrodzenia za czas choroby. Niemcy. *Rzeczpospolita* 1996 nr 226: 27 IX *Ekonomia i Rynek* s. 20.

296. SEMENOWICZ A.: Ubezpieczenia zdrowotne w krajach europejskich. *Gaz. Praw.* 1996 nr 17 s. 26.

297. Für die SICHERUNG der sozialen Krankenversicherung. *Soz. Sicherh.* 1996 nr 12 s. 447-451.

Dla zabezpieczenia ubezpieczeń chorobowych.

Zgłaszane są wątpliwości, czy można zapewnić funkcjonowanie społecznych systemów ubezpieczeń chorobowych na dotychczasowym poziomie, bez dodatkowego wsparcia finansowego. Jeśli się chce zapewnić odpowiednio wysoki poziom świadczeń, konieczne jest podwyższenie składek, lecz może to przekroczyć możliwości płatnicze uboższych grup, ziałaby to także zasady solidarności społecznej. Kongres niemieckich związków zawodowych skrytykował nowy projekt ustawy o samorządności i odpowiedzialności obowiązkowych systemów ubezpieczeń chorobowych, w tym zmiany zasad korzystania przez ubezpieczonych z niektórych świadczeń.

Zaproponowano rozwiązania mające się przyczynić do poprawy opieki zdrowotnej, także przy pomocy kas chorych. Wymaga to zmiany struktury organów nadzorujących funkcjonowanie kas chorych, ich współpracy z lekarzami, gwarancji równych świadczeń kas w różnych regionach, udoskonalenia zasad konkurencji kas chorych.

VOS F.L.: Le financement de l'assurance maladie-invalidité apres l'instauration de la gestion globale en 1995 = *poz. 265.*

Finansowanie ubezpieczenia w razie choroby-inwalidztwa.

Świadczenia pielęgnacyjne

298. ACHENBACH L.: Jetzt greifen beide Stufen. *Bundesarbeitsblatt* 1996 nr 7/8 s. 18-23, tab

Teraz należy objąć dwa szczeble.

Świadczenia pielęgnacyjne stanowią od 1995 r. integralną część systemu ubezpieczeń społecznych RFN. Przepisy określają wartość świadczeń w naturze realizowanych w domu i warunki ich przyznawania. Według stanu z końca grudnia 1995 r. wydano 1908000 decyzji w sprawie udzielania opieki w domu, z tego 1785 000 decyzji dotyczyło świadczeń wypłaconych z ubezpieczeń chorobowych. Dane z 5 miesięcy 1996 r. świadczą, że liczba decyzji w tych sprawach w 1996 r. będzie zbliżona. W formie tabelarycznej przedstawiono łączne kwoty świadczeń wypłacanych według grup w starych i nowych krajach związkowych. Przedstawiono propozycje zmian zasad przyznawania świadczeń wg dwóch a nie trzech szczebli, w tym przepisy przejściowe. Oceniono zapotrzebowanie na personel fachowy świadczący usługi pielęgnacyjne. Wprowadzenie w życie reformy będzie oznaczało stworzenie jednolitego systemu opieki obejmującego osoby korzystające ze świadczeń z tytułu ubezpieczeń społecznych oraz podopiecznych opieki społecznej.

299. BECKMANN E., CHRISTEN T.: Systemvergleich der Pflegeversicherung in Deutschland und den Niederlanden. *Arb. Soz.polit.* 1996 nr 9/10 s. 46-49.

Porównanie systemów ubezpieczenia pielęgnacyjnego w Niemczech i Holandii.

Podstawy prawne systemów opieki pielęgnacyjnej w RFN i Holandii, różnice i podobieństwa obu systemów. Nowym rozwiązaniem w RFN, nie znanym w innych krajach są szczeble świadczeń pielęgnacyjnych, włączenie do systemu świadczenia także osób prywatnych, które mogą zajmować się obsługą potrzeb osoby pielęgnowanej. W obu krajach problemem jest możliwość nadużyć w przypadku przekazywania środków finansowych bezpośrednio do rąk osoby uprawnionej do korzystania ze świadczeń pielęgnacyjnych, także wzrost kosztów usług. Analizowana też była zgodność systemów pielęgnacyjnych z zasadami obowiązującymi w Unii Europejskiej, dotyczy to m. in. uprawnień cudzoziemców, pracujących za granicą i uprawnień członków rodzin, zgodności przepisów o ubezpieczeniach chorobowych i o świadczeniach pielęgnacyjnych.

BRÄHLER-BOYAN C.: Die Mitgliedschaft in der Sozialen Pflegeversicherung und die Beitragszahlung = *poz.* 248.

Zakres podmiotowy ustawowego ubezpieczenia pielęgnacyjnego.

300. FUCHS H.: Pflegeversicherung - eine sozialpolitische Bilanz. *Soz. Sicherh.* 1996 nr 1 s. 1-6.

Ubezpieczenie pielęgnacyjne - bilans z punktu widzenia polityki socjalnej.

Wejście w życie w 1995 r. ustawy pielęgnacyjnej przyczyniło się wprawdzie do poprawy opieki nad osobami niepełnosprawnymi, ale ujawniło równocześnie nowe problemy, m.in. pogorszenie jakości pielęgnacji osób nie posiadających uprawnień (lub mających tylko częściowe) do świadczeń ubezpieczeniowych. Wbrew oczekiwaniom ustawa nie odciążała całkowicie pomocy społecznej z finansowania świadczeń pielęgnacyjnych, wynika to m. in. z przyjętej definicji osoby pielęgnowanej, tj. takiej, która wymaga przynajmniej raz w ciągu dnia pomocy w podstawowych czynnościach; innym jej mankamentem jest brak precyzyjnych kryteriów kwalifikacji osób wymagających pielęgnacji do poszczególnych grup. Komisjom kwalifikacyjnym (medycznej służbie ubezpieczenia chorobowego) pozostawiono znaczną samodzielność w określaniu rozmiarów zapotrzebowania na pielęgnację, choć ustawa wyraźnie określa, że prawo do finansowania pielęgnacji ze środków ubezpieczalni mają osoby, które wymagają miesięcznie 38, 98, lub 188 godz. świadczeń (usługi osobiste, zabiegi higieniczne, prowadzenie gospodarstwa domowego). Często zdarza się, że komisje kwestionują rozmiary faktycznego zapotrzebowania, zmuszając wiele osób do finansowania pielęgnacji z innych niż ubezpieczenie źródeł. Na niedoskonałość ustawy wskazują również analizy kosztów udzielania świadczeń pielęgnacyjnych dla poszczególnych grup podopiecznych.

301. KÖSTLER U.: Das Luxemburger Sozialversicherungssystem soll um eine Pflegesozialversicherung erweitert werden. *Arb. Soz.polit.* 1996 nr 5/6 s. 53-59.

Luksemburski system zabezpieczenia społecznego powinien być poszerzony o socjalne zabezpieczenie pielęgnacyjne.

System ubezpieczeń społecznych Luksemburga obejmuje ryzyka: starości, inwalidztwa, śmierci, choroby, macierzyństwa, bezrobocia, nieszczęśliwych wypadków i chorób zawodowych. Przedstawiono rozwój systemu od początku XX w. do chwili obecnej. System ten znacznie różni się od niemieckiego, należy do najbardziej korzystnych w Europie. Opiera się na zasadach autonomii zarządzania i finansowania, samorządności zarządzania; składa się z 4 podsystemów. Najbardziej ograniczony zakres mają świadczenia z podsystemu pielęgnacyjnych świadczeń chorobowych; charakteryzuje go wysoki własny udział finansowy ubezpieczonych oraz silna interwencja państwa. Celem podsystemu ubezpieczeń pielęgnacyjnych jest umożliwienie osobom starym pozostawanie pomimo złego stanu zdrowia w dotychczasowym środowisku. Instytucje świadczące usługi pielęgnacyjne są podporządkowane ubezpieczeniom chorobowym. Osoby objęte ubezpieczeniem korzystają ze świadczeń rzeczowych i pieniężnych. Świadczenia lecznicze na rzecz osób korzystających z ubezpieczeń pielęgnacyjnych są finansowane ze środków ubezpieczenia chorobowego. Przedstawiono koszty świadczeń, ich rodzaje oraz propozycje zmian zasad finansowania.

302. MATSUMOTO K.: Einführung der Pflegeversicherung in Japan. *Neue Z. Soz.r.* 1996 nr 12 s. 599-603.

W sprawie wprowadzenia ubezpieczenia pielęgnacyjnego w Japonii.

Kwestia wprowadzenia ubezpieczeń pielęgnacyjnych dyskutowana w 1996 r. przez Radę ds. Zdrowia i Opieki nad Ludźmi Starszymi. Projekt ustawy obejmuje problemy stabilności finansowania i włączenia do działań władz komunalnych, rozbudowę infrastruktury stacjonarnej i ambulatoryjnej, koordynację prywatnych placówek pielęgnacyjnych i służby zdrowia. Konieczne jest określenie na nowo obowiązków władz lokalnych, określenie osób uprawnionych do świadczeń i ich zakresu. Założono, iż nowe zasady powinny wejść w życie na przełomie XX i XXI w. Zaznaczono różnice między niemieckim, a proponowanym w Japonii systemem ubezpieczeń pielęgnacyjnych.

303. WEBER K.H.: Zur Streitkultur um die Pflegeversicherung. *Arb. Soz.polit.* 1996 nr 9/10 s. 41-45, wykr. bibliogr.

Przyczynek do kultury sporu o świadczenia z tytułu opieki pielęgnacyjnej.

Przepisy z 1.07.1996 r. wprowadziły 4-stopniową klasyfikację świadczeń pielęgnacyjnych, odmienną od obowiązującej dotychczas. Określają szczegółowo sytuacje, które pozwalają na zakwalifikowanie odpowiedniego przypadku do określonej kategorii pielęgnacyjnej oraz liczbę godzin dziennej opieki. Sporne kwestie dotyczą dokładnego określenia wymiaru czasu niezbędnego do pielęgnacji w konkretnych warunkach i przypadkach.

304. WIENAND M.: Erfahrungen mit der Pflegeversicherung - Konfliktfelder und Lösungsansätze aus Sicht der Sozialhilfe. *Neue Z. Soz.r.* 1996 nr 1 s. 1-9.

Doświadczenia z funkcjonowania ubezpieczenia pielęgnacyjnego - obszary konfliktów i przesłanki rozwiązań z punktu widzenia pomocy społecznej.

Pierwszy rok funkcjonowania ustawy o ubezpieczeniu pielęgnacyjnym skłonił do sporządzenia wstępnego bilansu na podstawie doświadczeń podmiotów udzielających świadczeń. Udzielanie świadczeń pielęgnacyjnych, finansowanych z ubezpieczenia społecznego następuje na wniosek osoby wymagającej pielęgnacji lub jej rodziny. Mimo wcześniejszych obaw, komisje lekarskie sprawnie uporały się z pierwszą falą wniosków. Dużo kłopotów sprawiają natomiast nowo napływające wnioski o podniesienie grupy pielęgnacyjnej, zwiększenie świadczeń rzeczowych lub przyznanie świadczeń finansowych. Problemem dla pomocy społecznej jest termin podejmowania decyzji przez komisje lekarskie; proponuje się wprowadzenie zaliczkowego wypłacania świadczeń i rozliczanie ich po decyzji kasy pielęgnacyjnej. Ustawa pielęgnacyjna stworzyła warunki do powstania rynku usług pielęgnacyjnych.

Świadczenia rehabilitacyjne

305. KOCH I.: Vorrang für Prävention und Rehabilitation in der Sozialversicherung. *Soz. Sicherh.* 1996 nr 1 s. 26-30.

Pierwszeństwo dla prewencji i rehabilitacji w ubezpieczeniach społecznych.

Pod takim hasłem odbyła się w Lubece konferencja, zorganizowana dla członków władz samorządowych kas ubezpieczenia chorobowego. Wnioski z narady sprowadzają się do uznania rehabilitacji za samodzielną, coraz ważniejszą część systemu ochrony zdrowia w RFN. Podmiotem finansującym

świadczenia i ich udzielającym są kasy chorobowe. W niewielkim stopniu świadczenia rehabilitacyjne ambulatoryjne i półstacjonarne finansowane są ze środków ubezpieczenia emerytalnego. Udoskonalenia wymaga działalność, mająca na celu ponowne włączenie osób rehabilitowanych w życie społeczne i zawodowe. Szczególnej uwagi wymaga rozwój świadczeń rehabilitacyjnych w nowych krajach związkowych, w których nadal brakuje odpowiedniej infrastruktury, a sytuacja ekonomiczna i na rynku pracy nie sprzyja postępowi rehabilitacji społecznej i zawodowej. Działania prewencyjne wymagają znacznych nakładów finansowych, jednak w konsekwencji są tańsze niż świadczenia lecznicze. Doświadczenia w zakresie prewencji chorób serca i układu krążenia, chorób układu kostnego, neurologicznych i nowotworowych wskazują, że w stosunkowo niedługim okresie odczuwalne stają się społeczne korzyści z realizacji przez kasy ubezpieczeniowe programów prewencyjnych.

3. Świadczenia rodzinne

CINQUANTE ans de sécurité sociale ... et après = *poz. 233.*

Vol. 3: Affaire de familles. - M. in. zasiłki rodzinne.

306. JAEGER R.: Familienleistungen in der Rentenversicherung. *Neue Z. Soz.r.* 1996 nr 2 s. 54-57.

Świadczenia rodzinne w ubezpieczeniu emerytalno-rentowym.

Obecny kształt systemu świadczeń z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego jest wynikiem jego długoletniej ewolucji. W rezultacie większość uprawnień do świadczeń ubezpieczeniowych rozciągniętych zostało na członków rodziny (nie pracujących i nie opłacających składki ubezpieczeniowej); szczególnie rozwinięty został zakres świadczeń przysługujących dzieciom. Zwiększone wraz z urodzeniem dziecka ryzyko ubezpieczeniowe podlega od około 80 lat solidarnemu wyrównaniu poprzez wprowadzenie świadczeń rodzinnych. W razie śmierci ubezpieczonego, członkom jego rodziny przysługuje renta rodzinna, współmałżonkowi - wdowia. W przypadku rozwodu i niemożności uzyskania świadczeń alimentacyjnych, z kasy ubezpieczeniowej przysługuje renta wychowawcza. Innym przykładem uwzględniania w systemie ubezpieczeń społecznych problemów rodziny jest zaliczanie do okresu ubezpieczeniowego czasu wychowywania dzieci.

307. KOLACZEK B.: Świadczenia społeczne dla rodzin z dziećmi w krajach Wspólnoty Europejskiej - główne kierunki zmian w latach dziewięćdziesiątych. *Pr. Zabezp. Społ.* 1996 nr 11 s. 24-31, tab.

Świadczenia macierzyńskie i rodzinne, urlopy macierzyńskie i wychowawcze.

LEUTNER R.: Arbeitsmarktpolitik, Familienlastenausgleich = *poz. 318.*

M. in. zmiany w systemie urlopów macierzyńskich, w zasiłkach rodzinnych dla dzieci uczących się i studiujących oraz z tytułu opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi.

4. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

308. BROCK G.: Das neue Unfallversicherungsrecht. *Arb. Arb.r.* 1996 nr 10 s. 332-334.

Nowe prawo o ubezpieczeniach od nieszczęśliwych wypadków.

Nowe przepisy obowiązujące od 1.01.1997 r. poszerzają obowiązki ubezpieczającego w przypadku nieszczęśliwych wypadków, mają na celu ochronę interesów pracobiorców i ograniczenie zagrożeń w pracy. Analogicznie do zagrożeń wypadkowych, rozwiązano problem zagrożeń związanych z chorobą zawodową; ochrona ubezpieczeniowa objęła nowe dziedziny i grupy osób - badania naukowe, artystów-plastyków i scenicznych, inwalidów pracujących w domu, dzieci przebywające w zakładach opieki dziennej. Ochroną ubezpieczeniową objęto także osoby zatrudnione w gospodarstwach rolnych, lekarzy weterynarii. Nowa definicja nieszczęśliwego wypadku obejmuje konsekwencje wykonywania określonych czynności, wypadki komunikacyjne przy dojazdach do pracy i powrotach, także dojazdy do rodziny. Rozszerzono zakres pojęcia choroba zawodowa.

CINQUANTE ans de sécurité sociale ... et après = *poz. 233.*

Vol. 5: Quand le travail nuit à la santé. - M. in. ubezpieczenia na wypadek chorób zawodowych; obciążenie pracodawców składkami z tytułu wypadków przy pracy.

309. COENEN W., MEFFERT K.: The preventive approaches of the statutory accident insurance system and their effectiveness. *Int. J. Occup. Saf. Ergon.* 1996 nr 1 s. 47-59, tab. wykr.

Prewencyjne podejście do obowiązkowych systemów ubezpieczeń wypadkowych oraz ich skuteczność.

W RFN obowiązkowy system ubezpieczeń od wypadków przy pracy w przemyśle i handlu jest skierowany przede wszystkim na prewencję. Zależność poziomu składek od kosztu świadczeń skłania przedsiębiorstwa do podejmowania działań prewencyjnych, które są wspierane przez instytucje ubezpieczeniowe. System obejmuje 4,3 mln przedsiębiorstw zatrudniających 52,5 mln osób. Pracodawca jest odpowiedzialny za wypadki przy pracy, finansuje wydatki na prewencję, rehabilitację i odszkodowania. System ubezpieczeń od wypadków przy pracy i chorób zawodowych jest wydzielony z innych systemów ubezpieczeniowych i pozostaje pod stałą kontrolą rządu. System prewencji i ubezpieczeń obejmuje 14 branż. Przedstawiono dane i wskaźniki szczegółowe obrazujące zmiany zachodzące w tym zakresie w latach 1960-1993, wysokość wypłaconych świadczeń, liczbę wypadków i decyzji o wypłacie świadczeń, zależności między ryzykiem, a kosztami uczestnictwa w systemie, dane o chorobach zawodowych i różnych formach działalności prewencyjnej, w tym o rozwiązaniach prawnych, systemie monitoringu, pomocy doradczej świadczonej przez instytucje ubezpieczeń wypadkowych.

310. GITTER W.: Die Festsetzung von Gefahrтарifen in der gesetzlichen Unfallversicherung im Hinblick auf den Fußballsport. *Neue Z. Soz.r.* 1996 nr 6 s. 247-255.

Ustalanie taryf ryzyka w ustawowym ubezpieczeniu wypadkowym na przykładzie sportu piłkarskiego.

Od 1990 r. obowiązują w RFN jednolite zasady ubezpieczenia wypadkowego dla profesjonalnych sportowców. Wobec wzrastających wypłat z funduszu ubezpieczeniowego, od 1995 r. trwają starania o podniesienie taryfy ryzyka i w konsekwencji wymiaru składki ubezpieczeniowej. W taryfach ubezpieczeniowych stosuje się rozróżnienie klubów, w których grają wyłącznie zawodowcy oraz klubów i związków sportowych, w których zawodnikami są również amatorzy. Rozróżnienie to jest istotne z punktu widzenia sposobu obliczania składki. Ze względu na wymagania ustawy o społecznym ubezpieczeniu od wypadków przy pracy, kasa ubezpieczeniowa określiła typowe dla tego zawodu wypadki przy pracy. Ich częstotliwość oraz konsekwencje są podstawą do szacowania wysokości składki. Składka ubezpieczeniowa opłacana jest przez pracodawcę za wszystkich zatrudnionych.

311. HUYS J.: Modifications de la loi sur les accidents du travail du 10 avril 1971 par la loi du 29 avril 1996 portant des dispositions sociales. *Rev. Belge Secur. Soc.* 1996 nr 4 s. 865-897.

Zmiany ustawy o wypadkach przy pracy z dnia 10.04.1971 r. wprowadzone ustawą z 29.04 1996 r., zawierające przepisy socjalne.

Komentarz do wprowadzonych zmian. Podrozdział dotyczący śmiertelnych wypadków przy pracy zawiera przepisy modyfikujące warunki ubiegania się przez potomstwo uznane jako własne dzieci o rentę - zniesiono podział na dzieci legalne i nielegalne. Każde dziecko ofiary wypadku otrzymuje rentę równą 15% wynagrodzenia podstawowego, przy czym suma odszkodowania nie może przekroczyć 45% wynagrodzenia.

312. KRASNEY O.E.: Grundpfeiler der Zukunft der gesetzlichen Unfallversicherung. *Neue Z. Soz.r.* 1996 nr 6 s. 259-265

Filary przyszłość: ustawowego ubezpieczenia społecznego od wypadków.

Cechą charakterystyczną zakresu podmiotowego ubezpieczenia wypadkowego jest to, iż ubezpieczeniu temu podlegają wszyscy zatrudnieni; niezależnie od wymiaru czasu pracy i wysokości wynagrodzenia, czyli podstawy wymiaru składki, zakres świadczeń pozostaje bez zmian. Instytucje ubezpieczeniowe są zainteresowane w osiągnięciu możliwie najlepszych wyników działań profilaktycznych, gdyż zmniejszenie wydatków na świadczenia pociąga za sobą bezpośrednio poprawę wyniku działalności kasy ubezpieczeniowej. Poza prewencją wypadkową coraz większe znaczenie przypisuje się prewencji chorób zawodowych. Ważną rolę w kształtowaniu nowoczesnego systemu ubezpieczenia wypadkowego odgrywają leczenie i rehabilitacja, ustawa nakłada na podmioty ubezpieczenia obowiązek stałej troski o podnoszenie jakości usług. Oddzielnym tematem są zasady ustalania wysokości rent inwalidzkich; wysokość tego świadczenia zależna jest od stopnia utraty zdolności do wykonywania zawodu; stosunkowo najwięcej trudności sprawia w dalszym ciągu ustalenie wysokości świadczenia w przypadku choroby zawodowej.

313. LUDWIG Ch.: Soll Betriebssport versichertes Risiko der gesetzlichen Unfallversicherung sein? *Zent.blatt Soz.versicher. Soz.hilfe Versorg.* 1996 nr 9 s. 257-270, bibliogr. 26 poz.

Czy ryzyko związane z uprawianiem sportu w ramach zakładu pracy powinno być ubezpieczone w ramach obowiązkowych ubezpieczeń od nieszczęśliwych wypadków?

Niemiecki system obowiązkowych ubezpieczeń od nieszczęśliwych wypadków obejmuje także ryzyko związane z uprawianiem sportu w klubach zakładowych. Do zakładowych klubów i zrzeszeń sportowych należy 12% załóg; masowość sportu pracowniczego powoduje konieczność rozgraniczenia życia zawodowego od sfery prywatnej. Obecnie istnieje przekonanie, iż ryzyko związane z uprawianiem sportu w ramach działalności wspieranej przez zakład pracy powinni osobiście ponosić pracownicy uczestniczący w zajęciach, gdyż leży to w ich interesie. Rozciąganie obowiązku ponoszenia tego ryzyka na zakład pracy jest interpretacją zbyt daleko idącą, szczególnie w przypadku zawodów sportowych, w których uczestniczą kluby zakładowe.

314. MILET L.: L'accident de trajet, risque de l'emploi. *Droit Soc.* 1996 nr 11 s. 926-968.

Wypadek na trasie, ryzyko zatrudnienia.

Przepis Kodeksu ubezpieczeń społecznych, stanowiący o włączeniu wypadku w drodze do lub z pracy do kategorii wypadku przy pracy, określa trasy chronione i kryteria zaliczania do nich, granice tras. Ochroną prawną objęte są wyłącznie dojazdy związane z wykonywaniem pracy, zatem wypadki do których doszło w czasie zawieszenia umowy o pracę nie będą brane pod uwagę. Uznane będą wypadki, w których uczestnik strajku udawał się do zakładu pracy w celach związanych ze strajkiem, pracownik powracał pieszo z pracy, udawał się do zakładu w celu pobrania pensji podczas choroby. Na uwagę pracodawców zasługują coraz liczniejsze przypadki okresowej zmiany podporządkowania służbowego, np. przy przejściu z pełnego zatrudnienia na częściową emeryturę, oddelegowania na szkolenie, urlopy okolicznościowe. Kwalifikacja wypadku w drodze do i z pracy przysługuje również pracownikowi po rozwiązaniu umowy o pracę, jeżeli np.: udaje się on w poszukiwaniu nowej pracy, udaje się do kasy ubezpieczeniowej w sprawie dotyczącej poprzedniego wypadku przy pracy, w drodze do miejsca wykonywania obowiązków publicznych i in.

315. NIEMEYR W., FREUND R.: Die Einordnung des Rechts der gesetzlichen Unfallversicherung in das Sozialgesetzbuch als neues SGB VII. *Neue Z. Soz.r.* 1996 nr 10 s. 497-503.

Włączenie prawa o ustawowym ubezpieczeniu wypadkowym do kodeksu socjalnego, jako VII części.

Regulacje dotyczące ustawowych ubezpieczeń wypadkowych po nowelizacji zostały wprowadzone do nowego kodeksu socjalnego. Nowe przepisy ograniczają odpowiedzialność przedsiębiorcy za wypadki powstałe z

przyczyn od niego niezależnych; składki obciążają wyłącznie pracodawcę; ubezpieczeniami zajmują się specjalne organizacje branżowe zrzeszające przedsiębiorstwa o podobnych zagrożeniach; są one zarządzane samorządnie przez pracodawców i pracobiorców. Główne postanowienia określają krąg osób objętych ubezpieczeniem, zakres ubezpieczenia obejmującego wypadki przy pracy i choroby zawodowe, obowiązki w zakresie prewencji, świadczenia powypadkowe, w tym związane z opieką nad osobą poszkodowaną oraz jej rehabilitacją, świadczenia zdrowotne, zasady organizacyjne i finansowe systemu.

ROIK V., ČERNYŠEV S.: Social'noe strachovanie dosročnych professional'nych pensij = *poz. 273.*

M.in. koncepcja wprowadzenia, jako obowiązkowego ubezpieczenia dającego prawo do wcześniejszej renty pracowniczej na skutek utraty zdolności do pracy w następstwie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej. Zaprezentowano szczegółowe zasady wprowadzenia takiego ubezpieczenia i szacunkowe koszty oraz potencjalną liczbę uprawnionych do tego rodzaju świadczeń.

UDAROVA N.: Kriterii dlja naznačenija l'gotnych pensij = *poz. 289.*

Rosyjski system rent specjalnych, przyznawanych na preferencyjnych zasadach dla pracujących w szczególnie trudnych warunkach, zagrażających życiu i zdrowiu.

5. Świadczenia z tytułu bezrobocia

316. BRECHLING F., LAURENCE L.: Permanent job loss and the US system of financing unemployment insurance / Upjohn Institute for Employment Research. - Kalamazoo : UIER, 1995. - 111 s. - Bibliogr.

Trwała utrata zatrudnienia i system finansowania ubezpieczeń na wypadek bezrobocia.

System ubezpieczeń na wypadek bezrobocia w USA jest finansowany z podatku opłacanego przez firmy. Wysokość opłat uzależniona jest od tego, w jakim stopniu dana firma ma wpływ na powstawanie bezrobocia. System ten jest przedmiotem dyskusji i opracowań naukowych. Przedstawione zostały wyniki analizy systemu, jego istota, czynniki rzutujące na skalę ryzyka w

różnych przedsiębiorstwach przydatne przy określaniu wysokości opłat. Porównano funkcjonowanie systemów prywatnych ubezpieczeń i systemów publicznych opartych na jednolitej opłacie. Istnieją dwie różne metody ustalania zróżnicowanych opłat, uwzględniające m. in. poziom świadczeń, okres obowiązywania raz ustalonego poziomu opłaty, możliwość jej zawieszania, zasady tworzenia funduszy zapewniających wypłacalność. System zróżnicowanych opłat ma zastosowanie w przypadku okresowych zwolnień z pracy. Przedstawiono metody obliczania kosztów finansowania systemu w sytuacji trwałego ograniczenia zatrudnienia, w warunkach istnienia rezerw oraz możliwości wyliczania poziomu świadczeń. Obliczenia takie stanowią przesłankę dla zaleceń w sprawie polityki zmierzającej do udoskonalenia systemu finansowania ubezpieczeń na wypadek bezrobocia.

317. DAYAN J.L.: L'avenir de l'assurance chômage: à nouveaux risques, nouveau régime? *Droit Soc.* 1996 nr 7/8 s. 670-679, bibliogr.

Przyszłość ubezpieczenia bezrobocia: czy nowe ryzyko, nowe straty?

We Francji zmienia się model ubezpieczania bezrobocia, większość autorów wypowiada się za utrzymaniem obowiązkowego ubezpieczenia na wypadek bezrobocia w rękach władz państwowych lub partnerów społecznych. Od kiedy bezrobocie we Francji przybrało postać stałą i powszechną, powstały liczne systemy ubezpieczeń, dążą one do zróżnicowania opłacanych składek (np. według stopnia ryzyka, okresu bezrobocia i wieku bezrobotnego).

318. [GESTERN A.] A.G.: Zasiłek dla bezrobotnych - jak, komu, ile. W krajach postsocjalistycznych. *Rzeczpospolita* 1996 nr 44: 21 II *Praca-Specjaliści* s. III.

319. LEUTNER R.: Arbeitsmarktpolitik, Familienlastenausgleich. *Arb. Wirtsch.* 1996 nr 6 s. 18-21.

Polityka rynku pracy, wyrównywanie obciążeń związanych z posiadaniem rodziny.

Wobec zagrożenia bezrobociem pracowników starszych, uchwalono ustawę mającą zwiększyć możliwości uzyskania przez nich pracy. Przedsiębiorstwa przyjmujące do pracy na okres nie krótszy niż 3 lata osoby w wieku 50-55 lat opłacają niższe składki na ubezpieczenie z tytułu bezrobocia, a przedsiębiorstwa zwalnijące pracowników w wieku 50 lat, którzy pracowali nie krócej niż 10 lat, opłacają składki podwyższone. Starsi wiekiem bezrobotni korzystają ze szczególnych dodatków do zasiłków. Uelastyczniono możliwość korzystania przez starszych wiekiem bezrobotnych ze świadczeń wskutek

nadzwyczajnych potrzeb, szczególne przepisy odnoszą się do kobiet. Specjalne przepisy dotyczą górników; mają oni prawo do emerytury w wieku 52 lat, uchylono jednak uprawnienia do dopłat do świadczeń. Zmieniono niektóre przepisy o zasiłkach rodzinnych dla dzieci uczących się i studiujących oraz z tytułu opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi.

320. MAYER B.D.: What have we learned from the Illinois reemployment bonus experiment? *J. Labor Econ.* 1996 nr 1 s. 26-51, tab. wykr. bibliogr. s. 48-51.

Czego nauczyliśmy się z eksperymentu w Illinois z zasiłkami dla ponownie podejmujących pracę.

W stanie Illinois uruchomiono eksperymentalny program, w którym bezrobotnym szybko podejmującym pracę zawodową przysługują specjalne świadczenia finansowane z funduszy przeznaczonych na zasiłki dla bezrobotnych. Uprawnienia do tego świadczenia w wysokości 500 \$ nabywają osoby podejmujące pracę przed upływem 11 tygodni od chwili utraty poprzedniej pracy i pracujące nie krócej niż 4 miesiące od chwili powrotu do pracy. Eksperyment - mający na celu zbadanie możliwości skrócenia okresu pobierania zasiłków - ujawnił, że świadczenie przyspiesza powrót do aktywności zawodowej przede wszystkim osób mało zarabiających. Osoby korzystające z zasiłku są w mniejszym stopniu zainteresowane poziomem oferowanej im płacy, intensywniej poszukują pracy. Nie znaleziono jednak jeszcze argumentów przemawiających za upowszechnieniem tego rozwiązania. należy uprzednio wyjaśnić w jaki sposób wpływa to na łączny poziom wydatków na ubezpieczenie od bezrobocia.

321. REFORM of the unemployment insurance system. *Eur. Ind. Relat. Rev.* 1996 nr 272 s. 27-29.

Reforma systemu zabezpieczenia bezrobocia.

Reforma szwajcarskiego systemu zasiłków dla bezrobotnych miała na celu aktywizację zawodową długotrwale bezrobotnych. Według znowelizowanych przepisów zasiłek dla bezrobotnych wypłacany jest przez 150 dni osobom do 50 lat, przez 250 dni osobom w wieku 50-60 lat, przez 400 dni osobom powyżej 60 lat. W okresie tym bezrobotni są zobowiązani do podjęcia pracy zaproponowanej im przez urząd pracy, o ile wynagrodzenie nie obniży się do poziomu 70% poprzedniej płacy, a czas dojazdu nie przekroczy 2 godz. Przepisy regulują również kompensowanie utraty pracy w przypadku krótkotrwałego zatrudnienia (minimum 2 lata pracy). Zasiłek wypłacany jest przez 12 miesięcy i kompensuje około 85% wartości dochodów otrzymywanych

przez 4 miesiące. W celu przeprowadzenia reformy systemu zasiłków dla bezrobotnych zakłada się powołanie regionalnych biur alokacji siły roboczej.

STUDIA z zakresu prawa pracy i polityki społecznej = poz. 245.

Z treści: Wierzbńska H.: Francuski system ubezpieczenia pracownika od ryzyka bezrobocia.

V. UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE GRUP POZAPRACOWNICZYCH

322. KLEIN Ch.: Sozialversicherung für Werkverträge? *Arb. Wirtsch.* 1996 nr 7/8 s. 32-35.

Ubezpieczenie społeczne w umowach o dzieło.

Od lipca 1996 r. wprowadzono w Austrii obowiązek ubezpieczeniowy dla osób zawierających umowy o dzieło i umowy zlecenia oraz inne podobne umowy. Pracodawcy są przeciwni zrównaniu osób pracujących na podstawie umów zlecenia i o dzieło z pracownikami zatrudnionymi na podstawie umów o pracę. Umowy o dzieło i zlecenia zawierają kierownicy budów, osoby opiekujące się dziećmi, nauczyciele zawodu, dziennikarze nie zatrudnieni na stałe, tłumacze i in. Nowy przepis nie likwiduje możliwości stosowania „zubożonych” umów dla niektórych rodzajów pracy.

323. SOCIAL protection of the self-employed in the European Union / ed. P. Schoukens. - Deventer ; Boston : Kluwer Law Tax., 1994. - 64 s.

Ochrona socjalna osób pracujących na własny rachunek w Unii Europejskiej.

Uprawnienia do korzystania z powszechnych lub specjalnych systemów zabezpieczenia, obejmujących wyłącznie osoby pracujące na własny rachunek. Przedstawiono struktury organizacyjne tych systemów, sposoby ich finansowania, rodzaje przysługujących z nich świadczeń, w tym emerytury, renty dla członków rodziny po śmierci głównego żywiciela, świadczenia w przypadku utraty dochodów z prowadzenia działalności gospodarczej, w tym zasiłki z tytułu utraty zdolności do pracy, choroby, bezrobocia, prawo do świadczeń zdrowotnych i rodzinnych. Zabezpieczenie społeczne pracujących na

własny rachunek jest koordynowane w skali Unii; przepisy prawne są przystosowane do zarobkowania w kilku krajach.

VI. ROZWIĄZANIA UZUPEŁNIAJĄCE

1. Renty zakładowe

324. BETRIEBSKRANKENKASSEN. *Personal* 1996 nr 2 s. 60-108.

Zakładowe kasy chorych.

Zakładowe kasy chorych stanowią w Niemczech równoprawny element systemu ubezpieczenia chorobowego. Dysponują one takimi samymi uprawnieniami, jak najpopularniejsze lokalne kasy chorych (AOK), czy rzemieślnicze lub rolnicze. Funkcjonują one w dużych i średnich zakładach pracy, a także w administracji państwowej, krajowej i samorządowej. W 1995 r. w około 700 zakładowych kasach chorych ubezpieczonych było 8 mln osób. Założenie kasy następuje na wniosek pracodawcy i jest możliwe w tych zakładach pracy, w których w ciągu ostatnich 3 lat zatrudnionych było przeciętnie co najmniej 1000 pracowników podlegających obowiązkowi ubezpieczenia. Poza spełnianiem formalnych wymogów, utworzenie nowej kasy wymaga akceptacji większości zatrudnionych. Decyzję o założeniu kasy podejmuje Krajowy Urząd ds. Ubezpieczeń. Zadania kasy chorych wynikają z realizacji zasad solidarności i subsydiarności. W ostatnich latach nastąpiło znaczne ujednoczenie zakresu i form działania wszystkich rodzajów kas chorych, a wprowadzona w życie możliwość swobodnego ich wyboru przez ubezpieczonego, stanowi dla kas zakładowych duże wyzwanie. Nasilająca się konkurencja między kasami wymaga doskonalenia form pracy i nowej strategii działania kas chorych.

325. BEYER J.: Europäische Facetten. *Bundesarbeitsblatt* 1996 nr 7/8 s. 23-28.

Faseta europejska.

Zakładowe systemy zabezpieczenia na starość w krajach Unii Europejskiej powstają w wyniku zaleceń Komisji Europejskiej i Rady Europy, także pod wpływem Trybunału Europejskiego. Na sesji w 1995 r. rozważana była kwestia, na ile różnorodność rozwiązań przyjętych w systemach zakładowych poszczególnych krajów jest do pogodzenia z sytuacją w Unii Europejskiej:

uznano, że jest ona konsekwencją tradycji kulturowej poszczególnych krajów i pomocniczego charakteru systemów zakładowych. Stanowisko przyjęte na sesji jest zgodne z wytycznymi nr 86/378/EWG o równości traktowania oraz z orzecznictwem Trybunału Europejskiego. Dokumenty te stanowią uzasadnienie do nowelizacji poszczególnych artykułów niemieckiej ustawy o zakładowych systemach emerytalnych, w tym tych, które określają zasady nabywania uprawnień, wypłaty świadczeń, przenoszenia do innego systemu w przypadku likwidacji zakładu, rent częściowych i różnych przepisów szczegółowych.

326. BOND M.T., HESHIZER B.P., HRIVANEK M.W.: Reducting employee health expenses with medical sawings accounts. *Compens. Benef. Rev.* 1996 nr 5 s. 51-56, bibliogr.

Ograniczanie wydatków zdrowotnych przy pomocy indywidualnych kont oszczędności na cele zdrowotne.

Wraz ze znacznym wzrostem kosztów leczenia w USA, firmy ubezpieczeniowe poszukują nowych rozwiązań, które mogą wpłynąć na ich ograniczenie. Zawierane są umowy z organizacjami zrzeszającymi osoby i instytucje świadczące usługi, które mają uprawnienia do kontroli kosztów usług medycznych. Nową metodą są konta oszczędności zdrowotnych (MSA); polega ona na tworzeniu przez pracodawcę rodzinnego programu oszczędnościowego, którego koszt wynosi 2000\$ dla rodziny. Wpłaty na ten program wnosi pracodawca i (lub) pracownik; różnica kosztów uczestnictwa w dawnym i nowym programie w wysokości 1000\$ jest wpłacana na rachunek indywidualny. W niektórych firmach istnieją pewne odmienne szczegółowe rozwiązania, ale nie naruszają one istoty pomysłu, którego celem jest nakłonienie pracowników do oszczędnego wydawania środków w ramach zakładowego programu ubezpieczeń chorobowych m. in. poprzez poszukiwanie tańszych usług. System ten obniża także koszty zarządzania funduszem, ale w pewnych przypadkach może nie stanowić zachęty do oszczędzania, może też skłaniać pracowników do nadmiernego oszczędzania na własnym zdrowiu, nie sprawdza się też w przypadku rodzin o średnich dochodach. Mimo tych niebezpieczeństw ocenia się go pozytywnie, jest on tańszy dla pracowników i pracodawców w porównaniu z systemem tradycyjnym.

327. GUSTMAN A.L., STEINMEIER T.L.: Pension incentives and job mobility / Upjohn Institute for Employment Research. - Kalamazoo : UIER, 1995. - 171 s. - Tabele. - Bibliogr.

Bodźce związane z systemem emerytalnym a ruchliwość zawodowa.

Istnienie w wielu przedsiębiorstwach USA zakładowych systemów emerytalnych zmniejsza zainteresowanie pracowników zmianą pracy; dotyczy to głównie opuszczania pracy przed osiągnięciem wieku dającego prawo do świadczeń, zwłaszcza skapitalizowanych. Przedstawiono zasady obliczania takich świadczeń i ich zależność od stażu pracy. Zaprezentowano szczegółowe dane potwierdzające hipotezy badawcze dotyczące pozytywnego wpływu przynależności do systemów emerytalnych na fluktuację w zakładach stosujących te systemy, ich pozytywnego związku z poziomem płac, relatywnie wysokich strat płacowych pracowników objętych systemami w porównaniu do tych którzy nie są nimi objęci w przypadku zmiany pracy; niechęć pracowników należących do systemów u dotychczasowego pracodawcy do przystosowania się do systemu w nowym miejscu pracy.

328. LANDSTROM B.G., BAINBRIDGE T.B.: What's new in pensions: defined lump sum plans. *Compens. Benef. Rev.* 1996 nr 1 s. 40-50, tab. wyk.

Co nowego w emeryturach: plany oparte na określeniu kwot ogólnych.

Przykład planowania finansów dla systemów ubezpieczeń zdrowotnych skłonił do przyjęcia podobnych zasad dla systemów emerytalnych. System planowania potrzeb finansowych i bilansowania ich ze składkami jest korzystny dla pracowników, umożliwia pracownikom odchodzącym przeniesienie świadczeń do programu ubezpieczeniowego u nowego pracodawcy. Wypłata świadczeń następuje z chwilą osiągnięcia wieku emerytalnego, lecz istnieje możliwość wcześniejszego korzystania ze świadczeń (55 lat w przypadku posiadania określonego stażu pracy). Istnieją też takie programy ubezpieczeniowe, które opierają się na równowadze wpływów kasowych, w których wpłaty pracowników są lokowane na okres jednego roku, składki stanowią określony procent zarobków, wypłaty świadczeń są finansowane z indywidualnie zakumulowanego kapitału, są różne warianty tego systemu. Omówiono tryb przechodzenia z systemów tradycyjnych na system bazujący na równowadze wpływów: decyzje pracodawcy, opracowanie zasad korzystania ze świadczeń, także w okresie transformacji systemu, rozwiązanie problemów związanych z oszczędnościami, które pracownik może akumulować, świadczeniami zdrowotnymi dla emerytów, tworzenia dodatkowych świadczeń dla pracowników wysoko wynagradzanych.

PENSIONS gap = poz. 283.

M. in. wzrost roli emerytur z systemów zakładowych lub zawodowych w krajach Unii Europejskiej.

2. Ubezpieczenia prywatne, dodatkowe

329. DÉJEAN P.: Les problemes juridiques posés par la mutualisation des fonds de la formation professionnelle. *Droit Soc.* 1996 nr 1 s. 43-48.

Problemy prawne związane z funduszami szkolenia zawodowego.

Rozważano skutki zmian niektórych przepisów o ubezpieczeniu wzajemnym i finansowaniu kształcenia zawodowego. Z funduszu ubezpieczeń wzajemnych można finansować szkolenie zawodowe w przedsiębiorstwie, naukę młodzieży połączoną z pracą, indywidualne urlopy szkoleniowe.

330. EICHENHOFER E.: Voluntary pension schemes in Germany. *East-West Rev. Soc. Policy* 1995/1996 vol. 1 nr 1 s. 62-68

Dobrowolne systemy emerytalne w Niemczech.

Funkcjonujący w Niemczech obowiązkowy system ubezpieczeń na starość, regulowany przez prawo państwowe, uzupełniają systemy dobrowolne dla różnych grup: pracowników najemnych, rzemieślników pracujących na własny rachunek, urzędników państwowych, wolnych zawodów. Zakres tych ubezpieczeń jest zróżnicowany. Istnieją także systemy ubezpieczeń prywatnych, które uzupełniają świadczenia z systemu powszechnego; dzielą się one na ubezpieczenia dla osób pracujących i ubezpieczenia ogólnodostępne, mające charakter umowny (nie odgrywają one większej roli, uczestniczy w nich niewiele osób, a przeciętna wielkość świadczeń jest niezbyt wysoka).

331. FRANKREICH. Gesetzesinitiative zu privaten Pensionfonds. *Bundesarbeitsblatt* 1996 nr 11 s. 25.

Francja. Inicjatywa ustawodawcza dotycząca prywatnych funduszy emerytalnych.

Projekt ministra gospodarki i finansów utworzenia prywatnych funduszy emerytalnych. Fundusze te mają objąć 14 mln zatrudnionych w przedsiębiorstwach prywatnych, mają stworzyć możliwość ubezpieczenia się w prywatnych, branżowych lub grupujących pracowników określonych grup zawodowych funduszach ubezpieczeniowych. Ubezpieczenia te mają charakter dobrowolny; fundusze będą lokowane w przedsięwzięciach inwestycyjnych i będą źródłem emerytur. Nadzór nad funkcjonowaniem systemu będą pełnił partnerzy społeczni. Projekt przewiduje określone ulgi podatkowe z tytułu indywidualnych wpłat na rzecz funduszy.

332. JÄKEL H.K.: Die Beitragskalkulation der privaten Krankenversicherung. *Arb. Soz.polit.* 1996 nr 7/8 s. 57-59.

Kalkulacja składek w prywatnych ubezpieczeniach chorobowych.

Prywatne ubezpieczenia chorobowe w Niemczech zdobyły w ciągu wielu lat doświadczenia, które pozwalają na ścisłe określenie poziomu składek przy pomocy metod naukowych. W 1994 r. nastąpiła liberalizacja przepisów regulujących rynek ubezpieczeń, ale ubezpieczeni pragną mieć pewność, że nie będą zagrożeni samowolą instytucji ubezpieczeniowych. Wszystkie taryfy ubezpieczeniowe muszą być ustalone na podstawie specjalnych kalkulacji i spełniać odpowiednie wymagania. Składki są wyliczane z uwzględnieniem ryzyka tak, aby zapewniona była równowaga wpływów z ich tytułu i wypłacanych świadczeń chorobowych. Istnieje odrębny system obliczania świadczeń macierzyńskich. System ubezpieczeniowy zakłada, że błędna kalkulacja składek nie może spowodować niewywiązania się przez ubezpieczającego z ciążącego na nim obowiązku wypłaty świadczeń. Zmieniająca się sytuacja w zakresie ryzyka chorobowego utrudnia właściwe określenie skali wypłat z tytułu świadczeń. Wiąże się to m. in. z kosztami postępu w leczeniu oraz z wydłużaniem się życia ludzkiego. Powoduje to konieczność dokonywania corocznie nowej kalkulacji dla poszczególnych grup ubezpieczonych. Nowe składki powinny być zatwierdzane przez niezależne organy.

333. KRITZER B.E.: Privatizing social security: the Chilean experience. *Soc. Secur. Bull.* 1996 nr 3 s. 45-55, wyk. bibliogr.

Prywatyzacja zabezpieczenia społecznego: doświadczenia Chile.

Historia chilijskiego systemu zabezpieczenia społecznego, transformacja w 1981 r. i jego stan obecny. Omówiono przyczyny, które doprowadziły do transformacji: znaczne rozdrobnienie funduszy ubezpieczeniowych, różne ich struktury i zasady funkcjonowania; wysoki poziom składek zniechęcający pracodawców do zatrudniania nowych pracowników lub ich ubezpieczenia. Od 1981 r. zaczął funkcjonować nowy prywatny system ubezpieczeniowy: obligatoryjny dla pracowników najemnych i dobrowolny dla osób prowadzących działalność gospodarczą. Nowy system wprowadził konieczność posiadania indywidualnego rachunku ubezpieczeniowego, ustanowił nowe zasady odprowadzania składek oraz okres ubezpieczenia gwarantujący otrzymanie świadczeń emerytalnych. W ramach nowego systemu zagwarantowane są przez rząd świadczenia minimalne dla osób, które przez przynajmniej 20 lat opłacały składki, oraz które wybrały specjalny program socjalny.

MEXICO: privates Kontensystem für Rentenversicherung = *poz.* 257.

334. OCHSNER C.R.: Beyond pensions: how should business define new objectives for the private retirement system? *Compens. Benef. Rev.* 1996 nr 1 s. 8-13, tab.

Poza emeryturami: w jaki sposób przedsiębiorstwo powinno określać nowe cele prywatnego systemu emerytalnego.

Minał okres powodzenia amerykańskich systemów ubezpieczeń emerytalnych, których celem było pozyskanie i utrzymanie możliwie najlepszych pracowników, dzięki mechanizmom indeksacji, świadczenia podążały za płacami. Analizowano kolejno główne cele prywatnych ubezpieczeń emerytalnych: stworzenie zachęty do podejmowania pracy w danym przedsiębiorstwie, utrzymanie w przedsiębiorstwie pracowników, którzy przekroczyli wiek średni, zapewnienie pracownikom bezpieczeństwa na całe życie, wspieranie równowagi rynkowej w skali społecznej. Zmiany spowodowały, że cele te straciły częściowo na znaczeniu, gdyż sytuacja gospodarcza wymaga zmian polityki kadrowej. Problem emerytur prywatnych jest przedmiotem rokowań, przedsiębiorstwa są zainteresowane trwałością zatrudnienia tylko pewnych grup pracowników, w tym pracowników o najwyższych kwalifikacjach. Zmiany gospodarcze skłaniają przedsiębiorstwa do wymiany personelu i ograniczania liczby osób zatrudnianych dożywotnio. Polityka podatkowa rządu także stworzyła zagrożenia dla systemów emerytalnych. Fundusze emerytalne przestały służyć celom inwestycyjnym, a tym samym rozwojowi rynku. Konieczne są nowe rozwiązania odpowiadające nowej sytuacji.

335. PENNING F.: Voluntary social security in the Netherlands. *East-West Rev. Soc. Policy* 1995/1996 vol. 1 nr 1 s. 43-61.

Dobrowolne zabezpieczenie społeczne w Holandii.

W Holandii istnieją dwie grupy systemów ubezpieczeń dobrowolnych: dodatkowe ubezpieczenia pracownicze (niekiedy obowiązkowe), dobrowolne ubezpieczenia dodatkowe uzupełniające obowiązkowe ubezpieczenia chorobowe, inwalidzkie, z tytułu bezrobocia, oraz typowe ubezpieczenia dobrowolne. Istnienie systemów ubezpieczeń uzupełniających uzasadnione jest niskim poziomem świadczeń z systemów obowiązkowych. Wszyscy mieszkańcy otrzymują świadczenia emerytalne w wysokości 2% za każdy rok pobytu w Holandii w wieku od 15 do 65 roku życia, obliczane od jednolitej podstawy. Świadczenia te kształtują się na poziomie płacy minimalnej. Systemy ubezpieczeń dodatkowych są tworzone przez organizacje pracodawców i

pracowników na zasadzie dobrowolności, ale jeśli już system powstaje, to udział w nim jest obowiązkowy. Systemy te obejmują nie tylko pracowników, ale także członków rodzin po zgonie ubezpieczonego żywiciela. Istnieje duża swoboda kształtowania zasad systemu, ale nad jego bezpieczeństwem finansowym czuwa Ministerstwo Spraw Socjalnych. We właściwych ubezpieczeniach dobrowolnych uczestniczą głównie osoby pracujące na własny rachunek, składki z tytułu ubezpieczeń prywatnych są potrącane z podstawy opodatkowania, co zapewnia im popularność. Powstawanie różnych nowych dobrowolnych ubezpieczeń powoduje, że system staje się mało przejrzysty, mimo to rząd wspiera ich rozwój i stara się kontrolować działalność prywatnych towarzystw ubezpieczeniowych.

336. PIÑERA J.: Bez obaw o przyszłość / tł. J. Wojcieszak; przedm. W. Wilczyński ; Centrum im. Adama Smitha ; Fundacja im. Hugona Kołłątaja. - Warszawa : Cent. A. Smitha, 1996. - 168 s.

Przeprowadzenie reformy ubezpieczeń społecznych w Chile - prywatyzacja systemu.

Nadto: Rewolucja w emeryturach [w Chile]. Tł. A.W. *Życie Gosp.* 1996 nr 50 s. 39.

PENSIONS reform in force = *poz.* 285.

M. in. możliwości włoskich pracowników ubezpieczania się dodatkowo w autonomicznych instytucjach ubezpieczeniowych.

337. Les RÉGIMES de retraite privés dans les pays de l'OCDE : Canada / Organisation de Coopération et de Développement Économiques. - Paris : OCDE, 1995. - 69 s. - (*Etudes et Politique Sociale* ; nr 15).

Systemy prywatnych emerytur w krajach OCDE : Kanada.

W krajach OECD coraz większym zainteresowaniem cieszą się emerytury realizowane w systemie ubezpieczeń prywatnych. Kanadyjska statystyka publikuje co 2 lata opracowanie dotyczące finansów i inwestowania funduszy emerytalnych przekazanych w powiernictwo; 2/3 aktywów funduszy emerytalnych nadzorowane jest przez indywidualnych administratorów powierniczych, a pozostałe przez towarzystwa powiernicze. Administracje powiernicze mają swobodę przy wyborze miejsca lokowania funduszy, lub inwestowanie przebiega według zasad ustalonych przez pracodawców. Według danych za 1989 r. około 46% funduszy emerytalnych oddanych w powiernictwo ulokowano w obligacjach, ponad 20% w akcjach kanadyjskich, a 5% w akcjach

zagranicznych, ponad 7% w hipotekach i nieruchomościach, a około 13% pozostawiono w gotówce i na rachunkach krótkoterminowych.

338. STROIŃSKI E.: Rola zakładów ubezpieczeń na życie w nowym systemie ubezpieczeń społecznych w Chile i niektórych krajach europejskich. *Wiad. Ubezpiec.* 1996 nr 4-6 s. 5-12.

STUDIA z zakresu prawa pracy i polityki społecznej = poz. 245.

Z treści: Greve B.: Dobrowolne systemy emerytalne w Danii. - Cocquyt W.: Dodatkowe systemy emerytalne: integrujący element naszych ubezpieczeń społecznych? Przykład włoski. - Świątkowski A.: Wprowadzenie systemów świadczeń dobrowolnych : gospodarza konieczność czy polityczna moda?

339. SZANISZLO F.: Nadszedł czas reformy ubezpieczeń. *Nowa Europa* 1996 nr 21: 25 I s. 18. * Tenże: Reforma socjalna albo katastrofa. *Tamże* nr 179: 2 VIII s. 22.

Konieczność szybkiej zmiany systemu emerytalnego na Węgrzech - propozycje prywatyzacji systemu.

340. WÓJCIAK T.: Plan emerytalny większości Amerykanów. *Rzeczpospolita* 1996 nr 148: 27 VI s. 21, tab.

INDEKS ALFABETYCZNY

- A.F.P. 147; A.F.T. omów. 201;
 A.G. zob. Gestern A. ; A.H.B.
 46 ; AHO zob. Horbowy A. ;
 A.W. tł. 336
 Achenbach L. 298
 Acker S. 266
 Adamy W. 268
 Adelhard K. 267
 Andries M. 231
 Annual statistical supplement 232
 Augustynowicz A. 131

 BOJ zob. Bondar J.
 Bainbridge T.B. 328
 Bakinowski M. 180
 Balbus M. 167
 Balicka M. 258
 Balicki M. 218, 229
 Banach J. 199
 Bańkowska A. 12, 59, 61
 Baran K.W. 3
 Barbone L. 178
 Barlik E. 140
 Basiewicz M. 16
 Bączkowski A. 66, 196
 Beckmann E. 299
 Bernat T. 5
 Bertels J. 245
 Beyer J. 325
 Biełowiecki G. 207
 Bienias O. zob. Pawluczuk
 -Bienias O.
 Bieniasz D. 8, 9
 Bińczycka-Majewska T. 240, 242
 Błędowski K. 208
 Bołdok J. 211
 Bomba Z. 218
 Bond M.T. 326
 Bondar J. 66, 203, 221
 Boni M. 185

 Borowczyk E. 3, 179
 Borowski M. 180
 Brähler-Boyan C. 248
 Brechling F. 316
 Brock G. 308
 Brzezińska A. 31, 150
 Bukiel K. 219

 Černyšev S. 273
 Chamorand E. 292
 Chmielek-Lubińska E. 3
 Choix de données sur la protection
 sociale 249
 Christen T. 299
 Cichon M. ed. 239
 Cinquante ans de securite sociale
 233
 Cocquyt W. 245
 Coenen W. 309
 Cubała A. 132
 Cygonik G. 218
 Cymer A. 192
 Czajka Z. 274
 Czekaj J. oprac. 201
 Czepulis-Rutkowska Z. 43 ; rec.
 195
 Czuryło M. zob. Górecka-Czuryło
 M.

 Daszewski K. 224
 Dayan J.L. 317
 Dąbkowska M. 219
 Dąbrowska Z. 198
 Defroy G. 246
 Déjean P. 329
 Deleka M. 168
 Delsen L. ed. 271
 Deramon J. 234
 Deskur A. 18

Doliniak K. 209

Dołowska A. 203
 Dowda H. rozm. 168
 Drygalski J. 201
 Dudek J. 224
 Dzido P. 123, 225
 Dziubanowski W. 224
 Dziubińska-Michalewicz M. 275
 Dżupa J. 247

E.B. zob. Barlik E.; E.O. 230
 Eichenhofer E. 241, 330
 Estienne J.-F. 276
 Europejskie prawo pracy
 i ubezpieczeń społecznych 242

Fandrejewska A. 197, 230 ; rozm.
 182
 Ferrera M. 235
 Florek L. red. 242
 Frankowski M. 207
 Frąckiewicz L. red. 224
 Frączkiewicz-Wronka A. 224
 Freund R. 315
 Fuchs H. 300

G.S. zob. Smulska G.
 Gabryś L. 5
 Garlińska G. 183,
 Gestern A. 140, 318
 Gierszewska R. 224
 Gilain B. 251
 Gitter W. 310
 Golinowska S. 181, 182, 198, 201,
 224 ; red. 43
 Gonnot J.-P. 252
 Górecka R. 85, 108, 109
 Górecka-Czuryłło M. 147
 Gradual retirement in the OECD
 countries 271
 Greve B. 245
 Gruszecki T. 201
 Grzonkowski S. 221
 Gudowska B. 3
 Gutkowska A. oprac. 213

Gustman A.L. 327

Hajdu-Popławska K. oprac. 200
 Hannah R. 253
 Heshizer B.P. 326
 Hlidebrandt Z. 133
 Horbowy A. 66, 199, 202
 Horodyńska E. zob.
 Okoń-Horodyńska E.
 Hrivanek M.W. 326
 Huys J. 311

IPR omów. 70

JOL zob. Koral J.
 Jaeger R. 306
 Jagieliński R. 168,
 Jäkel H.K. 332
 Jankiewicz A. 68
 Janiszewska M. 84 , 143
 Jankowska I. zob.
 Jędrasik-Jankowska I.
 Jastrzębska B. rozm. 230
 Jaworska B. zob. Szatur-Jaworska
 B.
 Jaworska-Spićak E. 123, 132, 172
 Jędrasik-Jankowska I. 3, 86
 Jończyk J. 68, 104, 184, 210
 Jurasz A. 13

K.J. zob. Kroner J.
 Kamińska T. 230
 Karwat R. 221
 Karwowski P. zob.
 Pabisiak-Karwowski P.
 Kasprzak M. 209; rozm. 196
 Keilman N. 252
 Kępka A. zob. Lejk-Kępka A.
 Klein Ch. 322
 Klich J. 219
 Klimczak B. 5
 Klukowska K. 219
 Knappe E. 224
 Kobierska A. 31, 33
 Koch I. 305
 Koczur W. 224

- Kołaczek B. 307
Kołodko G. 66
Konopielko P. 87, 110
Kopczyk J. 218
Koral J. 63, 67, 69, 169, 197, 203,
204
Kornatowski M.A. 220 ; oprac. 215
Kostecka A. zob. Kostrz-Kostecka
A.
Köstler U. 301
Kostrz-Kostecka A. 211
Kowalak T. 278
Kowalczyk E. 66
Kowalska I. 32-34, 60, 66, 67, 199
Kowalski B. 66
Kowalski J.K. 169
Kowolik S. 218
Kozák J. 279
Krasney O.E. 312
Krasucki P. 221
Kraszewska O. 111
Kritzer B.E. 333
Kroner J. 46, 69, 71, 88, 89, 125,
147, 199 ; rozm. 12
Krukowski T. 131
Krużel Z. 200
Krzyżanowska M. zob.
Rafacz-Krzyżanowska M.
Kurzbauer R. 218
Kuszewski K. 221
Kuzniar J. 56
Kvist J. 237

Lamaignère P. 255
Landstrom B.G. 328
Latoszek I. 47, 137
Laurence L. 316
Lejk-Kępka A. 170-172
Leutner R. 280, 319
Lewandowska I. 12, 151
Lewicka E. 203
Liszczyński T. 35
Litwińczuk K. 14
Lots-Milewska K. 63
Ludwig Ch. 313

Łańcucki J. oprac. 201
Łubińska E. zob.
Chmielek-Łubińska E.
Łukawski Z. 5

MDW oprac. 194 ; MI.S. zob.
Śloniewski M. ; MW 197
Magnuszewska-Otulak G. 224
Maj G. 214
Majcherek J.A. 185
Majkowski S. 211, 221
Małecka O. 48, 49, 66, 67, 183,
199, 202, 204 ; omów. 70
Małecki S. 50, 72, 73
Manacka R. 236
Marburger H. 256
Marciniak G. 218
Marczak K. zob.
Piotrowska-Marczak K.
Markowska H. 51, 52
Martan L. 82
Matsumoto K. 302
Mayer B.D. 320
Mazur M. 201, 204, 212
Mech C. 201
Meffert K. 309
Merten D. 293
Michalak J. 221
Milet L. 314
Milewska K. zob. Lotos-Milewska
K.
Misiąg W. 348
Miśkiewicz M. 294
Mitręga D. 224
Mitrus L. 3, 245
Miżejowski C. 218
Mleczak K. 212
Mojkowski J. 68
Molenda A. 62
Mondygraf S. 90
Montgomery K. 223
Moore S.D. 258
Mroczek K. 194
Mrozowska M. 91, 141
Muszalski W. 1, 2
Mutsumoto K. 302

- Myszkowska M. 224
- Nagel W. 186
- Nagórna W. 5
- Narbutt E. rozm. 194
- Naszkowska K. 211
- Nawacki L. 187, 201, 204
- Nawrońska I. 17, 188
- Niemeyr W. 315
- Nowak M. rozm. 182
- Nyrkowska T. 15
- OLA zob. Małecka O.
- Ochsner C.R. 334
- Okoń-Horodyńska E. red. 5
- Okołowska A. 147
- Okrański A. 209
- Olczyk E. 202
- Olszewik M. 214
- Organizacja i finansowanie ubezpieczeń zdrowotnych 224
- Orzechowski M. 295
- Ostaszewski K. M. 224
- Otulak G. zob. Magnuszewska-Otulak G.
- Pabisiak-Karwowski P. 50, 72
- Palme J. 281
- Parijs P. van 251
- Pater K. oprac. 201
- Pawluczuk-Bienias O. 48, 53, 80, 172
- Pawłowska-Chłystowska J. 10, 19-22, 37, 152-156
- Penning F. 335
- Perło H. 92, 111, 124
- Pędziński A. 11, 22-26, 38
- Piasecka-Sobkiewicz M. 69, 125, 192
- Piasek J. zob. Starega-Piasek J.
- Pieniążek R. 259
- Pietruszyńska A. zob. Wilmowska-Pietruszyńska A.
- Piętka H. 93, 95
- Pilczyński J. 202
- Piñera J. 336
- Piotrowska-Marczak K. 224
- Piotrowski H. omów. 70
- Ploug N. 237
- Pławucka H. 3
- Płażek S. 3
- Polityka społeczna w latach 1994-1996 43
- Prasznik U. 3
- Prinz Ch. 252
- Problemy prawa ubezpieczeń społecznych 3
- Przepisy o obowiązku ubezpieczenia 157
- Przepisy o obowiązku ubezpieczenia społecznego 158
- Puzowski J. 260
- Radziwińska T. 286
- Rafacz-Krzyżanowska M. 39, 131
- Rajkiewicz A. red. 2
- Rączaszek A. 224
- Rączka K. 68
- Reday-Mulvey C. ed. 271
- Régimes de retraite privés dans les pays de l'OCDE 337
- Rode R. 261, 268
- Roik V. 273
- Romanowska D. 221
- Romer T. 3, 4
- Rutkowski M. 189, 190, 201, 202, 225
- Rutkowski W. 202
- Rybak K. 219, 229
- Rybiński M. 295
- Rymsza M. 191, 203, 262
- Ryniewicz I. 226 ; rozm. 168, 226
- SKI zob. Skipietrow N.; SM oprac. 202
- Schieber S.J. 263
- Schoukens P. ed. 323
- La sécurité sociale 238
- Seike A. 269
- Sejdel E. 31, 33, 66
- Semenowicz A. 262, 296
- Semprich Z. 143, 230

- Siegenthaler J.K. 287
Sixieme conférence des ministres
 europeens 244
Skapietrow N. 67, 169, 203, 204
Słoniewski M. 144
Smulska G. 192, 193, 197, ; oprac.
 199
Social protection in the Visegrád
 countries 239
Social protection of the
 self-employed 323
Socjalne aspekty społecznej
 gospodarki rynkowej 5
Sokólska J. rozm. 187
Solska J. 63, 173
Sosenko B. 5
Sowada C. 227
Spičák E. zob. Jaworska-Spičák E.
Standfest E. 261
Stanek J. 214
Starega-Piasek J. 226
Staroń B. 37, 93-95, 126, 159, 160
Starzec K. 16, 201
Steinmeier T.L. 327
Stelina J. oprac. 55
Stroiński E. 58, 338
Studia z zakresu prawa pracy
 i polityki społecznej 245
Suppanz H. 288
Szaniśzlo F. 339
Szatur-Jaworska B. 224
Szemplińska E. 40
Szkop W. 228
Szumlicz T. 224
Szurgacz H. 242
Szymańska J. 135
Szymańska S. 161
Ślęzak A. 92
Świątkowski A. 3, 136, 245; red.
 245
 TER oprac. 286
Tańska M. 143
Taukert A. 214
Tomala G. 197, 199
Topiński W. 194, 201
Trafiałek E. 6
Tymorek K. 83, 96-99, 105, 112,
 113,
Tymowska K. 229
Ubezpieczenia społeczne 55
Udarova N. 289
Uchman J. 146
Urbaniak M. 203
Uścińska G. 242
Volovitch P. 234
Vos F.L. 265
 woj zob. Wojtulewicz I.
Wagner B. 3 ; red., wpraw. 3
Walewski P. 230
Warchoła A. 56, 69, 100, 214
Wdowiak L. 64
Weber K.H. 303
Weitkunat R. 267
Węgrzyn M. 216, 224
Wienand M. 304
Wielemborek B. 22
Wierzbińska H. 3, 245
Wiktorow A. 7, 195, 201, 204
Wilczyński W. przedm. 336
Willot G. 246
Wilmowska-Pietruszyńska A. 65
Wilmowski J. 82
Wiśniewski M. 183, 201
Witczak J. 197
Włodarczyk C. 224
Wodzicki M.Z. 67
Wojcieszak J. tl. 336
Wojtaszczyk E. 115, 162, 163
Wojtczak A. 230
Wojtulewicz I. 69, 123, 202, 214,
 217, 229
Woods J.R. 290
Wójciak T. 340
Wóycicka I. 194
Wrabec P. 183
Wratny J. 117

Wronka A. zob.
Frączkiewicz-Wronka A.
Wróbel J. K. 201
Wysocka B. 202
Wysocki J. 214

ZAG zob. Zagawa W.
Zabieglińska B. 28
Zagawa W. 49, 67, 68, 74, 202,
204, 230 ; rozm. 168, 196

Zgryzek K. 224
Zieliński T. 205
Žuravlev V. 291
Žeglicka H. rozm. 228
Żochowski J. R. 218, 230
Żukowski M. 204

INDEKS KRAJÓW / REGIONÓW

- Albania 291
Austria 252, 266, 280, 322
Belgia 231, 233, 245, 251, 265
Bułgaria 284
Chile 333, 336, 338
Czechy 239, 252, 279, 284, 291
Dania 237, 245, 249, 281
Estonia 284
Europa Centralna i Wschodnia 284,
291, 318
Federacja Rosyjska 243, 273, 277,
284, 289, 291
Finlandia 237, 252, 281
Francja 234, 237, 245, 249, 255,
264, 266, 271, 283, 287, 311,
314, 329
Grecja 235, 249, 252
Hiszpania 235, 249, 266, 283
Holandia 231, 237, 252, 270, 271,
282, 287, 299, 335
Japonia 269, 271, 276, 302
Kanada 252, 282, 288, 337
Korea 294
Litwa 284
Luksemburg 249, 301
Łotwa 284, 286
Meksyk 257
Norwegia 237, 252, 281
Polska 1-230, 239, 252, 284, 291
Portugalia 235
Republika RFN 231, 234, 236, 237,
248-250, 256, 260, 261,
266-268, 271, 272, 287, 293,
295, 297-300, 303-306, 308-310,
312, 313, 315, 319, 324,
330-332
Rumunia 284, 291, 307
Słowacja 239, 247, 252, 254, 284,
291
Słowenia 284
Szwajcaria 287, 321
Szwecja 237, 252, 266, 271, 275,
281, 287
Unia Europejska 240-242, 244,
245, 249, 274, 299, 323, 325
USA 232, 253, 259, 262, 263, 271,
278, 282, 287, 290, 292, 316,
320, 326-328, 334, 340
Węgry 239, 252, 284, 291, 339
Wielka Brytania 234, 237, 249,
271, 282, 283
Włochy 235, 245, 249, 252, 283,
285

WYKAZ HASEŁ PRZEDMIOTOWYCH

Dyskusja nad rządowym projektem reformy	55
Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego	97
Polskie Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego	6
Renty inwalidzkie	147
Składki	8
Świadczenia pielęgnacyjne	156
Świadczenia rehabilitacyjne	33, 147
Waloryzacja świadczeń	20
Wcześniejsze emerytury	20, 133
Wzory i projekty ubezpieczeń zdrowotnych	65

38441

Główna Biblioteka
Pracy i Zabezpieczenia
Społecznego

0041540

LIBRIS
ARCHIVE
NUMBER

P0000548898